

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET FOLYÓIRATA

CXLVI. évfolyam • 2011. június

ALAPÍTVÁ

1862-BEN

Én is az erdő fája voltam

2011. május 18-án a visegrádi Vízverési réten nem mindennapi esemény történt. Az összesereglett családtagok, hajdani munkatársak és barátok emlékkövet avattak *dr. Madas László erdőmérnök*, az Országos Erdészeti Egyesület tiszteletbeli tagja tiszteletére. Elismeréseit hosszú lenne felsorolni, de nem is kell, mivel a magyar erdészársadalom jelentős része ismeri és tiszteli nevét. Emlékkövére, amelyik helyben termett, az általa hön szeretett Erdőanya rétjén véste a művész a neve alá Aprily Lajos versének utolsó sorát.

Az ünnepség méltó volt elhunyt kollégánk emlékéhez. A hegycsúcsokról felelgető kürtök hangja után Egyesületünk elnöke, *Zambó Péter* mondott meghatározó visszaemlékezést hajdani főnökéről és elődjéről. Az emlékkő leleplezését követően

Koncz Antal

kerületvezető erdész (akinek nagyon sok köszönhető a méltó megemlékezést illetően) helyezte el koszorúját. *Kertész József* tájba és alkalomhoz illő szavai után *Csépányi Péter* ismertette Madas László életútját. *Schmotzer András*, mint az OEE jelenleg legidősebb volt elnöke, néhány méltató szó után intonálta az Erdészhimnuszt, amit a bükkök övezte napsütötte tisztáson madarak éneke kísért.

Az ünnepség után *Csépányi Péter* egy kis sétára hívta meg a vendégeket abba az erdőbe, ahol Madas László 1954-ben elkezdte szálalási kísérleteit. Nagyon szép példáját láttuk annak, hogy hozzáértéssel és kitartó szeretettel milyen eredményt lehet elérni.

Madas László mindig csapatban gondolkodott. A sok eredmény, amit a Pilisi Parkerdő elért 1969 óta, az ő általa kovácsolt csapatnak és utódainak köszönhető.

Gerely Ferenc, fotó: **Szikra Dezső**

100 éve született Mátyás Vilmos

Az Erdélyi Kárpát Egyesület (EKE) május 14-én ünnepelte alapításának 120 éves jubileumát a Kolozsvár melletti Sztánán. (Itt áll *Kós Károly* híres Varjúvára.) Fél évszázados betiltás után, a rendszerváltáskor újjászervezett EKE nem feledkezett meg egy régi adóssága törlesztéséről: a jubiláris ülésen a képviselők egyhangúlag megszavazták *Mátyás Vilmosnak* és négy társának visszafogadását és örökös tiszteletbeli tagságát.

A lépés előzménye, hogy a hazai szakmai körökben az erdészeti maggazdálkodás megteremtőjeként és a tölgyek taxonómiájának avatott szakértőjeként ismert *Mátyás Vilmos* (Arad, 1911 – Sopron, 1986) Erdélyben elsősorban a Bihar hegységben végzett feltáró munkája – és természetesen „Erdélyi utazások” című könyve – révén vált közismertté. Már

aradi gimnazistaként rabul ejti a Bihar hegység karsztvilága és a legendás *Czárán Gyula* által végzett feltáró munka, amely addigra már pusztulásnak indult. Megalapítja az EKE aradi szakosztályát és óriási energiával rekonstruálja *Czárán* útvonalait, tovább folytatja barlangfeltárásait. Számos publikációja jelenik meg, kapcsolatban áll az erdélyi magyar karsztkutatók jeles alakjaival. Természettudományi és műszaki ismeretekhez erdőmérnöki diplomája juttatja, amit Sopronban szerez meg.

Amikor 1936-ban megjelenik magyar nyelvű kalauza a Bihar hegységről, a magyar helységnevek használata miatt irredentizmus vádjával üldözni kezdik, politikai nyomásra kizárják az EKE-ből, végül katonaszökevényként Magyarországra menekül. 1940-ben visszatér Észak-Erdélybe, a Görgény-szentimrei Erdőgondnokság (egyben kormányzói vadászterület) vezetője, ahonnan 4 év múlva ismét menekülnie kell. A háborút követő sok hanyattatás után a sors jóvátétele, hogy erdélyi útikönyve (1977) óriási könyvsiker (Romániában azonnal indexre kerül). 1936-ban elkobzott és bezúzott Bihar-kalauzának újraírása haláláig foglalkoztatja, megjelenését (1988) már nem érthette meg.

Mátyás Vilmos munkásságát az ünnepi ülésen *Nyírszor Miklós* méltatta. Az EKE szimbolikus jóvátételét, az örökös tiszteletbeli tagság oklevelét *Dezső László* elnök adta át fiának, *Mátyás Csabának* (kép), aki az Erdőmérnöki Kar 200 éves jubiláris kiadványával viszonzta a gesztust. A rendezvényről beszámolt a Duna és a Kolozsvári Televízió, és jelen volt *Bajtai Erzsébet*, Magyarország bukaresti nagykövete is.

Szöveg: **Pápai Gábor**, fotó: **Jambrich I.**

A harmadik oldal

Az Országos Erdészeti Egyesületnek van jövője. Látszólag egyszerűen leírható, mégis nagy súlyú mondat. Hogy mégis papíron merem rögzíteni, az nemcsak az új hivattal járó kötelező optimizmus, hanem hosszas gondolkodás eredménye. Mit kell tennünk abhoz, hogy a kezdő mondatban rejlő lehetőséget hasznosítani tudjuk?

Egyesületünk történetében és értékekben gazdag, másfél évszázados múltja kiváló alapot jelent az építkezéshez. Kevés szakmai szervezet tudhat magáénak hasonlót. Ma is érvényes gondolatokat megfogalmazó erdész polihisztor vezetők, közösségteremtő és megtartó egyesületi munka, anyagi értékeket teremtő közösségtudat – és még hosszan sorolhatnánk. Erre az alapra építünk kötelesség!

A képzeletbeli egyesületi építmény falait az egyesület belső életének aktivitása adja. „Legyen jó dolog az Egyesület tagjának lenni!”- fogalmazta meg ezen a területen a belső megújulás igényét egy évvel ezelőtt az új elnökség. Ehhez sokszor nem kell mást tennünk, mint használni a meglévő lehetőségeket. Legfontosabbként a belső információáramlást említem. A közös tudás és tapasztalat összetartja az adott szervezet tagságát, erőt ad a szervezetnek. Ne sajnáljuk a fáradságot, és osszuk meg egymással bíreinket!

A civil élet egyik erőssége abban a kapcsolati hálóban rejlik, amivel az egyes szervezetek érdekeiket képesek összekapcsolni. Ennek a hálónak az erejét kell kibasználnunk, a hagyományos ágazati partnerszervezeteken túl minden olyan szereplő együttműködésével, akik számára fontos az erdő bármelyik funkciója vagy szolgáltatása. Be kell mutatkoznunk, mint baladó szellemiségű szakmai szervezet. Ezzel tető alá kerül egyesületi építményünk.

Szükséges még a vakolat, aminek minősége, kinézete meghatározza a külvilág rólunk alkotott képét. A vakolatot azonban mi magunk készítjük! Az aktív belső életet élő, támogató erejű partnerhálóba integrálódott szervezet kifejező is bátekonnyan tud fellépni. A felelős szakemberek munkáját bemutató Egyesületünk üzenetei a társadalom minden rétege számára tartogatnak pozitív elemeket. Csak vennünk kell a fáradságot, és közérthetően bemutatni az erdők és az erdészek munkájának mindennapi csodáit.

A belső élet aktivizálásával, a széles körű partnerhálózat kialakításával és a teljes társadalom felé történő nyitással lesz jövőnk. Ehhez kívánom most én is hozzátenni a magamét!

Lomniczi Gergely
főtitkár

Tartalom

Oroszi Sándor:
Az Erdészeti Egyesület
160 éve166

Bán István:
Megalakult a Csodaszarvas Társaság!167

Hírka Anikó, Csóka György:
Hazai erdőkárok 2010168

Bartha Dénes, Kovács Miklós:
A tiszafa hazai védelmének története172

Takács Viktor, Frank Norbert:
Útfásítások fenntartása és a
közlekedésbiztonság175

Pápai Gábor, Kovács Gábor:
„Szabad-e sírni a Kárpátok
alatt?”180

Szép Tibor:
A biomassa és az Európai Unió182

Zétényi Zoltán:
Riótól Rióig.
Vendégünk Csóka Péter.....184

Magánerdőben186

Ormos Balázs:
Értékkörzés – értékkeremtés187

Erdei iskola uniós támogatással191

Király Pál:
Ki volt Láng Lajos?192

Demeter Márk: Ballag már a vén diák.....195

Kiss Csaba: XXI. Selmeci Diáknapok195

Szi Benedek Sándor: Szakmai nap Pincehelyen196

Szakosztályok Kalocsán, Gemencen.....197

ERDÉSZETI LAPOK • Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata CXLVI. évfolyam 6. szám (június)

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR • A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: HARASZTI GYULA

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Bartha Dénes, Detrich Miklós, Lengyel László, Lomniczi Gergely, Oroszi Sándor, Puskás Lajos, Sárvári János

SZERKESZTŐSÉG: 1027 Budapest, Fő u. 68. Telefon: 201 62 93, fax: 201 77 37 • Mobil: 06 30 97 15 255 • e-mail: erdlap@oee.hu • www.erdeszetilapok.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület, 1027 Budapest, Fő u. 68. • FELELŐS KIADÓ: ZAMBÓ PÉTER elnök

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest • Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2011. június 2.

ISSN 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosok a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezéssel csak felkért írásokért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

A címlapon: Wagner Károly emléktábla Kárpátalján. Fotó: Pápai Gábor

Az Erdészeti Egyesület 160 éve

(Egy kicsit másképp)

A XIX. század közepén is használt elemi iskolai tankönyvekben a magyar zászló három részéről ezt tanulták: a piros a magyar vitézséget, a fehér a magyar állandóságot, míg a zöld a magyar reményt jelenti. Ha mindezeket alkalmazzuk szakmai egyesületünk elmúlt évtizedeire, hol az egyiket, hol a másikat tartjuk, találjuk jellemzőnek.

Amikor 1851 nyarán létrehozták az Ungarischer Forstvereint, talán éppen a zöld szín dominált. Hiszen akármennyire is „erdész szín”, nem szabad elfeledkeznünk arról a birodalmi törekvésről, amely a hazai erdőgazdaság fejlesztésének reményéhez kötődött. Igen, mert a jobbágyfelszabadítás és az elkerülhetetlen iparosodás időszakában Bécsnek sem volt közömbös, hogy az imént legyőzött „tartomány” erdeivel mi lesz; vajon az itteni erdők a birodalom gazdasági potenciálját fogják-e, illetve milyen mértékben fogják növelni? Ezért nem kell csodálkozni azon, hogy az erdészegylet megszületésekor ott bábáskodtak a bécsi „intéző körök” is.

Igaz, a szakmai egyesületek létesítése „korszellem”-nek is felfogható, mivel a gazdasági egyesülethez kapcsolódó erdészeti szakosztály 1842 óta működött, az 1850-es, és 60-as években pedig az erdélyi (szász és magyar) gazdasági egyletek is erdészeti szekciókat hoztak létre, de az állandóságot – a fehér színt – talán nem itt kell keresnünk. Hanem abban a munkában, amellyel a magát egyre inkább Magyar Erdész-Egyletnek is nevező szervezet meghonosította az egyesületi életet; a vándorgyűléseket, az egyesületi kiadványokat, no és leginkább a hazai erdőgazdálkodás fejlesztésének, fejleszthetésének megvitatását, segítségét.

A piros, a magyar vitézség 1866 decemberéhez kötődik, amikor a harcok „magyar párt” Pesten új alapszabályt, új vezetőséget, leginkább pedig a magyar nyelven folyó egyesületi életet mondta ki. Jogilag ugyan az Országos Erdészeti Egyesület az Ungarischer Forstvereinből nőtt ki, de az új szervezet igyekezett elfeledkezni a folytonosságról (a fehér színről). Egy új állandóságot teremtett meg: a magyar erdészek és erdőtulajdonosok legfontosabb szakmai fórumát. Ehhez megfelelő anyagi alapokat (1886-tól önálló, impozáns székház, különböző alapítványok, értékpapírokban

A Fürdő Szállója a XIX. század közepén

Az esztergomi fürdőszálló, ahol 1851 júliusában alakultunk

„hízó” vagy stb.) és szakmai „kompetenciát” teremtett. Ez utóbbit nemcsak az 1879. évi erdőtörvény egyesületi előkészítése, hanem a további évtizedek eseményei is igazolhatják; ami az OEE Alkotmány utcai székházában eldőlt, az a Kossuth téri Országházban is „átment”, hiszen az országgyűlési képviselők jelentős része komoly erdőbirtokkal is rendelkezett, így egyesületi tag volt.

A mintegy kétezres tagság a millennium körüli években új, reményt adó, tehát „zöld” programokat hirdetett meg: második, elsősorban az erdészeti igazgatást érintő és a kopárok fásítását szorgalmazó erdőtörvényt; az erdészeti kutatások fejlesztését; az erdei munkások szociális viszonyainak javítását; a természetvédelmi törekvések támogatását stb. Ugyanakkor a tagság különbözőségéből következően vidéki erdészegyesületek is alakultak, amelyek az erdészeti személyzet (elsősorban az erdőőrök, erdőszolgák) érdekeit is igyekeztek képviselni. Azaz az állandóság mellett a megújulás képessége is ott lüktetett az egyesületi életben. S az 1914-es világháború kitörésekor szükség volt a magyar vitézségre is. Itt nemcsak a harcokra gondolunk (ahol a bevonult erdőtiszták és –altiszták 34 %-a elesett!), hanem a mind nehezebb helyzetbe kerülő hátszág faellátásának biztosítására. Mindezt tetézte az 1917-től sztrájkokkal, munkamegtagadásokkal és egyéb nehézségekkel terhelt közhan-

gulat, majd pedig az 1918-as őszi összeomlás.

Az állandóságot jelentő fehér színt sem a Károlyi-kormány, sem a tanácsköztársaság nem nézte jó szemmel – az egyesületi működést betiltotta. Igaz, ez nemcsak az OEE-t érintette, de éppen az erdészek tömeges repatriálása, a maradék Magyarországra özönlése idején lett volna szükség az egyesületi segítségre, a kartársi összetartásra, biztatásra. (Ha már az anyagi segítséget nélkülözni kellett, mivel az OEE vagyonát a hadikölcsönök felemésztették.)

Ekkor a jövődőbe vetett hitet az ország első erdészének kiállása, az új erdészeti politika meghirdetése jelentette; új erdők kellene, fásítások, amelyek elképzelhetetlenek erdészek nélkül. Azaz van remény, s a bethleni konszolidáció idején az állandóság is helyreállt. Igaz, ez az egyesület már nem lehetett a régi, a legfőbb erdészeti fórum átkerült a soproni főiskolába, de a székház, és az 1873 óta egyesületi kiadásban megjelenő Erdészeti Lapok maradtak. Mint ahogy maradtak a vidéki egyesületek, sőt egy újabb erdészeti törvény (1935: IV. tc.) előkészítése is. A vitézséget jelentő piros színt főleg ez utóbbi esetben, még meg-meg lehetett csillantani, de megismételjük: az OEE korábbi fényét elvesztette. Ezen nem segített az 1938-tól kezdődő országgrész-visszacsatolási időszak sem, a közeledő, majd pedig a csaknem 8 hónapig tartó ma-

gyarországi harcok pedig különösen nem.

Az állandóságot ismét az egyesületek működésének betiltása, majd pedig 1948 novemberétől a MTESZ keretén belüli működési kényszer (–lehetőség?) szakította meg. Az OEE mégis újjáéledt, s ha az vitézséget nem is (lásd az Erdészeti Lapok, majd a székház elvesztése), de legalább a reményt, a zöld színt ismét felvehette. Vidéki, helyi csoportok alakultak, szakosztályokban és bizottságokban folyt a munka, és különösen az Országos Erdészeti Főigazgatóság 1954. évi megalakítása éltette a zöld reményt. (Ez lett a szakma legfőbb – hivatalos és egyébként is elismert – fóruma.)

Emlegessük a vitézséget is? Ne, hiszen az 1956 körüli időszakról ugyan már sokat tudunk, de a legtöbbről jobb nem is tudni: az OEE mint egyesület – szerencsére? – ebbe nem bonyolódott bele. Éppen elég volt az OEF-en belüli vizsgálatok és szankciók tömege.

A Kádár-i konszolidáció idején az OEE szélesre tárt kapuin minden erdőgazdasági dolgozó bejuthatott. S a fesztelen szakmai beszélgetések, kirándulások, netalán előadások egy, a munkahelyen (a „munkahelyi demokrácia” ellenére sem) nem gyakorolható összetartozás-érzést alakítottak ki. Azaz a remény és az állandóság újra jellemzővé válhatott. A szaklap, Az Erdő szintén hozta az egyesületi híreket.

Tehát minden a hosszú távú, az állandóság érzetét kelthette.

A folyamatba az 1980-as évek nehézségei hoztak változást. A „zöldkalapos társaság” a mezőgazdasággal szemben is lemaradt. Új erdőtörvény kell, új (fa)árpolitika kell, újra kell értelmezni az erdő és a vad kapcsolatát, új társadalmi elvárásoknak kell megfelelni stb. A mind gyakoribb szakmai megbeszéléseken egyre többször csilantak meg vitézi tettek is; amit a hivatalokban, netalán a párttaggyűléseken nem lehetett elmondani, az egyesületi rendezvényeken igen. Csakhogy az egyesületnek nem volt ereje ezeket képviselni, mert mint minden, az OEE is a párt járszalagján működött. (Még 1986-ban is az ügyvezető titkári állás betöltésének legfőbb követelménye az MSZMP-tagság volt.)

1990-ben volt lehetőség a piros-fehér-zöld becsülete visszaszerzésére. Mégis az elmúlt 20-22 év a félépések időszakaként vonulhat be az OEE történetébe. Soroljam? A székházat, az állandóság legfőbb jelképét, nem sikerült visszakapni. Helyette lett „erdésztetem”. Az OEE szakmai és emberi érdekképviselése elképzelhetetlen akkor, amikor aktív vezérigazgatók az elnökök. Ők először a zrt. érdekeit kénytelenek nézni. Az egyesületi gazdálkodás nem veheti fel a versenyt a kimondot-

tan gazdasági szereplőknek „kitalált” viszonyok között. Azaz a különféle vállalkozásai alig jelentenek valamit. A tagság zömét kitevő középfokú erdészek vesztették el legnagyobb számban az (állami) állásukat, akikről még az egyesület lapja is két évtizede hallgat. (Mint ahogy az egyéb elbocsátásokról is. A Szerk.) S ha már a tagságnál tartunk: például az 1990-ben leköszönő főtítkár néven nevezte azt a „bigott kommunistát”, aki miatt az OEE évekig bénult volt. A megbírált éppen mostanában kapott „dísz”tagsági kitüntetést... Aztán ott van a helyi csoportok kérdése. 1990-ben az egyik vezérigazgató („ha nem változnak a dolgok”) a külön, vidéki erdészeti egyesület alakítását vetette fel. Ezt a „fogat” a régióképviselek intézményének megteremtésével „húzták ki”. S még lehetne a félmegoldásokat sorolni.

Mindezen, általunk, kortársak által látott hiányosságok, megalkuvások mellett az Országos Erdészeti Egyesület él. Így letéteményese annak a mind erősebb kívánságnak is, amelyet az EU-tagságból fakadó visszasságaink is felvetnek, s amiről mi, az 1960-as évek általános iskolásai már így tanultunk: piros-fehér-zöld = ez a magyar föld!

Oroszi Sándor

az Erdészettörténeli Szakosztály elnöke

Megalakult a Csodaszarvas Társaság!

A magyar gímszarvas kritikus helyzetének hatására *dr. Bán István* hosszas előkészítés után saját lakásán összehívta a szarvasvédelem iránt elkötelezett segítőtársakat. Budapesten 2011. március 3-án délután, minden hivatalos fórumtól függetlenül, megalakult a Csodaszarvas Társaság. Tagjai a társadalom széles keresztmetszetét óhajtják képviselni, amiért a személyesen megjelentek, valamint a modern hírközlési kapcsolatban lévő alapítók további támogatókat keresnek. Ugyancsak felmerült hasonló beállítottságú szervezetekkel is a kapcsolatfelvétel szükségessége, mint például „Bioetikai Társaság”, „Fekete István Kör” stb.

Az alapítók úgy határoztak, hogy egyelőre baráti társaságként fognak működni. A társaság célja a magyar csodaszarvas védelme és érdekeinek képviselete. Ennek érdekében a tagok a következő tevékenységekben kívánnak részt venni:

- a szarvasállomány jelenlegi szomorú állapotának bemutatása;
- a rablógazdálkodás megdöbbentő túlkapásai elleni tiltakozások széles körű ismertetése. Ilyen például a tiltott módszerekkel végzett tömeges szarvasirtás, mint például hajtásban, etetőnél, szónál, éjszaka lámpával, infracéltávcsővel, tilalmi időben lőtt szarvas!
- Társadalmi lelkiismeret alapozott széles körű szemléletformálás az óvodától az egyetemen át a társadalmi ismeretterjesztésig és vadászképzésig;
- túlkapásoktól mentes okszerű szarvasgazdálkodás és ellenőrzés;
- a szarvasállományban és életfeltételeiben okozott kár megtérítési módszerének meghatározása;
- művészetben és általában a magyar kultúrában a szarvas szerepének erősítése;
- folyamatos hírközlés;

A fenti témák tovább bővíthetők. Kérünk mindenkit a szarvassal szemben elkövetett brutalitások elleni fellépésre, felhasználva akár az írott és elektronikus sajtó, akár a számítógépes kommunikáció lehetőségeit is.

Dr. Bán István

Csodaszarvas Társaság

Hazai erdőkárok 2010

A 2010. évi erdőgazdasági károk az előző évhez viszonyítva 10%-kal növekedtek, összesen 130 004 ha kártételt jelentettek a gazdálkodók, melynek 71%-a biotikus (91 876 ha) és 29%-a abiotikus (38 128 ha) volt. Ebben az esztendőben a biotikus károk néhány százalékkal csökkentek, ezen belül a rovarkárok és az egyéb biotikus károk nagysága az előző évihez képest némileg csökkent, míg a gombák okozta károk kb. 60%-kal nőttek. Az abiotikus károk a tavalyi évhez képest kb. 70%-kal nőttek, elsősorban a nagy területeket érintő szélkárok, valamint a megnövekedett vízkárok miatt. 2010-ben az eddig észlelt legnagyobb kárterületeken, mintegy 32 ezer ha-on alakultak ki szélkárok, valamint 3000 ha-on vízkárok.

A biotikus károsítások közül a rovarok okozta kár 47 115 ha-on (51%), a gombák által okozott fertőzés 18 959 ha-on (21%), az egyéb biotikus kár (ide soroljuk az egyéb károsítókat, a vadkárokat, a növényi károsítókat, valamint a fapuztatásokat) 25 802 ha-on (28%) fordult elő. Ebben a feldolgozásban csak azok a kártevők, kórokozók és károk jelennek meg, amelyek legalább 500 ha-on okoztak károkat (kivéve néhány érdekességet). Ezen túl ismertetünk néhány erdővédelmi újdonságot.

Erdővédelmi Prognózist az ERTI Erdővédelmi Osztálya 1962 óta ad ki, a komplex Erdővédelmi Figyelő-Jelzőszolgálati Rendszer adataira támaszkodva. Az utóbbi két évben sajnos anyagi okok miatt nem jelent meg könyv alakban a prognózis, de az érdeklődők az eddigiekhez hasonló anyagot megtalálják, illetve le is tölthetik az ERTI (www.erti.hu), valamint az MGSZH Központ Erdészeti Igazgatóságának (www.aesz.hu) honlapjáról.

A 2010. évi károsítások összesítését túlnyomórészt idén is az erdőgazdálkodók által küldött Erdővédelmi Jelzőlapok értékelése alapján állítottuk össze, melyeket évente 4 alkalommal minden olyan erdőgazdálkodónak el kell küldeni, aki 200 ha-nál nagyobb erdőterü-

lettel rendelkezik. A jelzőlapon a gazdálkodó megnevezi a károsítót (kórokozót), az érintett területet, a károsítás mértékét (gyenge/közepes/erős), valamint adatot szolgáltat az esetleges védekezés területéről és módjáról. 2006-tól már képes útmutató és kódjegyzék is segíti a jelentést adók munkáját. Itt csak azokat a károkat, kártevőket és kórokozókat érintjük, amelyek legalább 500 ha-on léptek fel, kivéve néhány érdekességet.

Biotikus károk

Rovarak okozta károk

Az átlagos rovarkárhoz (55 773 ha) viszonyítva 2010-ben átlag alatti területen jelentkeztek rovarkárok.

A levéltetvek (*Aphidoidea*) kártételi területe 2010-ben a kedvezőtlen időjárásnak köszönhetően az előző évi terület mintegy 60%-ára, 800 ha-ra esett vissza, melynek csupán 8%-a volt erős. 2011-ben kártétele emelkedik, amennyiben május hónap maximum hőmérséklete huzamos időn át meghaladja a 20-22 °C-ot, és a levegő páratartalma nagy lesz. A nyár folyamán meleg, párázó időjárás a károsítás területét és mértékét fokozhatja. Hűvös és esős vagy nagyon száraz tavasz esetén kártételi területe csökkenni fog. A nagy nyárfacincér (*Saperda carcharias*) kártételi területe az előző évihez képest néhány százalékkal nőtt, kártétele 1079 ha-on alakult ki. A nyárlevelészek (*Melasoma* spp.) kártétele nem érte el az 500 ha-t, de egy másik levelészfaj, a rezes nyárlevelész most is figyelmet érdemel. 2010-ben is gondot okozott a Duna-Tisza köze északi részén, kb. 100 ha-on közepes rágás alakult ki. Úgy tűnik, hogy ennek a fajnak a kártételére a jövőben is számítani lehet. A *Crepidodera aurea* nyáron és fűzeken élő kisméretű levelész. 2010-ben kis területen ugyan, de érzékeny károkat okozott nemesnyár-ültetvényen. Korábban még nem fordult elő károkozása Magyarországon. Életmódjáról nagyon keveset tudunk. Bogár alakban teletel, és már korán, a rügyfakadással egy időben elkezd a fiatal levelek rágását. 2010-ben a tölgyesekben gyenge-közepes makktermés volt az országban. Ennek megfelelően a makkormányosok (*Curculio* spp.) és makkmolyok (*Cydia* spp.) által okozott károsítás csupán 4748 ha-on jelentkezett, ami az előző évi területnek

csak 28%-a. Ebből 21% erős fokozatú, 21% közepes, 58% gyenge fokozatú volt. A cserebogárpajorok kárait 1091 ha-ról jelezték, a károk 12%-a erős, 50%-a közepes és 38%-a gyenge volt. A májusi cserebogár (*Melolontha melolontha*) V. törzse, valamint az erdei cserebogár (*Melolontha bipocastani*) imágói 18 878 ha-on fordultak elő, ennek mintegy felén okoztak károkat. Dél-Dunántúlon több ezer hektáron komoly károk alakultak ki. Az erdészeti fénycsapdák közül 2010-ben a májusi cserebogarat legnagyobb példányszámban a várgesztesi csapda fogta (343 db). A gyulai és kishutai csapda fogása is jelentősebb volt (331, ill. 285 db). Az egyéb cserebogárfajok imágóit 2953 ha-on észlelték, károkat ennek 27%-án okoztak. A szúk (*Scolytidae*) kártételével érintett terület az előző évihez képest 1/3-dal nőtt, 883 ha-on alakultak ki káraik, a fertőzésnek kb. az 1/3-a erős volt. 2011-ben hűvös, csapadékos időjárás esetén kártételi területe nem fog növekedni, míg meleg, száraz idő esetén növekedhet a fertőzött területek nagysága.

Az araszolófajok (*Geometridae*) együttes kártételi területe közel 40%-kal csökkent, 3066 ha-on alakultak ki káraik, melyeknek csak 13%-a volt közepes vagy erős. 2010 májusa hideg és csapadékos volt, ami nem kedvezett ezeknek a fajoknak. Amennyiben 2011 tavasza is hasonló lesz, akkor kártétele is hasonló mértékű lesz. Az akác hólyagosgolyó (*Parectopa robinella*) kártételi területe több mint 50%-kal, 2673 ha-ra nőtt. Az akáclevél-aknázómoly (*Phyllonorycter robinella*) kártételét a tavalyinál kisebb területről, 1913 ha-ról jelezték. Megjelenésükre 2011-ben továbbra is számítani kell az ország számos akácállományában. 2011-ben száraz, meleg időjárás esetén növekedhet kártételük. 2010-ben mindössze 114 ha-ról jelezték a gyapjaslepke (*Lymantria dispar*) kárait, az erdészeti fénycsapdák is alacsony számban fogták példányaikat. A beérkezett jelzőlapok alapján a petecsomóval fertőzött terület nagymértékben – 3289 ha-ra – nőtt, bár gyakorlatilag csak gyenge fertőzöttséget jeleztek. Az erőteljes növekedésre mindenképpen érdemes odafigyelni, mert néhány éven belül számítani lehet egy újabb tömegszaporodásra, különösen, ha az időjárás

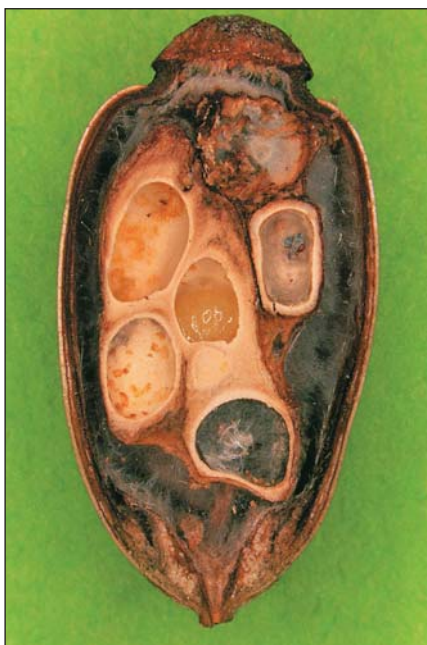
* Erdészeti Tudományos Intézet, Erdővédelmi Osztály 3232 Mátrafüred, Hegyalja u. 18. e-mail: hirkaa@erti.hu

Crepidodera aurea imágója

Pseudoneuroterus saliens kétivarú nemzedékének lárvája

A Callirhytis glandium egyivarú nemzedékének gubacsba makk belsejében

is kedvező lesz számára. A tölgy bűcsújáró lepke (*Tbaumetopoea processionea*) kártétele 2010-ben az előző évihez képest mintegy 30%-kal, 2047 ha-ra csökkent, a károk szinte kizárólag gyenge fokozatúak voltak. Amennyiben az időjárási feltételek kedvezőek, 2011-ben kártételük jelentős mértékű lesz. A tölgyilonca (*Tortrix viridana*) és más sodrómolyok kártételi területe kismértékben, 1634 ha-ra csökkent, a károk 96%-a gyenge volt. 2011-ben a sodrómolyok kártétele kedvező időjárás esetén feltehetően hasonló mértékű lesz.

Egyéb károsítók

A mezei pocok (*Microtus arvalis*) kártétele csaknem $\frac{1}{3}$ -ra csökkent, 2010-ben 301 ha-on okozott károkat.

Vad okozta károk

A vad okozta károk jelentősek, a beérkezett adatok szerint az elmúlt évhez viszonyítva csökkentek, a tavalyi 22 899 ha-ról, 19 336 ha-ra. Ezen belül a nyári vadkár és a téli vadkár mértéke is csökkent.

Kórokozó gombák

A kórokozó gombák által okozott fertőzések a tavalyi évhez képest több mint 60%-kal nőttek, elsősorban a tölgylisztharmat fertőzési területének nagyarányú növekedése miatt.

A fenyőhajtás-pusztító gombák tüneteit az előző évnek háromszorosán, 3796 ha-on észlelték. A károk közel 80%-a közepes vagy erős fokozatú volt. 2010-ben

a csapadékos tavasz és nyár kedvezett a *Dothistroma septospora* és *Sclerophoma pithyophila* fertőzéseknek, így a főbb károkat ez a gomba okozta, míg a *Spbaeropsis sapinea* szerepe jelentősen kisebb volt. Mivel a tüneteket kiváltó kórokozók különböző időjárás mellett fejtik ki hatásukat, így minden évben számítani lehet a hajtáspusztulás valamely formájának megjelenésére. A gyökérrontó tapló (*Heterobasidion annosum*) kártételi területe 1341 ha volt, ami az elmúlt évihez képest közel 90%-kal növekedett. A tapló kártételét, illetve fertőzését és terjedését az időjárás csak kevésbé befolyásolja. A termőtestek megjelenése és a sporuláció függ ugyan a csapadék mennyiségétől és eloszlásától, de a talajban lévő gyökerekben a terjedése már független az időjárási tényezőktől. A károsodás látható megjelenése, azaz a fák fokozatos elhalása a fertőzést követő években jelentkezik egyre növekvő foltosodás formájában. Az erdeifenyő tűkarcgomba (*Lophodermium pinastri*) kártétele fiatalosban 714 ha-on alakult ki. 2010-ben a nyár és fűz rozsdagombák (*Melampsora* spp.) által fertőzött terület az előző évihez hasonló területű, 2144 ha volt. A károk 70%-a közepes vagy erős fokozatú volt. Amennyiben a tavaszi átlaghőmérséklet 20-22 °C felett alakul, úgy szinte bizonyosan számíthatunk a rozsdagombák korai megjelenésére és ennek nyomán erős, elhúzódó fertőzésre. A tölgylisztharmat (*Microspora albitoides*) kártételi területe 2010-ben az előző évihez képest jelentősen nőtt a kórokozó számára kedvező csapadékos időjárási feltételek miatt, 10 619 ha-ról jelezték fertőzését. Ennek 18%-a gyenge, 41%-a közepes, 41%-a erős volt. A kórokozó nagyobbt arányú megjelenése rendszerint jelentősebb rovarragásokat követően várható, mivel a másodlagosan kifejlődő hajtásokat, leveleket sokkal könnyebben fertőzi a gomba.

Növényi károsítók

2010-ben a sárga és fehér fagyöngy (*Loranthus europaeus*, *Viscum album*) összesen 3742 ha-on okozott károkat. A két faj terjedésének fő okai közé tartozik a fák szárazság miatti legyengülése.

Fapusztulások

A fapusztulással érintett területek nagysága 20%-kal nőtt, összesen 2403 ha-ról jelentettek károkat. A fapusztulások közül kiemelendő a fenyőpusztulás, hiszen az előző évhez viszonyítva több mint kétszeresére nőtt a jelentett terület (1491 ha).

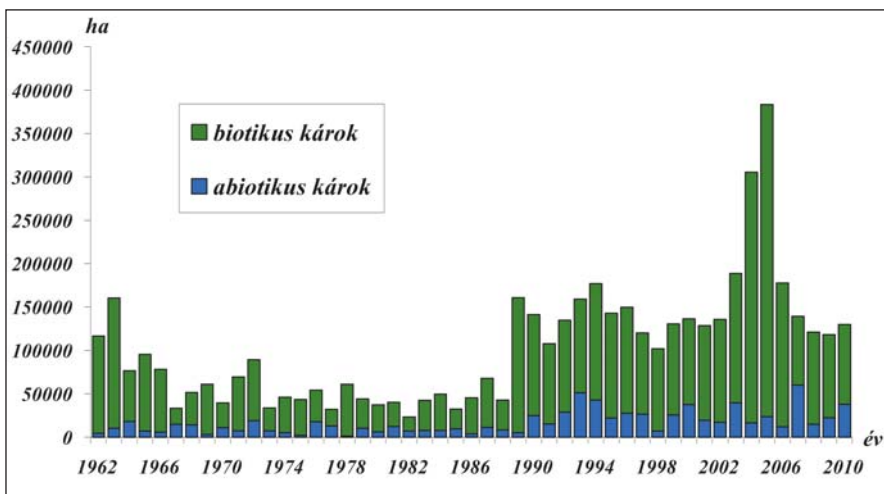
Abiotikus károk

2010-ben az abiotikus károk az előző évhez képest kb. 70%-kal nőttek a megnövekedett szél- és vízkárok következtében.

Téli jégkár 792 ha-on alakult ki, melynek 83%-a erős fokozatú volt. A kései fagy okozta károk 2010-ben 616 ha-t érintettek. Nyári jégkárt 915 ha-ról jeleztek. Nyári vízkár 1995 óta az eddigi legnagyobb területen, 3091 ha-on alakult ki. Ezek egy része árvízkár, másik része belvízkár volt, köszönhetően a csapadékos időjárásnak. A tavalyi viharos időjárás következtében a széltörés és széldöntés területe több mint négyszeresére emelkedett az előző évhez viszonyítva. 1963 óta 2010-ben volt a legnagyobb szélkár hazánk erdeiben, összesen 32 256 ha-t érintett. A károk 67%-a gyenge, 26%-a közepes, 7%-a erős fokozatú volt.

Erdővédelmi újdonságok, érdekességek

A *Crepidodera aurea* nyárákon és füzeseken élő kisméretű levelész. 2010-ben károkat okozott nemesnyár-ültetvényen. Korábban még nem fordult elő károkozása Magyarországon. Életmód-

1. ábra. Biotikus és abiotikus erdőkárok 1962 és 2010 között Magyarországon

járól nagyon keveset tudunk. Bogár alakban telel, és már korán, a rügyfakadással egy időben elkezd a fiatal levelek rágását.

Az elmúlt évben több erdőgazdaság is jelentette, hogy csermakkhiánnyal küzd bizonyos területeken, amely már erdőművelési problémát is okoz. Eddigi korábbi vizsgálataink szerint a makktermés csökkenésében abiotikus okok (pl. aszály), ill. biotikus okok (karpofág – makk-kártevő – rovarok) játszhatnak

szerepet. A karpofág rovarok ökológiai és ökonómiai szempontból is egyaránt jelentősek. Jelenlegi ismereteink szerint Európában 19 rovarfaj (6 makkormányos, 5 makkmoly és 9 gubacsdarázs) él tölgyek makkján, ill. makkjában. Közülük csak öt fajnak [*Curculio glandium* (Marsham, 1802), *Cydia splendana* (Hübner, 1799), *Andricus quercuscalicis* (Burgsdorf, 1783), *Callirhytis glandium* (Giraud, 1859) és az *Pseudoneuroterus saliens* (Kollar, 1857)] tulajdonítunk je-

MAVIR Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli Rendszerirányító Zártkörűen Működő Részvénytársaság

Az energia irányítója

Megszépül a Szépjuhászné

Együtműködés a MAVIR és a Pilisi Parkerdő között

Drága csapatépítő tréningek helyett közös munka a köz javára – erre szavazott évekkel ezelőtt a MAVIR Magyar Villamosenergia-ipari Rendszerirányító Zrt. (MAVIR) vezetősége, amikor még 2008 őszén kiültetésre kerültek a társaság által adományozott támogatásból vásárolt fáschkák a Pilisi Parkerdő területén. Vagyis a mavirosok – élükön Tari Gábor vezérigazgatóval – maguk is részt vettek a 9 ezer tölgyfacsémete

kiültetésében a Szépjuhászné turisztikai területénél. Az ültetést az erdészeti kollégák felügyelete mellett sikerült a tervezett határidő fele alatt teljesíteni és a jó példa mellett a jó levegő és hangulat is hozzájárult, hogy azóta már hagyománnyá vált az együtműködés: azóta megújult az átvezető gyalogút és az izmosodó fáschkák immár egy felújított játszótér új játszóeszközeivel együtt várják az embercseméteket.

A MAVIR a hazai villamosenergia-rendszer irányítójaként és a nagy-

feszültségű hálózat tulajdonosaként nem most kezdte a környezettudatos akciókat: évtizedes madárvédelmi tevékenysége és a madárvédekkel közös műfészek-telepítési tevékenységének nagy szerepe van abban, hogy Magyarországon megállt a kerecsensólymok fogyatkozása. A Hárs-hegy egyik legnépszerűbb kirándulóhelyének patronálása további lépés élőhelyük felelősségteljes megőrzése és a vállalati kultúra erősítése terén egyaránt.

H-1031 BUDAPEST, ANIKÓ U. 4., TELEFON: (+36 1) 304 1000, FAX: (+36 1) 304 1719, WWW.MAVIR.HU

lentőséget. Amíg az első három faj életmódjára vonatkozóan vannak ismereteink, addig az utóbbi kettő életmódjáról és jelentőségéről keveset tudunk. Vizsgálataink egyértelműen azt mutatták, hogy a két kevésbé ismert gubacsdarázs fajnak, melyek jelentősége eddig csak gyanítható volt, kiemelkedő szerepe lehet a csermakkok korai hullásában. A vizsgált mintákban a lehullott makkoknak akár több mint felében megtalálható volt a *Pseudoneuroterus saliens* és a *Callirhytis glandium*, melyek megakadályozták a makkok további fejlődését.

Éppen ezért hasznosnak tarjuk összefoglalni a *Pseudoneuroterus saliens*-szel és a *Callirhytis glandium*-mal kapcsolatban rendelkezésre álló ismereteket:

Pseudoneuroterus saliens (Kollar, 1857)

Életciklus: A fajnak két nemzedéke van, a tavaszi kétivarú és az őszi egyivarú nemzedék. E két nemzedéket eredetileg külön fajként írták le. A tavasszal kikelő aszexuális nőtények a fiatal, kétéves csermakkokra petéznek. A lárvák külön lárvakamrákban, de általában csoportosan fejlődnek a makk belsejében. A fertőzött makkok általában pirosra színeződnek, elszáradnak, de ezen kívül más külső jele nemigen van a fertőzésnek. A lehullott (esetenként a fán maradó, de elszáradt) makkokból a nyár folyamán kikelnek a kétivarú nemzedék darazsai (hímek és nőtények egyaránt).

Párosodás után a nőtények leggyakrabban a cserlevelek fonákján a főerre petéznek. A petézés ritkábban a levél felszínére, illetve fiatal hajtásokra is történhet. Az egyivarú nemzedék darazsai egykamrás, orsószerű levélgubacsokban fejlődnek. A kifejlett gubacs 3-4 mm hosszú, eredetileg sárgás/zöldes színű, később vörösesre/barnára változik a színe. Az érett gubacsok egy része a lombhullás előtt, más részük pedig a levelekkel együtt hullik le. Az egyivarú nőtények a gubacsokban telelnek és a következő év tavaszán kelnek ki.

Tápnövények: A hazánkban honos *Quercus* fajok közül kizárólagos tápnövénye a cser (mindkét nemzedéké). A szakirodalomban itt-ott fellelhető kocsányos és kocsánytalan tölgy említése nagy valószínűséggel hibás. Európa más részein a cserrel közeli rokonságban lévő fajokon (pl. *Q. trojana*, *Q. ilex*, *Q. castaneifolia*, *Q. libani*) is kifejlődhet.

Elterjedés: A faj Közép- és Délkelet-Európában elterjedt. Mivel a cser Nyugat- és Észak-Európában nem őshonos, a *Pseudoneuroterus* sem őshonos ezeken a helyeken. Mivel azonban a cser régóta kiterjedten ültetik parkokban és arborétumokban, a gubacsdarázs terjeszkedése is lehetővé vált. Ma már pl. Németországban és az Egyesült Királyságban is jelen van. Magyarországon mindenütt elterjedt és gyakori. Parkokban álló szoliter cseren és állományszegélyeken mindenütt találkozhatunk vele.

Callirhytis glandium (Giraud, 1859)

Életmód: A fajnak két nemzedéke van, a tavaszi kétivarú és az őszi egyivarú nemzedék. A kétivarú nemzedék a cser hajtásaiban, az egyivarú nemzedék pedig makkokban fejlődik. Kifejlett makkokban többnyire a kupacs felőli oldalon található a 2-3 mm nagyságú, tojás formájú többkamrás gubacsok. A fejletlen makkokban szikanyag nem is fejlődik ki, a gubacs az egész makkbelsőre kitölti. Egy makkban akár 40-50 db egyivár, kemény falú kamra is található. A gubacsok többnyire csak a makkok felvágása után vehetők észre, kívülről legfeljebb a makk felületén található kúpok, deformálódások utalnak jelenlétükre. A makk beérésekor a lárva is befejezi fejlődését. A darazsak a földre hullott makkokból 2-4 év diapauza után repülnek ki, és petéiket a cser fiatal hajtásaira helyezik, melyben a kétivarú nemzedék fejlődik. Jelenlétüket csak a kicsi kirepülési nyílások jelzik. A kirepülő gubacsdarazsak a fiatal makkokra petéznek.

Tápnövények: A kétivarú nemzedék kizárólag a cser hajtásaiban fejlődik. Az egyivarú nemzedék elsősorban a cser makkjában jelenik meg, de ritkábban előfordul kocsányos tölgyön is.

Elterjedés: A cser elterjedési területén található meg, Magyarországon is általánosan elterjedt, időnként tömeges.

Fotók: **Csóka György**

Az Erdészcsillag Alapítvány hírei

Az Erdészcsillag Alapítvány kuratóriuma 2011. május 9-én, az OEE Könyvtárában tartotta idei első ülését. Jelen vannak: *Gémes József*, a kuratórium elnöke, *Bak Julianna*, dr. *Magas László* kuratóriumi tagok és meghívottként *Lomniczi Gergely* OEE elnökségi titkár és *Mester Gézáné* titkárságvezető.

Gémes József elnök megállapította, hogy a kuratórium 3 fővel határozatképes. A kuratórium tagjai a kiküldött meghívóban szereplő napirendi pontokat egyhangúlag elfogadták.

A kuratórium az első napirendben tárgyalta az Alapítvány 2010. évi beszámolóját és közhasznúsági jelentését. Az elkészült mérlegbeszámolót és a közhasznúsági jelentést – melyet a kuratórium tagjai írásban megkaptak – Gémes József elnök szóban ismertette, illetve kiegészítette. Külön kiemelte, hogy a kuratórium elnöke és tagjai részére bér- és egyéb kifizetés nem történt.

1/2011.(május 9.) sz. határozat

A Kuratórium az Erdészcsillag Alapítvány 2010. évi mérlegbeszámolóját 1774 eFt mérleg-fösszeggel, 394 eFt mérleg szerinti veszteséggel, 3 fő igen szavazattal elfogadta.

2/2011.(május 9.) sz. határozat

A Kuratórium az Erdészcsillag Alapítvány 2010. évi közhasznúsági jelentését 3 fő igen szavazattal elfogadta.

A második napirendi pont: pályázati felhívások

2011. évi szociális segélykérelem pályázat kiírása

3/2011.(május 9.) sz. határozat

A Kuratórium (3 fő) egyhangúlag úgy határozott, hogy 2011. évre kiírja a szociális segélykérelem pályázatot.

Erdészeti ösztöndíj pályázat kiírása a 2011/2012. tanévre

4/2011.(május 9.) sz. határozat

A Kuratórium (3 fő) egyhangúlag úgy határozott, hogy a 2011/2012. tanévre erdészeti ösztöndíj pályázatot ír ki a szakmai középfokú iskolai tanulók részére.

Gémes József
a Kuratórium elnöke

A tiszafa hazai védelmének története

Veszélyeztető tényezők

A tiszafát veszélyeztető tényezők két csoportba sorolhatók. Az egyik csoportba azok tartoznak, amelyek a tiszafa biológiai, ökológiai tulajdonságaival vannak összefüggésben. A másik csoportot olyan tényezők alkotják, amelyek a tiszafa részeinek, fájának hasznosításával, felhasználásával kapcsolatosak. A biológiai, ökológiai tulajdonságaival összefüggő veszélyeztető tényezők közül ki kell emelni, hogy a tiszafa a klímával szemben igényes, tipikus mezofil faj. Közepes hő- és vízigényű, az időjárási szélsőségeket, a korai és kései fagyokat, a kemény téli fagyokat, valamint a hosszú meleg periódusokat, amelyekhez általában szárazság is párosul, nem kedveli. Baziklin, a bázikus talajokat kedvelő fafaj. Talajának antropogén hatásra, elsősorban savas esők miatt bekövetkező elsavanyosodása számára kedvezőtlen. Kifejezetten árnyékigényes faj, ennek megfelelően az erdőkben tipikusan a második koronaszintet alkotja. A felső koronaszint túlzott záródása azonban létét veszélyeztetheti. Szaporodását és fennmaradását hátrányosan befolyásolhatja, hogy kétlaki növény. Erre utal *Sajó Károly* is az Erdészeti Lapok 1899. évi évfolyamában megjelent „A tiszafa” című cikkében: „A tiszafa nehéz szaporodási képessége is hátramenesztí az egész faj életét. A tiszafa ugyanis kétlaki növény lévén, egyik fán csak porzós, a másikon csak termő virágai vannak. Mivel pedig megeshetik, hogy egy-egy termőhelyen csak egyivarú fák vannak, ennél fogva a termékenyülés és az illető helyen új ivadék keletkezése ki van zárva.” Veszélyeztető tényezőként vehető számításba az is, hogy magja erdei rágcsálók tápláléka. A nagyvad túlzott elszaporodása is veszélyt jelent fennmaradása szempontjából. Ez meglepő lehet annak ismeretében, hogy piros, húsos magköpenyén kívül minden része mérgező. Magyarán az szolgál, hogy ez a hatás a páros újjá patás állatok esetében nem jelentkezik.

A tiszafa részeinek, fájának felhasználásával, hasznosításával kapcsolatos veszélyeztető tényezők a következők. Európai elterjedési területén történt visszaszorulásában igen jelentős szerepet játszott az a tény, hogy fája íj és számszerű készítésére kiválóan alkal-

mas. A puszkapor feltalálását megelőző időkben a nagy európai birodalmak hadseregeinek legjelentősebb fegyverzete az íj volt. Ezeknek a hadseregeknek a felszerelése ezért a tiszafa pusztításával járt együtt. Fája a világ legértékesebb faanyagai közé tartozik, ennek ellenére ma faipari felhasználása, elsősorban lassú növekedése miatt (több mint 100 év alatt ér el ipari feldolgozáshoz alkalmas méretet), mégsem nagymértékű. Korábban azonban használati tárgyak készítésére is nagy mennyiségben alkalmazták. Fennmaradására nagy veszélyt jelentett az is, hogy nagyon szép megjelenésű, igen díszes lombzatú. Karácsonyfának nagy számban vágták ki, illetve koszorúkészítéshez óriási mennyiségben gyűjtötték zöldjét. Gallyainak sokszor kíméletlen eltávolítása egyedeinek súlyos megcsonkításával járt. „Talán azért, mert oly igen kevés van belőle és volt a múltban is, vagy talán mert nemcsak galyait (sic!) használták koszorúkötésre és díszítésül, hanem szép fája is keresett cikk volt, a tiszafa mindenkor az emberi érdeklődés tárgya volt. Vesztére.” – írta *Földváry Miksa* 1933-ban.

Védelme a mai Magyarország területén kívül

A tiszafa a történelmi időkben megtalálható volt egész Európában, s voltak élőhelyei Észak-Afrikában és Élő-Ázsiában is. Kutatások eredményei szerint még az Atlanti-óceánon fekvő, Portugáliához tartozó, távoli Azori-szigetekre is eljutott. A történelmi Magyarország területén, a Kárpátok övében, szintén elterjedt fafaj volt. Ezzel kapcsolatban írja *Jávorka Sándor* a Természettudományi Közlöny 1928. évi 59. számában a következőket: „Az egykori nagyobb elterjedést még ma is bizonyítják egyes helynevek (tiszás, Tiszolc), meg a mindenfelé kiásott tiszafagyökértuskók (sic!), melyek sokszor 1 m átmérőjű törzsre is engednek következtetni, korukat pedig egyes esetekben 1–2000, sőt 3000 esztendőre is lehet becsülni.” Legnagyobb mennyiségben meszes talajon, nyirkos, árnyékos helyeken, bükösökben tenyészett. Ezen kívül előfordult sokszor tölgyesekben, de még lucfenyvesekben is. Az 1800-as évekre azonban ezeken a területeken a tiszafa jelentősen visszaszorult.

A Természettudományi Közlöny 1895. évi februári számában jelent meg *Borbás Vince* botanikus, „A vénhedő tiszafa” című cikke. Ebben több korabeli írásra, feljegyzésre hivatkozva bizonyítja az előzőekben írtakat: „*Hazslinszky Frigyes* szerint egykor a Tátra vidékén a nép szava szerint egész erdőség volt, amit kiásott gerendái bizonyítanak. Most Szepességből és Liptóból csaknem egészen kiirtották. ... Ezek nyomán *Neilreich* is elmondja, hogy a tiszafa egykor a Tátrán meg a Tisza felső vidékén terjedelmes erdőséget alkotott, ma azonban csaknem végképp kiirtották, s most inkább csak magánosan nő. ... *Scherfel Aurél* szíves tudósítása szerint szintén sok tiszafa nőhetett Szepesvármegyében (sic!), mert még most is jó vastag tőkét szántanak ki Felka és Poprád mezőin, s belőle csinos darab Felka város Tátra-múzeumában is van.”

Az Erdészeti Lapok 1896. évi 35. évfolyamában *Arató Gyula*, egy, a Természettudományi Közlöny az évi I. számában megjelent közleményt átvéve, Zólyom és Liptó, valamint Turóc vármegyei előfordulásokról jelentetett meg adatokat.

Ugyancsak az Erdészeti Lapokban, a folyóirat 1910. évi 49. évfolyamában, *Blattny Tibor* a tiszafa Kárpátok-béli előfordulásairól írt. Tette ezt *Barthos Gyulának* egy – szintén a folyóiratnak ebben az évfolyamában megjelent – közleményéhez csatlakozóan. *Barthos Gyula* közleménye a Délkeleti Határkárpátokban 1500 m tengerszint feletti magasságban talált tiszafapéldányról szól. *Blattny Tibor* cikkében a fajfaj magassági elterjedésének maximumairól a következőket írja: „Így a Közép-Kárpátokban 1300 m-en, az Északkeleti-Kárpátokban 1320 m-en, a Keleti-Kárpátokban 1436 m-en felül nem tenyészik, s a Délkeleti Határkárpátokban (mi *Janó János* szerint: Déli-Kárpátoknak mondjuk) eddig 1318 m a tiszafa legmagasabban fekvő bejelentett termőhelye.” A déli (délkeleti) Kárpátok-béli előfordulásokról konkrét adatokat is megjelentetett, s a Felsőárpás (Fogaras vármegye), Strézakercsora (Fogaras vármegye), Ósebeshely (Hunyad vármegye) határában, valamint a Nagy-Királyka „Padina Sindileri” és „Padina a lui Kalinesi” részében és Nagytalmács III. h. r. (Szeben vármegye) „Corni plesi”

erdőrészében, különböző tengerszint feletti magasságokban feljegyzett előfordulásokat közli.

Mindehhez csatlakozóan, a folyóiratnak még ugyanebben az évfolyamában, *Craus Gyula* számol be a Fogarasi havasokban feljegyzett előfordulásokról. Ő „Arpase mare”-ban, „Valea Breazi”-ban, „Valea Simbeti”-ben és „Valea mare”-ban talált, 4–6 darab-ból álló kisebb tiszafa-csoportokról közöl adatot.

1913-ban jelent meg *Fekete Lajos* és *Blattny Tibor* hézagpótló növényföldrajzi műve „Az erdészeti jelentőségű fák és cserjék elterjedése a Magyar Állam területén” címmel. A szerzők a könyvben felsorolják a történelmi Magyarország területén addig talált tiszafa-termőhelyeket, egyedszámot is megadva. A közölt adatok szerint a legnagyobb példányszámú termőhelyek

az Északi-Kárpátokban vannak. Turóc megyében a necpáli Tiszova-völgyben és Túrócmelegy mellett (mintegy 800 db), Szepesolaszi mellett (mintegy 130 db) és Zólyom megyében Óhegy és Úrvölgy mellett, illetve Gömör megyében Tiszolc mellett (együtt kb. 100 db). Az Erdélyben található termőhelyek közül Fülekháza és Gödemesterháza (Maros-Torda megye) körül van a leggazdagabb példányszámú. A Kárpátokon kívül még Horvátország magasabb hegyvidékein található tiszafa.

A XIX. században a tiszafa korábbi nagy törzsszámú állományainak már csak maradványai voltak fellelhetők egész elterjedési területén, így a korabeli Magyarországon is, s ezért fennmaradása veszélybe került. Ezt felismerve a kor botanikus és erdész szaktekintélyei írásaikban hangot adtak annak, hogy szükséges a tiszafa kímélete és védelme. Erre ösztönözték őket a kor egyre inkább természettudatosabbá váló társadalmának a természeti környezet megvédésére irányuló törekvései is. *Borbás Vince* fentebb megnevezett cikkében ekkor a következőket írta: „A tiszafa ennyi haszna miatt kíméletet és szaporítást érdemel. Kivált hazánkban, ahol a tiszafa most már nagy ritkaság. A tiszafa hazai sorsán az erdőkezelésnek meg a mezei gazdaságnak, kertészkedésnek stb. kellene segíteni és lendíte-

ni, hogy elkerülhetetlen sorsával küzdeni bírjon. E nélkül a tiszafa hazánkban hamarosan elpusztul.”

A XX. század első éveiben az Országos Erdészeti Egyesület, a Királyi Magyar Természettudományi Társulat és a Magyarhoni Földtani Társulat közös erőfeszítésével a hazai természetvédelemnek széles társadalmi bázisa alakult

ki. E természetvédelmi mozgalom fejlődését elősegítette az az 1907-ben Bécsben megtartott mező- és erdőgazdálkodási tanácskozás, melyen foglalkoztak a „természeti táj védelmével”. Itt terjesztette elő *L. Dimitz* a természeti emlékek kategóriájába sorolandó tárgyakat. Ezt a javaslatot bírálta felül és egészítette ki a magyar viszonyoknak megfelelően *Kaán Károly* az 1909-ben megjelent „A természeti emlékek fenntartása” című művében. Ennek elkészítésére 1906-ban, az újra földművelésügyi miniszterként dolgozó *Darányi Ignác*tól kapott megbízást. Ebben a megőrzésre javasolt őserdők és látványos méretű faállományok, illetve természetes képződésű egyéb jellegzetes erdőalakok kategóriájában tesz említést a tiszafáról, a következőket írva: „Rezerválnunk kell a beszterczenaszódmegyei (sic!) és a zólyommegyei (sic!) azon erdőrészekből, melyek a tiszafának ... természetes előfordulási helyei.”

A mű megjelenése a természetvédelmi törvény megalkotására törekvő előkészítő tevékenység kezdete volt. Ez az előkészítő munka, a földművelésügyi kormányzat által *Darányi Ignác* távozása után is támogatottan, egészen 1914-ig tartott. A korabeli világpolitikai események miatt azonban nem sikerült a célul kitűzött természetvédelmi törvény kidolgozásával és hatályba he-

lyezésével lezárni. Ezzel a tiszafa törvényes védelme is meghiúsult.

A tiszafa a mai Magyarországon

A tiszafának a mai Magyarország területén két őshonosnak vélt előfordulása van. Ezek közül az egyik a Bükkben található, ahol több helyen elszórva van jelen. 7 idősebb és mintegy 34 fiatal példányáról (Békasótörői kőgörgötteges, Alsósebesvíz, Lukasgerinc, Csipkésút, Lillafüred, Fehérkötető, Garadnavölgy) számol be *Vásárhelyi István* a Borsodi Szemle 1962. évi 6. számában. A tiszafának ezek az előfordulásai ma a Bükki Nemzeti Park területén vannak.

Másik – híresebb – előfordulása a Déli-Bakonyban található. Ez a „Szentgáli tiszafás”-ként ismert állomány, amely egyike a fafaj hét olyan közép-európai előfordulásának, ahol néhány

törzsnél vagy facsoportnál több van. Ez az állomány a Szentgáli-medence déli területén, az ún. Alsó-erdő dolomit peremhegyein (Miklóspálhegy, Balogszeg, Mögszeg, Mecsek-hegy, Borostyán-hegy) tenyészik. Története, sorsa szorosan összefügg Szentgál község és lakóinak történetével, sorsával.

A honfoglalás idején a Szentgáli-medencében kialakult falvak (Szentgál, Németi, Horhi, Csepel, Himháza) közül csak Szentgál élte túl a tatárjárást és a törökidőket, a másik négy település megmaradt lakosságát is magába olvasztva. Egy 1281-ből származó oklevél szerint lakói a királyt mint vadászok szolgálják. *I. Károly* 1328-ban kiadott szabadalomlevele ad számukra elsőként vadászati szolgálatukért kiváltságokat, adómentességet és erdőket. Ezeket a jogokat, melyeket Csepel és Németi lakói is megkaptak ekkor, a későbbi királyok is megerősítették.

Az Erdészeti Lapok 1933. évi 72. évfolyamában *Földváry Miksa* „A Bakonyhegység (sic!) és a Bakonyalja természeti emlékei” című cikkében ezzel kapcsolatban írja a következőket: „Óriási határukban mintegy 40.000 kat. hold erdőt mondhattak a magukénak, melyet idők folyamán pusztítottak és irtottak annyira, hogy az erdőtörvény életbelépte idején már csak 16.000 kat.

hold erdő felett rendelkeztek, melyben minden rendszer nélkül gazdálkodtak.”

Az erdőirtást már 1752-ben községi statútum korlátozta. 1770-ben pedig, éppen az Alsó-erdőt, amiben a „Tiszás” is van, helyezték tilalom alá. Később is többször (1814, 1842, 1863) zár alá vették a szentgáliak erdejét. Ezt az erdők fenntartásáról intézkedő, s az erdőpusztításoknak gátat szabni igyekvő, 1807. évi XXI. tc. tette lehetővé. A kíméletlen használat elsősorban a bükköt sújtotta. „A szentgáli tiszafás erdőket azonban a hozzáférhetetlen kőbörccökön kímélhette az ember.” – írta *Majer Antal* professzor, e faj legjobb hazai ismerője, 1980-ban megjelent könyvében. Ugyanakkor az a rendszertelen szálalás, mellyel megmaradt erdeiket a szentgáliak kezelték, az erdő faállományának állandó és csoportos fenntartását jelentette, ami kedvezett a tiszafa tenyészetének. Kedvező volt az is, hogy ezekben az erdőkben rendszerek voltak a vadlétszámot apasztó vadászatok, s így nem volt jelentős a vadkár. Ezzel szemben viszont számottevő volt az erdőkben a legeltetés, ami állapotromlást okozott. Ebből a szempontból a legnagyobb veszélyt a kecskék jelentették. Erre utalt Majer professzor is: „Közismert, hogy a kecske szívessen mássza a sziklás börcöket, eszi az örökzöld tiszafa tűit és hajtásait is.” A károsítás mérséklése érdekében 1810-ben kecskeirtásra is sor került, ami ellen fellebbezett a „Kecskeirtó Gazdák Szentgáli Közössége”, s az erdei legeltetés újra engedélyeztetését kérte. A kecskék állománya 1842-re ismét annyira elszaporodott, hogy az egész Alsó-erdőt elárasztották. Emiatt jelentkezett az az igény, hogy az erdőnek csak egy darabja legyen legeltetés céljára kijelölve. Ennél is jobban sújtotta azonban a tiszafaállományt, súlyosan veszélyeztetve fennmaradását az, hogy hajtásait díszességük miatt koszorúkötéshez használták. A környéken más, erre a célra alkalmas örökzöld nem volt az erdőkben, ezért Mindenszentek előtt minden évben óriási mennyiségű zöld gallyat gyűjtöttek a tiszafákról. Ez a fafaj példányainak évenkénti megcsonkítását jelentette.

Ebben az állapotában került a szentgáli tiszafást magában foglaló Szentgál község Nemesi Közbirtokosság véderdeje, első erdőtörvényünk, az 1879. évi XXXI. tc. hatálya alá. Az 1897-ben készült üzemtervben a miklóspálhegyi két – tiszafában gazdag – erdőrészlet, összesen 55 kh-ját „*csatolt erdőrészletként*” védelmi rendeltetésre írták már elő. A gallyazásnak, melynek megakadályozása érdekében eladási és száрма-

zási igazolványt vezettek be, csak az 1926/27. évekre sikerült gátat vetni.

A XIX. században az állat- és növényvilág, valamint a természeti kép védelmére indult tevékenység a XX. század első évtizedeire megerősödött. A miklóspálhegyi tiszafák 1926-ban belügyminiszteri rendelet által védetté váltak, aminek a tulajdonosok nem örültek. Erről írta *Rédl Rezső* 1935-ben a Veszprémi Napló február 24-i számában a következőket: „A tiszafa ma tisztán tudományos célokat szolgál. A szentgáli tiszafákat is kemény belügyminiszteri rendelet védi, és a fakitermelést csak annyiban engedi meg a hatóság, amennyiben azt a tiszafa beárményekölése és felszabadítása megengedi. ... Nem lehet tehát csodálkozni azon, hogy a nép nem lelkesedik a tiszafákért, ámbár tiszteletreméltó módon tartja a rendelkezéseket, s a bakonyi „*vénbedő*” tiszafák valóban új életre keltek és gyönyörűen fejlődnek a védelem hatása alatt.” A természetvédelmi eszme képviselői ismét célul tűzték ki a természetvédelem törvényi alapokra helyezését. Ennek előkészítése keretében jelent meg 1931-ben a „Természetvédelem és a természeti emlékek” című könyv, melynek megírására *Kaán Károly* kapott megbízást. Ebben a műben a szerző a tiszafásról a következőket írja: „Rezervációra érdemes a veszprémmegyei (sic!) Szentgál község közbirtokossági erdejének az a része, ahol a tiszafa (*Taxus baccata*) mint őshonos tenyészik.”

Földváry Miksa fentebb említett, 1933-ban megjelent cikkében a szentgáli tiszafásról az „A) Védelmi területek, tájrészletek, rezervációk” fejezetben írt, támogatva a természetvédelmi kezelést: „Mivel a szentgáli környezet és a termőhely kedvezni látszik a tiszafának és minthogy a hatósági védelem, felügyelet és ellenőrzés az utóbbi időben igen hathatós és szigorú, joggal remélhető, hogy ez a ritka fa a Bakonyban nemcsak fennmarad, hanem virulni és gyarapodni is fog.”

A tiszafa bakonyi előfordulási helyeinek országos természetvédelmi területté nyilvánításáig azonban még elég hosszú idő telt el, hiszen ez csak az Országos Természetvédelmi Tanács 1951-ben kiadott 600/1951. számú határozatával történt meg. [A védelem fenntartásáról szól a KvVM 118/2007. (XII.27.) számú rendelete.] Az 1951. évi határozat a tiszafást 370,4 kh területtel „mint hazánkban természettudományi és erdőgazdasági tekintetben egyik igen értékes és a maga nemében egyedülálló területét” helyezte területi védelem alá. Kezelésével kapcsolatban a következő-

ket írta elő: „A területen mindennemű fő- és mellékhasználat, valamint a legeltetés tilos. Csak száraz fák és a tiszafák beárményekölésének csökkentése érdekében az Országos Természetvédelmi Tanács által kijelölt egyes faegyedek termelhetők ki. Fákat megromgálni, gallyakat letördelni, levágni és virágokat szedni tilos. Halottak napja előtt és karácsony előtt a területek megszigorított őrzéséről gondoskodni kell.”

A jogszabályban biztosított védelem ellenére azonban Szentgálon a későbbiekben is felmerültek „tiszafás gondok”. Ez derül ki *Majer Antal* professzor 1994-ben íródott, és 1999-ben az Erdészeti Lapok különszámában megjelent cikkéből is: „A védettség ellenére az erdő igen nehéz helyzetbe került. A vadkárrelhárító kerítését lerombolták, bejáró ösvénye kezeletlen, alig járható, a szarvas és őz károsítása telente ismétlődik, amíg a vad eléri tűit, lerágja, a kergét sárgára hántja, az idős védőállomány záródását sem tudja a tiszafa elviselni. Az elmúlt évek száraz időjárása is hozzájárult az erős pusztuláshoz. A világhíres természetvédelmi területünk az elhanyagoltság, valójában a kipusztulás képét mutatja.”

Sajnos a tiszafa állományának törzsszáma is folyamatosan csökkent. 1975-ben még közel 120 ezer törzset számlált össze *Majer Antal* professzor, a „Bakony tiszafása” című könyv szerzője, 1988-ra az egyedszám – *Gergely Zoltántól* származó adat szerint – már 25 ezerre csökkent, s a fogyás továbbra sem állt meg, 2002-ben *Frank Norbert* már csak 13 ezer példányról tudósított.

A tiszafa mint faj, egyedi védelmet 1993-ban kapott. A védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, és a fokozottan védett barlangok köréről szóló, az 1/1982. (III.15.) OKTH rendelkezést módosító 12/1993. (III.1.) KTM rendeletben természetvédelmi értékét 10 000 Ft-ban határozták meg. Viszont a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvényhez csatlakozóan kiadott 13/2001. (V.9.) KöM rendeletben már kimaradt a védett növényfajok közül, s ezáltal faji védettségét elvesztette. Ennek eltörlése azzal indokolt, hogy a tiszafa őshonos előfordulásai a Bükkben és a Bakonyban területi védelem alatt állnak, ugyanakkor a fajt kertészeti célból széles körben kultiválják, így a faji szintű védelem fölöslegesnek és nehezen megvalósíthatónak bizonyult.

Reméljük, hogy „Magyarország méregfája” faji védelem nélkül is fennmarad a két védett területen!

Bartha Dénes, Kovács Miklós

Útfásítások fenntartása és a közlekedésbiztonság

Néhány évtized alatt nagyot változtak a közúti közlekedéssel, így a közút tartozékaival szemben támasztott követelmények és igények. Annak ellenére, hogy évszázadokon át a fasorok jelölték az út szélét, napjainkban szerepük, a tervezési szempontok hatására sajnos számos helyen teljesen háttérbe szorult. Mindezek ellenére az út menti fásítások ma is szerves részét képezik a közútnak, hatással vannak az útra, annak közvetlen környezetére és a közlekedés résztvevőire. Az útfásítások hosszú távú fenntartása érdekében a közutak terheltségének növekedése, a közlekedésbiztonság javítása, és a gazdasági lehetőségek egyaránt indokoltá teszik (tennék) az előírások folyamatos felülvizsgálatát, valamint a szükséges beavatkozásokat megtételét.

A fásítások – elsősorban a szoliter fák, fasorok, sövények és erdősávok – biztonságos távolságba történő telepítése mellett a fenntartási munkák feladata a közlekedési úrszelvény tisztán tartása és a fásítások közötti üzemre veszélyt jelentő káros hatásainak elhárítása. A hagyományos telepítési irányelvek szerint létesített fasorok esetén a legfontosabb feladat a fatörzsek forgalmi sáv szélétől mért távolságának növelése lenne. Ez a gyakorlatban – az általában rendelkezésre álló tervezési terület miatt – csak néhány métert jelenthet, de kedvezően járul hozzá a balesetek számának csökkenéséhez. Az általában 4-8 méteres, de sok helyütt még sűrűbb, a 15 cm törzsméternél nagyobb fák esetén a tőtávolságok legalább 15-20 méteresre növelése lenne indokolt. A közútkísérő fásítások fajajmegválasztásának egyik elsődleges szempontja a „termőhelyállóság”, amely a sok esetben mesterségesen kialakított felszín tulajdonságai miatt az erdészeti gyakorlattól eltérő megközelítést igényel. A megfelelő fajajmegválasztással csökkenhetnek a fenntartási költségek, de a biztonságosan üzemeltethető fásítások záloga mindenekelőtt a telepítési és az ápolási munkák folyamatos és maradéktalan kivitelezése.

A klasszikus útfásítás

Az útfásítások célja a közlekedés művi vonalainak és a táj harmonikus kapcsolatának kialakítása mellett a közlekedésbiztonság fokozása, az ehhez szorosan kötődő optikai vezetés kialakítása, továbbá az egyre fontosabbá váló ún. járulékos szerepek, mint az úttáryékolás vagy a hó elleni és szél elleni védelem. A közlekedésbiztonság érdekében, az előbb felsorolt szerepköröket is figyelembe véve, számos általános szabály és előírás betartása nélkülözhetetlen. Az előírások mellett mindig is megtalálhatók voltak a célszerűséget, és a gyakorlati megvalósíthatóságot támogató korszerű elvek, ajánlások. Az út menti növényzet kialakításának alapelvei között idővel megjelent a fa- és cserjecsoportok laza szerkezetű elhelyezése és az ültetési minták kombinálása. A gyakorlati tapasztalatok is alátámasztják, hogy az út vonalvezetését figyelembe véve, a kanyarok külső ívében célszerű zártabb fásításokat tervezni. Míg például iránymódosulás esetén a környezetből kitűnő, előrejelző facsoportok tervezése a kívánatos. Már évtizedek óta az is előírás, hogy a belső ívekben kerülni kell a fásítások, valamint a magas, zárt, az előrelátást akadályozó növényzet alkalmazását, ami napjainkban sem teljesen maradéktalanul.

A kívánalmakkal együtt tisztában kell lenni azzal, hogy az út menti fásítások rendelkezésére álló keskeny sáv méretéből fa-

kadóan és a kedvezőtlen termőhelyi viszonyok miatt is szélsőséges, roncsolt termőhelynek minősül, azaz a növények szempontjából fontos életfeltételek némelyike nem optimális. A szakirodalom ezekre a helyekre a termőhelynek megfelelő (fényigény, vízigény, tápanyagigény), őshonos, de kevés ápolást igénylő és egyben változatos (habitus, szín, forma, magasság stb.) fajok telepítését részesíti előnyben. A fásításokkal szemben támasztott igények tehát nagyok, ennek ellenére a biotikus és abiotikus káros hatásoknak egyaránt fokozottan kitett fákna a rendszeres ápolást általában nélkülözniük kell. A fenntartási munkák napjainkban szinte csak arra korlátozódnak, hogy a közlekedésbiztonság érdekében a korhadt, kiszáradt fákat és az úrszelvénybe nyúló ágakat rendszeresen eltávolítják, biztosítva közúti jelzőtáblákra való rálátást.

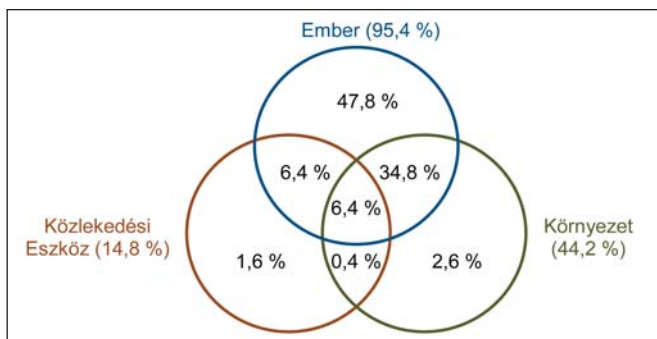
A műszaki előírások mellett a fásításoknak a tájjal is harmonizálniuk kell. Az általános elvek tekintetben nem változtak. A cél, hogy a fásítások tájélményt is nyújtsanak, ezért kerülni kell az egyhangú, monoton fasorokat, változatos szín- és formakombinációkat kell alkalmazni, valamint meg kell oldani a kiemelt pontok megjelölését, fásítások útján való kiemelését is.

Irányelvek és követelmények

Az Európai Bizottság RISER (*Roadside Infrastructure for Safer European Roads*) projektje számos olyan nemzetközi kutatást támogatott, amelyek a fenntartható közlekedési infrastruktúra kialakítását vizsgálta. A hatékonyabb szállítmányozási potenciál kihasználására való törekvés, az automatizált forgalomirányítás, az útfenntartás optimalizálása vagy a káros környezeti kibocsátások csökkentése mellett hangsúlyosak a közlekedés biztonságának növelésére és az út menti objektumok közlekedésre gyakorolt hatását elemző vizsgálatok.

A közlekedés biztonságát szem előtt tartva a kutatás elsősorban az útelhagyásos balesetekre összpontosított; az út környezeti elemeinek és az emberi tényezők hatását vizsgálta a közlekedés biztonságának és működésének függvényében (RISER, 2006). Az eredményeket összefoglaló tanulmány célja, hogy normákat és irányvonalakat nyújtson a tagállamok számára, hogy a közösségi célkitűzéseket érvényesítsék a nemzeti közlekedési politikában, a helyi földrajzi adottságokhoz, gazdasági és társadalmi környezethez alkalmazva.

Az EU közútbiztonsággal kapcsolatos törekvései három pillérré építkeznek: az infrastruktúra megtervezettsége, a közlekedési eszközök jellemzői és a közlekedésben résztvevő emberek felkészültsége (EBPRD, 2005; EBPRD, 2003). Az „ember

1. ábra: Balesetokozási faktorok arányai (TREAT et al. 1977)

¹ Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet, Erdőmérnöki Kar, Sopron

– közlekedési eszköz – környezet” baleseti statisztikák alapján felállított hármasságát mutatja az 1. ábra. Statisztikák is igazolják, hogy a balesetek nagy százalékában az emberi viselkedésnek van kulcsszerepe (GATTI et al. 2007).

A közúti infrastruktúránál, fontos szerepe van a történeti ismereteknek, az út működésével kapcsolatos megfigyeléseknek (monitoring) és a biztonsági feltételeknek. Tehát a cél az lenne, hogy minél jobban megismerjünk azt a környezetet, amely magában foglalja a közlekedési pályát, a közlekedési eszközöket és az üzemeltetőket.

Az út és annak környezete is ad jeleket, utasításokat a közlekedők számára. Az út szélessége, a jelzőtáblák, a felfestések, az út menti domborzat és a növényzet feladata, hogy a vezető számára felfoghatóvá tegye a jármű helyzetét és sebességét, felhívja a figyelmet a változó közlekedési helyzetre. A tervezett ajánlások olyan útszerkezet kialakítását javasolják, amely magától értetődő információt ad, s ráveszi a közlekedésben résztvevő járművek vezetőit, hogy a megfelelő magatartást (sebességválasztás, úton elfoglalt helyzet) alkalmazzák.

Az „önmagát magyarázó úttípus” (Self Explaining Road) akkor teljes értékű, ha az útpálya szerkezetét „elnéző” útpadka (Forgiving Roadside) egészíti ki, amely kialakításával biztosítja az utat elhagyó jármű számára az ütközésmentes lefutási és megállási lehetőséget (1. kép). Ennek alapján az útszéli környezetben nem lehetnének veszélyes tárgyak, csak energiaelnyelők és biztonsági korlátok. Egy legalább 10 méter széles biztonsági sáv már tudja szavatolni a balesetmentes pályaelhagyás és visszatérés lehetőségét (GATTI et al. 2007; RISER, 2006).

1. kép. Elnéző útpadka és külső sáv Fertőd-Nyárliget között (Fotó: dr. Takács Viktor)

A biztonságos út menti környezet kialakítása elsősorban új utak kivitelezésénél lehetséges. De ekkor is lehetnek olyan természetes és mesterséges út menti objektumok, amelyek az útépités érdekében sem mozdíthatók el helyükről (pl. kulturális érték, védett fasor). Ezeket az objektumokat az ütközés szempontjából pontszerű (fa, tuskó) és folyamatos (fasor, erdőszáv) akadályoknak, veszélyforrásoknak tekintjük. A RISER Statisztikai Adatbázisa szerint (7 európai ország, 265 000 baleset), a közúti balesetek 11,1 %-a fának ütközéssel végződött. A fával való ütközések 17 %-a halálos kimenetelű, 39 %-a komoly sérüléssel járó kategóriába sorolható. A sebességkorlátozások betartása mellett a halálos balesetekhez társuló legkisebb fatörzs átmérője mindössze 30 cm (biztonsági öv nélkül elég csupán 20 cm), az útpálya szélétől mért legnagyobb ütközési távolság 6,8 (öv nélkül 10,8) méter volt. Az összes súlyos baleset 40 km/h feletti, míg a halálos balesetek 70 km/h feletti sebességnél következtek be. Természetesen nem egye-

dül az út menti növényzet felelős a balesetekért, de fontos aláhúzni, hogy a fának és egyéb út menti objektumnak (oszlop, korlát, árok, kerítés) való ütközés adja a halálos balesetek egynegyedét (EBPRD, 2005).

Fasor, mint veszélyforrás

A közúti közlekedés biztonságosabbá tételével foglalkozó nemzetközi kutatások eredményei hozzájárulhatnak az EU tagállamok útfásításokra vonatkozó előírásainak összehangolásához. Abban a kutatók Európa-szerte egyetértenek, hogy az útszéli fákat és fasorokat veszélyforrásnak kell tekinteni. A veszélyesség megítélésének alsó értéke az átlagos ütközési magasságban (0,5 m) mért 10-30 centiméteres törzsmérő. A veszélyesség megítélése fokozódik, ha a fák más veszélyes tényező (jelzőtáblák, töltés, kanyar, árok stb.) jelenlétével is párosulnak. Az út menti környezet „veszélyessége” befolyásolja a balesetek előfordulását és súlyosságát. A mindezeket figyelembe vevő „balesetmódosító tényező” (AMF₉ – *accident modification factor*) felhasználja az utak környezetének veszélyességi osztályait is (1-7-ig osztályozott, RHR – *roadside hazard rating*). Ezek segítségével leírhatók a tipizált utak jellemzői (1. táblázat)

1. táblázat. Az utak környezetének veszélyességi osztályai (GATTI et al. 2007 alapján)

RHR	AMF ₉	Biztonsági zóna szélessége	Padka lejtése	Leírás
1	0,87	≥9 m	≤ 1:4	Széles, tiszta terület Ráhajtható
2	0,94	6-7,5 m	≈ 1:4	Ráhajtható
3	1,00	≈3 m	1:3-1:4	Átlagos környezet Egyenetlen felszín Kis mértékben ráhajtható
4	1,07	1,5-3 m	1:3-1:4	Vezetőkorlát (1,5-2 méteren belül) Fák, oszlopok 3 méteren belül Kis mértékben ráhajtható, de nagy az ütközés esélye
5	1,14	1,5-3 m	≈ 1:3	Védőkorlát 1,5 méteren belül Szilárd objektumok 2-3 méteren belül Szemmel láthatóan nem ráhajtható
6	1,22	≤ 1,5 m	≈ 1:2	Nincs védőkorlát Szilárd objektumok 2 méteren belül Nem ráhajtható
7	1,31	≤ 1,5 m	≥ 1:2	Szikla vagy függőleges fal Nincs védőkorlát Nem ráhajtható, ütközésveszély

(GATTI et al. 2007). A vizsgálati eredmények alapján az úthoz tartozó berendezések elhelyezésének az útpálya szélétől mért minimális távolsága 10 méter kell, hogy legyen, és ez irányadó érték lehet az út menti fásítások esetében is.

A pályaelhagyásos balesetek hazai példák alapján

Sajnálatos módon pontos kimutatás nem áll rendelkezésre ahhoz, hogy nyilvántartott pályaelhagyásos balesetek közül kiüríthetők legyenek a csak fával történt ütközések. Az elemzők számára a szilárd tárgynak ütközéses balesetek kategóriája (ún. 904-es balesettípus) szolgálhat kiindulási alapul. Elsősorban ezen kategória vizsgálatával keresték a balesetveszély elhárítását szolgáló lehetőségeket. A közlekedéstudomány szakemberei is egyetértenek abban, hogy a fák kivágása, a fasorok megszüntetése csak a végső megoldás lehet (HOLLÓ et al. 2000).

A fakivágások pénzügyi vonzatait vizsgálva HOLLÓ (2005) leírja, hogy a fakivágások lényegesen nagyobb költséghatékonyaságot, hatszor rövidebb megtérülési időt jelentenek, mint a védőkorlátok alkalmazása. Számításai szerint a fakivágások költségei keskeny utak esetén 2-3 év, szélesebb utak esetén közel 10 év alatt térülnek meg. Ezzel szemben a védőkorlátok létesítése 13 év alatt térül meg. Az általános megítélések szerint a problémák felszámolására szolgáló eszköztárnak a korlátozásokat, a tilalmakat, a védelmi intézkedéseket, a figyelemfelhívás és a fagondozás technikájának átgondolását is tartalmaznia kell.

Részletes vizsgálatot végeztek Pest megyében 1997-1999 között történt 61 olyan baleset esetében, ahol a járművek fának ütköztek. Ezekből 27 baleset járt személyi sérüléssel, ami 6 halálos kimenetelű ütközést is magában foglal. Meg kell említeni, hogy a lakott területen kívüli halálos balesetek aránya Magyarországon 9,8 % (Sopron-Fertőd kistérség főútjainak területén 11,8 %). A 2. táblázat adatai hasonlóak a nemzetközi szakirodalom adataihoz. Az 1998-as Bran-

2. táblázat. *Útelbágyásos balesetek, szilárd tárgynak ütközéssel (Magyar Közút Kbt. adatai alapján, 2003-2007)*

Út	Szakasz	A baleset kimenetele (db)			
		Halálos	Súlyos	Könnyű	Összesen
85.	Vitnyéd-Fertőszentmiklós	0	3	3	6
85.	Fertőszentmiklós-Pereszteg	3	7	8	18
85.	Pereszteg-Nagycenk	0	4	2	6
84.	Újkér – Lövő	0	1	1	2
84.	Lövő – Sopronkövesd	0	1	1	2
84.	Sopronkövesd – Nagycenk	0	5	2	7
84.	Nagycenk – Kópháza	0	0	1	1
84.	Kópháza – Sopron	3	2	4	9
Összesen (db)		6	23	22	51
Százalék (%)		11,8	45,1	43,1	100,0

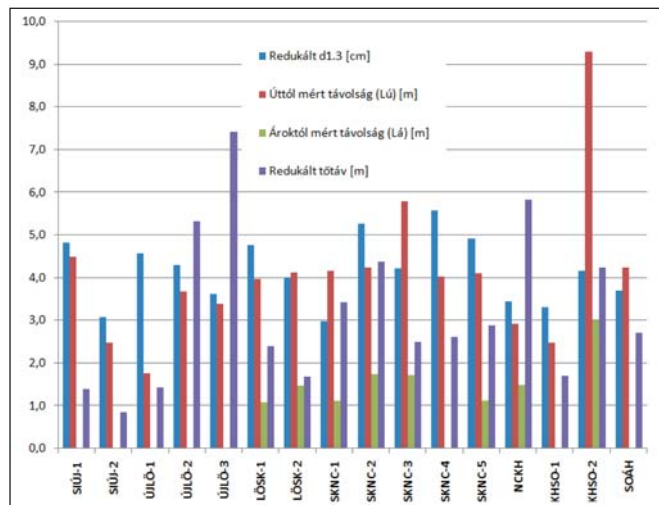
denburg tartományi adatok alapján a szűk és széles, azaz 5 méternél kisebb és 8,1 méternél nagyobb burkolatszélességű utakon (autópályák nélkül) történt a fának ütközések 15,53 %-a. A balesetek 55,53 %-át a 6,1-8,0 méter burkolatszélességű utakon regisztrálták. A hazai és a németországi tapasztalatok alapján az a következtetés vonható le, hogy az út szélétől mért 4,5 méteren belül sem szabad fát ültetni. Külön felhívják a figyelmet, hogy ellenőrizni kell a szükséges tiszta látótávolság meglétét is. Az útfásítások karbantartására fordított költségeivel nem lehet összehasonlítani azt a közel 13 milliárd forint nemzetgazdasági veszteséget, amelyet a fának ütközéses balesetek okoztak (HOLLÓ et al. 2000).

A nemzetközi kutatások, a korábban leírt „elnéző” útpadkához hasonlóan, az út menti „biztonsági zóna” koncepcióját támogatják. A másképp „tiszta terület” elnevezésű, a pályaszervezet szélétől kezdődő térrész az útpadkából, a ráhajtható lejtőből és egy tiszta kifutási területből áll. A kívánt szélesség az út típusától, forgalmától, a tervezési sebességtől, az útpálya lejtésétől, a vízszintes elhelyezkedéstől (egyenes vagy ív), a forgalmi sáv szélességétől és az út menti környezettől (természetes domborzat, területhasználat) függ. A tervezéskor figyelembe kell venni, hogy az utat elhagyó járművek az út széléhez viszonyítva 20°-os szög alatt hajtanak le az úttestről és általában 10 méteren belül állnak meg. A vizsgálat eredményei alapján elmondható, hogy az útról nagy sebességgel és kis szögben (5°) lefutó jármű számára 90 km/h-s sebességnél minimum 7 méteres, 110 km/h-nál 12 méteres biztonsági sávot kell fenntartani annak érdekében, hogy a baleset lehetősége minimális legyen. A biztonsági sáv szélessége kanyarban nagyobb, mivel a jármű azonos sebesség mellett nagyobb szögben hagyja el az útpályát (SAFESTAR, 1998). Itt érdemes érdekességgként kiemelni, hogy a közlekedési balesetek többsége (85-86 %) egyenes útszakaszon történik (GATTI et al. 2007). Az útszéli területen történő ütközések túlnyomó része 10-11 méteren belül tapasztalható. A balesetek 50 %-át 4,5 méteren, 85 %-át pedig 7 méteren belül regisztrálják. Ennek megfelelően számos európai ország a biztonsági zónák szélességét 80 km/h-nál kisebb sebességre tervezett utaknál 4,5-7 méterben határozza meg, a maxi-

mális szélességet (100 km/h tervezési sebességhez) 6-10 méterben (EBPRD, 2005).

Közlekedésbiztonság és az út menti környezet

A közúton közlekedés biztonságát a burkolat állapota, a forgalmi jelzések és a KRESZ szabályai mellett számos helyi adottság és független környezeti tényező befolyásolja. A helyi adottságok közé tartozik az út közvetlen környezetében a felszín, a domborzat viszonyai (töltések, árkok stb.). A legnagyobb kockázati tényezőt a fatörzsek képviselik úttól mért távolságuk (L_u), mellmagassági átmérőjük ($d_{1,3}$) és a fasorban egymástól mért távolságuk függvényében. A 2. ábrán, a 84-es főút Győr-Moson-Sopron megyei szakaszának vizsgálati helyein mért értékek, a redukált mellmagassági átmérők és a tőtávolságok láthatók. Az utat elhagyó jármű számára fokozottan balesetveszélyesek azok az útszakaszok, ahol a kis úttól mért távolság nagy mellmagassági átmérővel és ki tőtávolsággal párosul. Ha a csoportos fásítások esetén a statisztikai átlagolásban a fatörzsek, és nem a csoportok tényleges egymástól mért tőtávolságait vizsgáljuk, akkor a tőtávolságok alapján ez a legkedvezőtlenebb. A veszélyforráson enyhíthet a távolabbi elhelyezkedés vagy a kis mellmagassági átmérők, amelyek csökkentik a végzetes ütközés kockázatát.

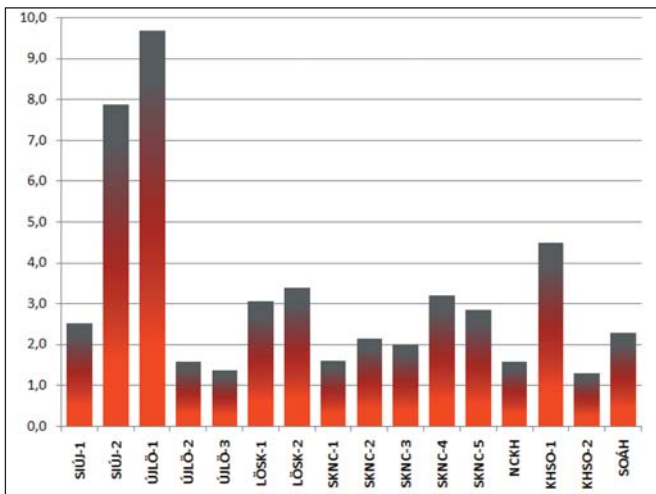
2. ábra: A fatörzsek elhelyezkedésének jellemzői

A mért adatok alapján kidolgozott mutató a művi és természetes környezet közlekedési veszélyeit szemlélteti. Kiindulásként azt feltételezzük, hogy a fásítások esetén a fő veszélyt a fatörzsek jelentik, azok úttól és a fatörzsek egymástól mért távolságával csökken a veszélyesség. Minderre befolyással lehet több kisebb hatású tényező, mint az ágasság vagy az egészségügyi állapotból fakadó hatások.

$$(1) V_f = \frac{d_{1,3}}{L_u \cdot D_t} + K \quad \text{a fasor veszélyességi mutatója (V_f), ahol}$$

$d_{1,3}$ = mellmagassági átmérő, L_u = úttól mért távolság, D_t = tőtávolság, K = korrekció (ágasság, szerkezet, stb.)

Az összefüggésből kapott értékeket a 3. ábra mutatja be. A veszélyesség megítélésében jól látható, hogy a kis úttól mért távolsághoz tartozó nagy törzsátmérő és a 4-5 méter alatti törzstávolságok a meghatározók.

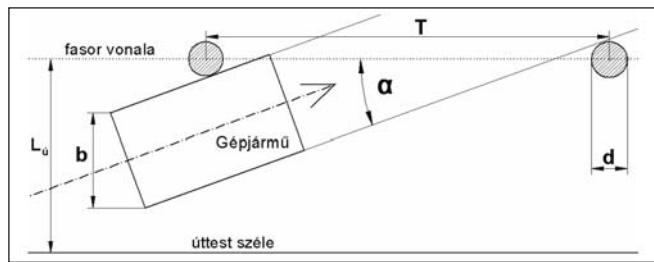
3. ábra: A fasorok veszélyességi mutatói

Veszélyes helyzetek

A kellően biztosított és köztudottan veszélyes útszakaszokon (vasúti átkelő, kereszteződés stb.) kívül a közúti úrszelvénybe nyúló ágak, az ívek beláthatóságát zavaró lombkorona, a fasor fainak sarjtelepei és a kilátást zavaró vagy korlátozó cserjesávok jelentenek akadályt. Az úrszelvénybe való benyúlást vizsgálva kevés az olyan útszakasz, amelyen ne találkoznánk azzal a problémával, hogy a benyúló ágak korlátozzák a látástartományt, vagy a forgalmi sáv fölé benyúlva, azon átnyúlva („alagútszerűen” záródva) más veszélyforrást rejtse magukban. Ilyenek például a saját súlyuk alatt roskadó csörgőfák (*Koelreuteria paniculata*) ágai, a széltől károsított óriásnyár (*Populus x euramericana Robusta*) egyedek ágai, vagy a téli olvadás esetén az ágakról leolvadó jégdarabok. A kereszteződések beláthatóságát erősen korlátozzák az úthoz közel ültetett fatörzsek, alacsony lombkoronák, sarjak és cserjecsoportok. Évek óta visszatérő gond egy nagyobb hóesés vagy szélvihar után az útra hullott ágak és törött törzsek eltakarítása. Az egészségügyi szempontból gyengébbnek minősített fasorok esetében nemcsak a száraz fakoronákról, vagy a félig már letörtött ágakról kell beszélni, hanem a kiszáradt egyedekről, amelyek bármelyik pillanatban eltörhetnek, kidőlhetnek. A 84-es főút Győr-Moson-Sopron megyei útszakaszán is fennálló problémák a fasorok úthoz való közelsége, a rövid tőtávolságok, a környezet és a lombkoronák gondozatlansága, a helyenként szemmel láthatóan nem megfelelő vagy nem kielégítő egészségügyi állapot és a szerkezeti hibák (száraz fák megléte, helytelen metszés, törött ágak a koronában stb.). Ami szükséges lenne, az az elszáradt fák eltávolítása, a beteg fák cseréje a betegség mértékétől függően, a koronák helyes metszése, a sarjak visszazorítása, a tőtávolságok növelése, a pótlás úttól távolabb történő megvalósításával, az úttól mért távolság növelése a tervezési területen belül, az út beláthatóságának javítása, a belátási háromszögek tisztítása, a hiányzó fásítások pótlása, az üres helyek feltöltése, a hófúvások elleni védelmi képesség növelése, a veszélyes fásítások védelemmel történő kiegészítése.

Az oldal- és tőtávolságok növelése

A RISER vizsgálatok adatai alapján a legtöbb jármű 5-20° között hagyja el az útpályát, továbbá a 4. ábra szerint figyelembe vesszük a jármű szélességét (a), az út szélével bezárt szöget (α) és az útszéli fák átmérőit (d_1, d_2), akkor a (2) képlettel kiszámolható a minimális ültetési távolság (T). A 4. ábra a fasoron belüli tőtávolság (T) minimális értékét szemlélteti. Mindezek alapján

4. ábra: Az utat α -szögben elbágyó jármű helyigénye

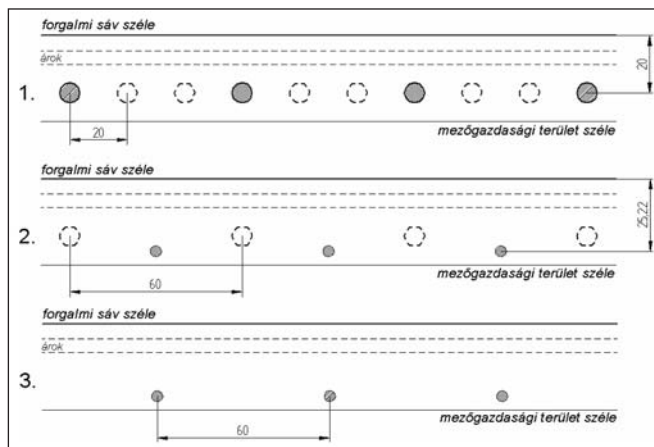
egy nagyobb jármű szélességével (pl. 3 méter széles autóbusz) és a már fokozott balesetveszélyt jelentő 10 centiméteres törzstávolsággal számolva a minimális törzstávolság 9,1 méter. Az ismertetett fasoroknál ez 9,6-9,9 méter kellene hogy legyen. Az úttól mért távolság és a fasoron belüli tőtávolság függvényében a fasorokat úgy kell ki- vagy átalakítani, hogy a lehető legbiztonságosabb legyen a közlekedés számára.

A telepítéshez rendelkezésre álló földszívet általában a fásítások nem használják ki teljes szélességében: vagy az út menti terület középvezetékére, vagy annak külső oldalára esnek úgy, hogy a fasor és a szántó között általában 1-1,5 méter terület még használható lenne (2. kép). Az úttól mért távolság és a fasorok törzstávolságának növelése a felújítás során néhány lépésben megoldható (5. ábra). Az eredeti, átlagosan 4-5 méteres tőtávolságú

2. kép. A fásítások átalakítására kibaszható terület (Fotó: dr. Takács Viktor)

fasorok (a) gyéritésével első lépésként növelhető a fatörzsek távolsága, ezt követi a fasor eredeti tengelyén kívül, de még a felhasználható területen belül egy második fasor kialakítása. Így a biztonságos oldaltávolság javára, a helyi adottságok függvényében 1-2 méter is nyerhető (e-d). A fasor kijelölt egyedeinek első

5. ábra: A fasorok átalakításának lépései

3. kép. A kivágás utáni felhalmozott cserjékkel részben biztosítható az erdősáv hófogó szerepe (Fotó: dr. Takács Viktor)

évben történő kitermelését (1.), majd a második évben történő ültetést (2.) követően, az adott fafajok erdőművelési tulajdonságainak függvényében, legkésőbb a harmadik évben kivitelezhető az eredeti fásor kitermelése. A közlekedésbiztonságot célzó fásor-felújítások 2 év alatt lebonyolíthatók, s így, az ekkorra kialakított (c) törzstávolságú új fásorral (3.) biztosítható az út menti fásítás folyamatossága is. A fásorok felújítását célszerű a szélvédett oldalon kezdeni, így a másik oldal felújítása 3-5 évvel eltolódhat az újonnan ültetett fák megerősödéséig. Ha az útszakasz két oldalának felújítását egy időben kell kezdeni, egyéb eszközökkel (karózás vagy szélterelő rácsok) biztosítani kell az ültetési anyag védelmét 3-5 éven át.

Az ápolási és fenntartási feladatokat figyelembe véve az út menti fásorok és erdősávok különleges művelési módot igényelnek.

A fák kivágásának, pótlásának, a koronák és a cserjeszegély alakításának úgy kell megtörténnie, hogy a védelmi hatás folyamatosan biztosítható legyen. Ennek érdekében törekedni kell – ahol ezt a termőhelyi- és faállományviszonyok lehetővé teszik – a természetes felújításra. [Roth Gyula a száralást, mint „legrugalmasabb módszert” javasolja a mezővédő erdősávok fenntartására (Roth, 1953)] A kivágott cserjéket, ha ez erdővédelmi szempontból nem káros, akkor az erdősávokban vagy azok szélein célszerű felhalmozni (3. kép).

Az út menti fásorok és erdősávok jövőbeli telepítését és felújítását a közlekedésbiztonság növelésének szem előtt tartása mellett kell végezni és arra törekedni, hogy a kívánt biztonsági zónából, az elnéző padkából minél több megvalósítható legyen. A fásorokat úgy kell átalakítani, hogy a pályaelhagyó járművek minél kisebb eséllyel ütközzenek fatörzsnek, és lehetőség szerint cserjesávok is segítsék a járművek lassulását, tompítsák az ütközést. A fásítások kivitelezését a közlekedés védelme érdekében sem szabad túlzásba vinni, csak olyan mértékben kell alkalmazni, amely nem veszélyezteti a közlekedés akadálymentességét. A hófogó erdősávok hasznos tulajdonságai mellett tekintettel kell lenni arra is, hogy bármilyen kiemelkedő út menti objektum – legyen az fásor, szalmabála vagy domborzati forma – is az áramlások megváltozásához vezethet. Tervezéskor nemcsak a közút és a fásítások fizikai jellemzőit kell részletesen megismerni, hanem a helyszínt jellemző művi feltételeket is.

„Sok életet megmenthettünk és számos balesetet elkerülhettünk volna, ha a meglévő infrastruktúrát a tudásunkhoz mért legmagasabb biztonsági tervezés szintjén kezeljük.” – Jacques Barrot az Európai Bizottság közlekedésért felelős alelnöke. (NDSR, 2006)

(A hivatkozott szakirodalmat kérésre a szerzők rendelkezésre bocsátják.)

hírfa

fagazdaság, asztalos-, bútoripar, belsőépítészet, építőanyagipar

faipari információs lap

megjelenik havonta

Vállalkozásaihoz szakmai információ • **S**zolgáltatás • **A**dás-vétel • **P**artnerkeresés

Szerkesztőség
Budapest XIII., Klapka u. 11.
1400 Bp. 7. Pf.64.

Tel./Fax: 342-2776
Telefon: 462-8003, 462-8000/126
E-mail: hírfa@hírfa.hu

HIRDETÉSFELVÉTEL
A SZERKESZTŐSÉGBEN
Levélben, faxon
vagy személyesen

[www.hírfa.hu](http://www.hirfa.hu)

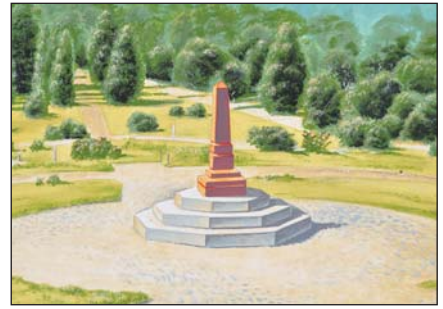
„Szabad-e sírni a Kárpátok alatt?”

Méltóbban nem is lehetett volna lezárni a *dr. Pető József* kezdeményezte *Wagner Károly* emlékévet, mint a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Helyi Csoport és a NYÍRERDŐ Zrt. által az Ungvár melletti Neviczkei vár tövében rendezett ünnepélyes emléktábla-avatással.

De ne rohanjunk az események elé. Az anyaországból, a helyi régióból érkező autóbusznyi erdész igényes programja Munkács várában kezdődött. Az

„Verecke híres útján jöttem én,
Fülembé még ősmagyar dal rivall,
Szabad-e Dévénynél betörnöm
Új időknek új dalaival?”

...a választ *Kató Lászlótól*, a nagydobronyi Irgalmas Szamaritánus Református Gyermekotthon intézetvezetőjétől és munkatársaitól kaptuk meg, akik egy erdei tisztáson látták vendégül küldött-ségünket. Ez a csupa szív vendéglátás

A lerombolt emlékmű

Az ukrán erdészeti erdei iskola gyermekkórusának kedves éneke után a NYÍRERDŐ Zrt. Halápi Erdészetének fiatal kürtösei gyönyörűen intonált fanfárokkal hívták fel a figyelmet az ünnepség kezdetére. Ungvár mellett, a Neviczkei vár tövében meghatottan álltak az Országos Erdészeti Egyesület tagjai, az ukrán és szlovák erdész kollégák, továbbá a meghívott magyar és ukrán vendégek a fehér lepellel, ukrán és magyar nemzeti színű szalaggal körülkötött 3 tonnás bazalttömb mellett.

idegenvezető, *Badó Margit* (gimnáziumi tanárnő) hívta fel a figyelmet a fontos látnivalókra.

Ady Endre sorai jutottak eszünkbe...

„S mégis megkérdem tőletek:
Szabad-e sírni a Kárpátok alatt?”

Utunk következő állomása a sokat szenvedett és a XXI. századhoz méltatlan eseményeket átélt Verecke emlékmű volt. De Adyt tovább idézve...

folytatódott a gyermekotthonban, ahol az intézet ifjú lakói adtak elő szívet-lelket melengető műsort. (*Kató László*, a „kárpátaljai Böjte atya” olyan ember, aki előtt, jelenlétében „le kellene vennünk a saruinkat”).

A második napon került sor a program igazi céljára, a hajdan lerombolt Wagner Károly-emlékmű helyén ukrán barátainkkal közösen felállított emléktábla-avatására.

Dr. Vinnai Győző országgyűlési képviselő, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei kormány megbízott tartott méltató, avató beszédet. Hivatkozott az erdők nemzetközi évére. Kitért Wagner erdészeti törvényalkotásban több mint 130 évvel ezelőt játszott szerepére, majd idézett Magyarország új Alaptörvényéből:

„A természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kultu-

Balról: Ivan Kostiv, Szalacsi Árpád, Pethő József, Vinnai Győző, Kovács Gábor

rális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.”

Így folytatta:

„E helyen és ez alkalommal is köszönöm a fejezem ki az Országos Erdészeti Egyesületnek, valamennyi – a törvényhozás bonyolult folyamatában részt vett – erdész barátomnak azért, hogy Wagner Károly szellemi örökségét felvállalva sokat segítettek nekünk, parlamenti képviselőknek abban, hogy az előbbi mondat Alaptörvényünkbe bekerülhessen”

O. Ledida kárpátaljai kormányzó megbízásából a megyei adminisztráció külügyi főosztályvezetője az örök erdő fontosságáról, az erdészek munkájának szükségességéről, és a határ menti erdészeti szervezetek együttműködésének jelentőségéről, ezen belül a baráti szálak erősítéséről fejtett ki figyelemreméltó gondolatokat.

Újabb fanfárok hangjai után került sor a szalagok átvágására, az emlékkő leleplezésére. A bazalttömbbe helyezett fekete gránittáblán ukrán és magyar nyelvű felirat, valamint Wagner Károly – igen műves munkával – belegravírozott portréja hirdeti a feledhetetlen magyar erdész munkásságának századokon átívelő jelentőségét.

Kató László a vendégek gyűriójében

„Tempora mutantur et nos mutamur in illis!”

Köszönet az ukrán és az anyaországi szervezőknek.

Beszámolóinkat zárjuk ismét Ady sorraival:

„De addig sírva, kínban, mit se várva
Mégiscsak száll új szárnyakon a dal,
S ha elátkozza százszor Pusztaszer,
Mégis győztes, mégis új és magyar.”

Kép és szöveg: **Kovács Gábor** és **Pápai Gábor**

Az ügydarab száma	A feladás ideje	A címzett hatóság vagy fél megjelölése	A rendeltetés helye	Postai üzenetösszege	Ajánlási szám	Az átvétel elismerése
		Приказ № 1				
		По Угледарскому лесхозу № 10 и ПН при НРЗУ				
		14 декабря 1945 года				
		§ 1.				
		На основании наказа главного лесхоза при НРЗУ				
		№ 28 от 10 декабря 1945 г. с 10 декабря ср. приему				
		к исполнению обязанности директора Угледарского				
		лесхоза.				
		На основании того же наказа старшим делами				
		т. ест. лесхоза непосредственно заместителем				
		назначен тов. Залца Василий Григорьевич.				
		С сего числа все количественный учет				
		лесхоза и всеобщий подчиняю себя.				

A biomassza és az Európai Unió

A biomassza jelentős szerepet fog játszani az EU 20%-os megújítható energia céljának 2020-ig történő teljesülésében. Az előzetes becslések alapján 2020-ra az EU biomasszaforrásoknak több mint 50%-a az erdőgazdálkodásból származna, el fogja érni a 65 millió tonna olajegyenértéket.

Szomorú aktualitást ad a megújulóenergia-források fokozottabb kihasználási igényének a Japánban történt atomerőmű-katasztrófa. Az Európai Bizottság még az esemény előtt, 2010 novemberében fogadta el a versenyképes, fenntartható és biztonságos energiaellátásról és energiafelhasználásról szóló Energia 2020 stratégiát. Ezzel párhuzamosan fő célkitűzésként megfogalmazódott a klímaváltozás elleni küzdelem, az európai energiaellátás biztonságának követelménye és a „zöld iparágak” fejlesztésének, innovációjának igénye. A dokumentum felvázolja az EU alapvető energiapolitikai elveit és fejlődési irányait, az ezek megvalósításához szükséges eszközöket. Az Energia 2020 stratégia ambiciózus célkitűzései szerint az uniós tagállamok 2020-ig az 1990-es szinthez képest 20%-kal csökkentenék az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását, és 20%-kal növelnék a megújuló energia felhasználásának arányát, emellett pedig a hatékonyság növelésével összesen 20%-kal csökkentenék az energiafelhasználást az Unión belül. A program megvalósítása érdekében az EU elkötelezte magát az úgynevezett „20-20-20” kezdeményezés mellett.

Miközben az energiaellátás terén valamennyi tagállam ön-maga felelős saját biztonságáért, az Európai Unióhoz való tartozásnak alapvető velejárója a tagállamok közötti szolidaritás. Az eredeti elképzelés szerint a tagországoknak 2010. június 30-ig össze kellett állítani egy Nemzeti Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Tervet. A tagországokkal szemben megfogalmazódott elvárás volt, hogy ezzel párhuzamosan 2010. december 5-ig kerüljön sor a nemzeti törvényi szabályozás kidolgozására is. A tervek egy része a tagállamok késlekedése miatt a határidő után került leadásra, így a tervezettnél később kezdődhetett meg a feldolgozás. Mára az Európai Unió illetékes bizottsága mind a 27 tervet megkapta, melyek az alábbi helyen érhetők el: http://ec.europa.eu/energy/renewables/transparency_platform/transparency_platform_en.htm

Az Európai Unió energiapolitikájában a biomasszának fontos szerep jut. A biomassza-felhasználás kiértékelésénél vizsgálják, hogy a tagország a cselekvési tervben megfogalmazott intézkedéseivel el tudja-e érni a kívánt szintet, a megújulóenergia-források arányának korábban tervezett mértékét. Fontos célja a vizsgálatnak, hogy a nemzeti cselekvési terv megfeleljen a fenntarthatóság követelményeinek. A Nemzeti Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Terveiben meg kellett tervezni, hogy az egyes országok hogyan képzelik az egyes biomassza-féleségek mobilizációját. Szükséges vizsgálatot végezni annak érdekében, hogy az energiaforrások átrendeződésének milyen következménye van a többi szektorra, amelyek szintén a mező- vagy erdőgazdálkodásra alapoznak. Szintén elemezni kell, hogy a biomasszát felhasználó ágazatok fejlődése milyen hatással van az energiafelhasználásra (pl. mekkora az egyes biomassza-féleségek előállításának energiaigénye?).

Tagállamok adatai alapján számított előremetszések szerint a megújulóenergia-fogyasztás a 2005-ös 99 Mtoe-ről (millió tonna olajegyenérték) 2020-ig meg fog duplázódni,

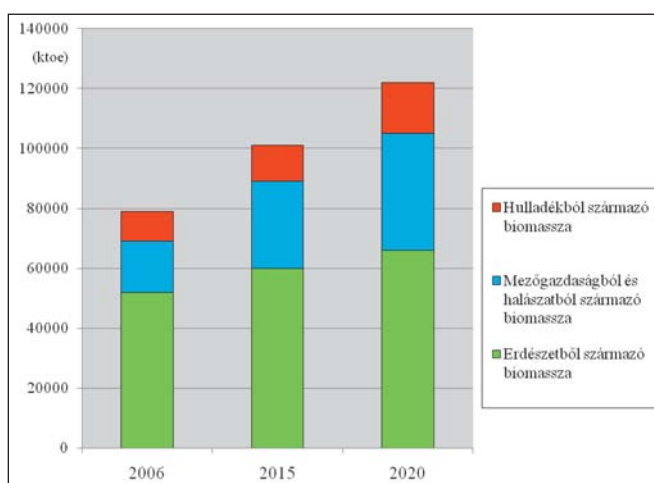
eléri a 245 Mtoe-et. Az előzetes kalkulációk szerint a felhasználható EU megújulóenergia-források 3 fő szektor között oszlanak meg:

- Elektromosenergia-előállítás megújítható forrásokból 34%-kal részesedik.

- Fűtés és hűtés (H&C) megújítható forrásokból 21,5%-kal szerepel.

- Szállítás megújítható forrásokból 11%-os részarányt tesz ki.

A megújulóenergia-forrásokon belül a biomassza szerepe a 27 tagállam Nemzeti Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Tervei alapján meghatározó. A biomassza-energia a 2020-as teljes energiafogyasztásnak több mint 10%-át teszi ki és a megújulóenergia-fogyasztáson belül több mint 50%-kal részesedik. Az EU biomasszaforrásai a hulladékgazdálkodásból, a mezőgazdasági és halászati tevékenységből és a legnagyobb arányban az erdőgazdálkodásból származnak (1. ábra).

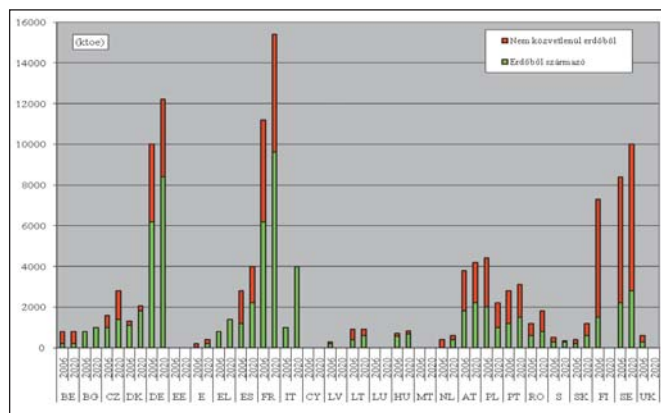

1. ábra. A biomassza-eloszlás változása a származási források szerint az EU-ban 24 NREAP alapján (Előzetes adatok. 2006-os adat: hazai biomassza + import – export biomassza; 2015 és 2020-as adatok: csak hazai biomassza)

Arányában a legnagyobb előretörés a mezőgazdaság és a halászat terén várható. Mennyiség tekintetében azonban az erdőből és egyéb fával borított területekről (fakitermelés, fakitermelés apadéka, tájgazdálkodás stb.) a fabiomasszával történő ellátás a jelenben és a jövőben is meghatározó lesz. Mértéke folyamatosan növekszik, az előzetes számítások szerint 2020-ra meghaladja a 65 000 ktoe-et (kilotonna olajegyenérték).

Jó hír az európai erdőgazdálkodók számára, hogy a vizsgálatból származó előzetes adatok alapján az erdőgazdálkodásból származó különböző termékek lesznek a jövőben a legnagyobb biomasszaforrások. Az egyes országok adottságai eltérő lehetőséget jelentenek a fa alapú biomassza előállítására. Értelemszerűen a nagyobb területtel rendelkező, nagyobb erdőszűlességű országok jelentősebb potenciállal rendelkeznek a forrás kiaknázásához (2. ábra).

Néhány tagország (CY, FI, UK, LU, MT, LV, EE) adatait még nem teljesen dolgozták fel. A korábbi tagországok esetében közvetlenül az erdőből származó biomassza növekedése várható, nagyobb famobilizációval és hatékonysággal számolnak. Más tagországok (pl. CZ) esetében az indirekt forrás (valószínűleg reciklikált fatermékekből) növelésére is van lehetőség. E forrás bővítésének lehetőségét Magyarországnak is érdemes megvizsgálnia.

2. ábra. A direkt és indirekt fabiomassza-kínálat változása az egyes tagországokban 24 NREAP alapján (Előzetes adatok. 2006-os adat: hazai biomassa + import – export biomassa; 2020-as adat: csak hazai biomassa)

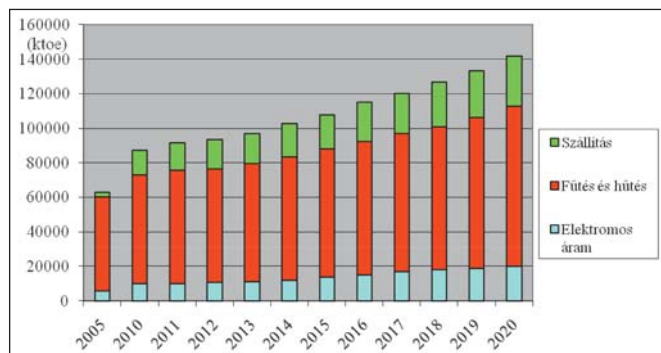
Az eddigi elemzésekből származó adatok alapján, a biomasszából előállított energiafogyasztás egyértelmű és folyamatos növekedése prognosztizálható, ami fontos lehetőséget jelent a mező- és erdőgazdálkodóknak.

A biomassza-felhasználás – különösen a fűtés és hűtés (H&C) esetében – mind arányaiban, mind abszolút értékben jelentősen nő, az erdőgazdálkodás számára az egyik legfontosabb célterület. A szállításban és az elektromos energia előállításában szintén a növekedés lesz a meghatározó, de e két utóbbi szektor együttesen sem éri el a fűtési és hűtési célú felhasználás mennyiségét.

A teljes energiafelhasználáson belül a fűtési és hűtési szektorban a biomasszának meghatározó szerepe van. Az elektromosáram-termelésben az egyéb megújuló források (víz, szél stb.) nagyobb részarányt képviselnek, de a biomassa szerepe itt is növekszik. A szállítási szektorban a biomassa ugyan a legkisebb részaránnyal szerepel, de a megújulók közül szinte csak neki jut a jövőben meghatározó szerep (4. ábra).

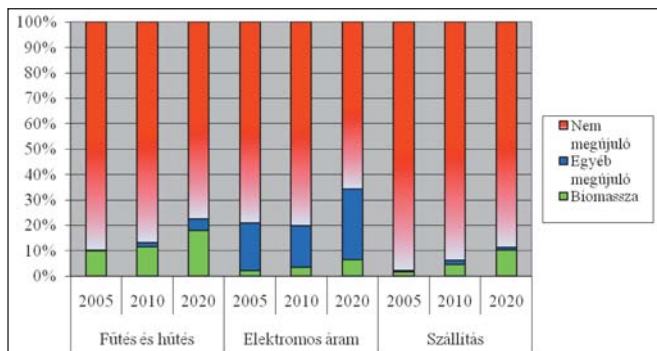
Az elmondottakból következik, hogy biomasszából való energiafelhasználás a következő 10 évben növekedni fog. Ezen belül mind a megújuló elektromos áram termelésében, mind a fűtésben és hűtésben a szilárd biomassa lesz a meghatározó. A szilárd alapanyag-féleségek a biomasszából termelt elektromos energia esetében 68%-ot, a fűtésben és hűtésben pedig 89%-ot fognak képviselni 2020-ban.

A saját előállítás mellett az import jelentősége növekedhet. Napjainkban az import biomassa szerepe az EU-ban 5%-nál kisebb mind szilárd, mind gáznemű biomassa esetében. Ez a részesedés valószínűleg növekedni fog a jövőben. Jelenleg is folyik annak becslése, hogy 2020-ra a szilárd biomassa importja mekkora szerepet játszik a fűtés- és hűtés-, valamint az

3. ábra. A biomassa mennyiségének változása az EU végső energiafogyasztásában 2005-2020 között a 27 NREAP alapján

energiaszektorban. Magyarországnak arra kell figyelnie, hogy a cél eléréséhez elegendő megfelelő hatásfokú biomasszát felhasználó kapacitás épüljön ki. A megtermelt biomasszát elsősorban idehaza használjuk fel. Ezzel nemcsak megújuló forrásból származó energiát állíthatunk elő, hanem munkahelyeket hozunk létre vagy őrzünk meg.

4. ábra A biomassa hozzájárulása a végső energiafelhasználáshoz a 27 NREAP alapján

Az elsősorban mezőgazdasági területeket érintő bioüzemanyag-előállítás szabályozásának kulcskérdése az energetikai célú növénytermesztés és az élelmiszer-ellátás egyensúlyban tartása, valamint a természetvédelmi értékek megőrzése. A bioüzemanyag-előállítás és az élelmiszer-termelés konfliktusában egyértelmű cél a biztonságos élelmiszer-ellátás. A következő 10 évben az a cél, hogy olyan alapanyagokat használjanak, amelyek nem jelentenek versenyt az élelmiszer-termelés számára.

E tekintetben fontos kérdés a közvetett földhasználat-változás. Amennyiben a bioüzemanyag alapanyagául szolgáló növényt közvetlen átalakítással, eddig más művelési ágú földterületen termelik, ezt a fenntarthatósági kritériumok értékelésekor tekintetbe kell venni. Akkor, ha a bioüzemanyag alapanyagát már meglévő, mezőgazdasági hasznosítású földterületen termelik, kizorításra kerülhetnek egyéb haszonnövények, így végül e földterületek ipari hasznosítású földterületekké alakulhatnak át. Ez is közvetetten földhasználat-változást eredményezhet, amire a fenntarthatóság értékelésénél figyelemmel kell lenni.

A megújulóenergia-forrásokon belüli nagy biomassa részarány miatt is kiemelt jelentőségű az ehhez szükséges alapanyag fenntartható biztosítása. Ennek vizsgálatára 2010 februárjában elkészült egy EU jelentés (COM (2010)11) a szilárd és gáznemű biomassa fenntarthatósága ügyében. Ennek alapján a nemzeti biomassa fenntarthatósági tervek tovább fejleszthetők. Az ajánlott kritériumok mind a szilárd biomassa, mind a bioüzemanyagok esetében hasonlóak. A Bizottság egyelőre nem látja szükségét egy kötelező EU tervezetnek, de 2011 végéig újra megvizsgálja a kérdést. Elkészült egy külső tanulmány a biomassa-fenntarthatósági kritériumok értékeléséről az energiacélok kapcsán. Az ehhez kapcsolódó nyilvános konzultáció a tervek szerint 2011 áprilisáig befejeződik. Ebben áttekintik az import szerepét, a legutóbbi politikai elképzelések hatását, a nemzeti és regionális szabályokat a szilárd és gáznemű biomassa fenntarthatóságát illetően, és megvizsgálják további EU rendelkezések szükségességét. Az ezzel kapcsolatos információk az alábbi helyen megtalálhatóak: http://ec.europa.eu/energy/consultations/index_en.htm

Dr. Szép Tibor

Riótól Rióig. Vendégünk Csóka Péter

Az Erdők Nemzetközi Éve alkalmából az Országos Erdészeti Egyesület Közönségkapcsolatok Szakosztálya előadássorozatot kezdeményezett. Ennek negyedik alkalmára – együttműködésben az Erdők a Közjóért, az Erdőrendezési Szakosztállyal, valamint a Szeniorok Tanácsával – került sor a Budapesti Erdészeti Információs Központban.

Az előadó *Csóka Péter*, a FAO Erdészeti Kapcsolatok osztályának vezetője, aki korábban az Állami Erdészeti Szolgálat főigazgatója, majd az FVM Természeti Erőforrások Főosztályának vezetője volt. Ezt követően az ENSZ New York-i székhelyén, az Erdészeti Fórum Titkárságán töltött be felelős pozíciót, majd onnan került jelenlegi beosztásába.

Az előadó bevezetőjében emlékeztetett az ENSZ 1992-ben Rio de Janeiróban megrendezett Környezet és Fejlődés Világkonferenciájára (Föld csúcs), ahol megszületett a Biológiai Sokféleség Egyezmény, az Éghajlatváltozási Keretegyezmény, valamint elfogadták a sivatagosodás elleni küzdelemmel foglalkozó nemzetközi megállapodás kidolgozásának szükségességét. Ezek közös alapelveit a „Riói Nyilatkozatban” rögzítették.

A fenntartható és tartamos erdőgazdálkodás alapelveiről nem született megállapodás, csupán szándéknyilatkozatot írtak alá a résztvevők. Kinyilvánították, hogy az erdővagyonnal, az erdőterülettel fenntartható módon kell gazdálkodni.

Ahogy *Csóka Péter* fogalmazott, „a szakmát nem töltötte el boldogság”, hogy nem született megállapodás. A folyamat lassan haladt előre, az ENSZ Fenntartható Fejlődés Bizottsága 1995-ben létrehozta az Erdészeti Panelt. 1997-ben pedig létrejött a Nemzetközi Erdészeti Fórum. Ezen több mint 270 ja-

Csóka Péter osztályvezető, FAO

vaslatot regisztráltak, de számos nyitott ügy maradt továbbra is.

A legfőbb kérdés pedig változatlanul: Hogyan tovább? Milyen intézményi feltételekkel, milyen jogszabályi háttérrel és finanszírozással szülessen a megállapodás? A feladat megoldásához sok nemzetközi áttekintéssel és tapasztalatokkal rendelkező szakember kell.

A résztvevő 192 országból verbuválódott szakemberek nemzetközi közönségében számos kérdésben volt tanácsatlanság. Végül a hajnalig tartó megbeszélésen és vitán megszületett a döntés, önálló erdőszeti fórum kell. Így született meg az ENSZ Erdészeti Fórum, a fenntartható erdőgazdálkodás jegyében. A feladat konkrét volt, 2005-ig kidolgozni egy erdőszeti egyezményt, a finanszírozási kérdésekkel együtt.

2005 a kétségek éve volt a nemzetközi erdőszetpolitika történetében, ugyanis nem született meg az egyezmény. Azt a megállapítást fogadták el, hogy a finanszírozáshoz globális pénzalap létre-

hozása szükségeltetik. A miniszteri értekezlet sem tudott zárónyilatkozatot elfogadni. Nem sok vigaszt jelent, de meg kell jegyezni, hogy más fórumok – például a Fenntartható Fejlődés Fóruma – sem tudtak megegyezésre jutni.

Egyetlen kézzel fogható eredmény, hogy a fórum 2006. évi folytatásáról döntöttek. Ezen napirendre került a fórum feladatainak bővítése és négy globális erdőszeti cél megfogalmazása.

2007 végre a siker éve volt: az ENSZ közgyűlés elfogadta, hogy létre kell hozni egy erdőszeti megállapodást. Az emlékezetes Bali Klímakonferencián akciótervet fogadtak el. Ez egy olyan megállapodás, amelyik nem rendelkezik joghatással, csupán önkéntes kötelezettségvállalással jár. Az egyes aláíró országokat semmi nem akadályozza meg a cselekvésükben. A legfontosabb a meglévő politikai szándék. A megállapodásnak ez volt az egyik legfontosabb célja, hogy erősítse a politikai elkötelezettséget, valamint az erdők hozzájárulásának növelése a millenniumi célokhoz.

A globális erdőszeti célok:

- az erdővagyon-csökkenés megállítása és visszafordítása,
- az erdők gazdasági szerepének növekedése a megélhetés terén,
- a védett erdők, természetvédelmi területek fenntartása,
- a támogatáscsökkentés megállítása.

Az előadó leszögezte, az erdőterület elsősorban a földhasználat jövedelmezőségi viszonyai miatt csökken, nem az illegális fakitermelés miatt.

A megállapodás 25 nemzeti és 19 nemzetközi célt tartalmaz. Többek között a nemzeti erdőprogramok elkészítését, az irányítás és a jogérvényesítés rögzítését, a nemzetközi kereskedelem szabályozását, a finanszírozást, az

együttműködés és az érdekcsoportok leírását, a tudomány és kutatás szerepének megfogalmazását, a kritériumrendszert és a mérést.

Melyek a legnagyobb kihívások?

Az erdő (és az esetenkénti túl-) használata létkérdés. Ugyanakkor az erdő hasznai és javai nem minden esetben mérhetőek (piaci hiba) és nem mind ismertek. A gyógyszeripar például körülbelül 5 milliárd dollárt profitál az erdőkből.

Ezzel együtt a fenntartható erdőgazdálkodás támogatást igényel. Például a legégetőbb problémákra jut a legkevesebb figyelem, többek között a kis szigetekre, Afrikára.

Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a támogatásoknak is piacuk van. Fontos akadály az interdiszciplináris gondolkodás hiánya, amelyet jól szemléltet a pálmaolaj-termelés. Borneó szigetén az erdők egy része eltűnt az olajpálma-ültetvények miatt, holott ez így nagyobb kárt okoz, mint a realizált haszon.

Mit hozhat a jövő évi riói csúcs?

A tanácskozás fő témája a zöld gazdaság szerepe a fenntartható fejlődésben. Az előadó emlékeztetett, hogy ez egy tipikusan európai fogalom, hisz' egy né-

met szerző már 300 évvel ezelőtt leírta. Fel kell hívni a figyelmet, hogy az erdészet a legzöldebb gazdaság, a fenntartható erdőgazdálkodás.

Az Erdők Nemzetközi Éve hozadéka

2006-ban Horvátország kezdeményezte az ENSZ-ben az Erdők Nemzetközi Éve gondolatát, az ő érdemük, hogy sikerült keresztülvinni a bürokratikus útvesztőkön és az ellenérdekeltekkel szemben. Főként a fejlett világ fogadta kétkedésel és ellenérzésekkel az ötletet.

A Biodiverzitás Éve után jó alkalom a figyelem felhívása az erdőkre. *Csóka Péter* emlékeztetett, hogy a Biodiverzitás Éve elnyerte a legjobban menedzselte program címet.

Az év 12 hónapjára 25 témát osztottak el a szervezők. Áprilisban például az erdők és az egészség volt a középpontban, de szerepel az erdők és megélhetés, a fa újrafelfedezése, mint kulcs a fenntartható fejlődéshez. Németországban az erdő és a zöldgazdaság témáját tárgyalják, a Bonni Erdészeti Napok alkalmával kiállítás rendeznek az erdei termékekből.

Az Erdők Nemzetközi Éve kommunikációs eszköztárát felvillantva: a megfo-

galmazott üzenetek, a kapcsolatépítés, filmek, poszterek, fotók, logó, kiadványok.

Az Erdők Nemzetközi Éve szlogenje: Ünnepejük az erdőt minden nap!

A világon az év 45 napja jeles napként kapcsolódik az erdőhöz.

A FAO szakmai lapja, az *Unasylya* ez évi első száma (amint arról korábban beszámoltunk) erről szól. Bemutat például egy Fülöp szigeteki sokezes esküvőt, ahol minden pár elültetett egy fát. Mással az erdőben koncertet, színházi előadást rendeznek. Rómában a Föld Napja alkalmából heavy metal koncert lesz.

A szervezők együttműködést valósítanak meg a globális ipar és közlekedés szereplőivel is. New Yorkban nagyszabású zárórendezvény lesz.

Erdészeti világnap

Az Erdők Nemzetközi Napja 1971 óta március 21-én van. (Ez valószínűleg azért nem nyerhetett hazánkban létjogosultságot, mert az előző rendszer egyik legfontosabb állami ünnepe kötődött ugyanehhez a dátumhoz – Z.Z.) Ennek globális bevezetését a FAO COFO tárgyalja és az ENSZ közgyűlése elé viszik. Ezt előreláthatólag komoly lobbizás előzi majd meg.

Zétényi Zoltán, fotó: **Pápai Gábor**

OEE ERDÉSZCSILLAG ALAPÍTVÁNY PÁLYÁZATI FELHÍVÁSA

Az erdőgazdálkodásban dolgozók, erdészeti nyugdíjasok és családtagjaik támogatására

A felhívás célja: A rászorulókat támogatása, családsegítés, időskorúak gondozása.

Támogatásra jogosult: Az erdőgazdálkodás területén dolgozók és családtagjaik, az erdészeti nyugdíjasok. Családtagnak minősül a feleség, (özvegy) és a gyermekek (18 éves korig). Feltétel: legalább 5 éves, e területen végzett, igazolt munkaviszony. Az OEE tagság nem feltétel.

Támogatás igényelhető:

- Elhunyt erdészek és erdészeti dolgozók gyermekeinek megsegítése, esélyegyenlőségük megteremtése anyagi helyzetük javítása érdekében.
- Nehéz anyagi körülmények között élő erdészek és családjuk helyzetének javításához.
- Időskorú, nyugdíjas erdészek szociális helyzetének javításához.

A pályázat tartalmi és formai követelményei:

- A pályázatokat augusztus 31-ig (**2 példányban**) kell benyújtani (a szükséges mellékletekkel együtt) az **OEE Erdészcsillag Alapítvány 1021. Budakeszi út 91. címre**.
- A pályázatot beadhatja a jogosult, illetve egyesületi helyi csoport vagy szakosztály, illetve munkahelyi közösség is a kedvezményezett megjelölésével, amennyiben a rászorultság körülményeit és a szükséges adatokat ismeri (adatlap).
- A beadott pályázathoz mellékelni kell: a kitöltött „Adatlap”-ot (1.sz. melléklet), az Országos Erdészeti Egyesület Helyi Csoport titkárnak véleményével.
- Az Adatlap információin kívül, röviden indokolni kell a rászorultság körülményeit.

A pályázat elbírálásának rendje és az elbírálás főbb szempontjai:

- A pályázat évente egy alkalommal kerül kiírásra.
- A pályázatokat az Alapítvány kuratóriuma szeptember 30-ig elbírálja és döntéséről értesíti a pályázókat, valamint az OEE illetékes helyi csoportját.

A kuratórium a pályázatok elbírálása során az alábbi szempontokat vizsgálja:

- A közös háztartásban élők egy főre eső havi jövedelme és a mindenkori minimálbér viszonya,
- a kérelmező egészségi állapota, betegállományának hossza, kórházi kezelése, esetleges balesete, leszálalékolása, esetleg haláleset stb.
- a család összjövedelmét, illetve kiadásait befolyásoló lényeges változások,
- eltartottak, gyermekek száma,
- árvaság,
- az igény gyakorisága,
- helyi csoport véleménye.

A segély alsó és felső határértékét a rendelkezésre álló szabályozás és keretek ismeretében a kuratórium határozza meg, melyet az indokok súlyossága és az igénylők száma befolyásol.

/: Gémesi József /
a kuratórium elnöke

MAGÁNERDŐBEN

MAGÁN ERDŐTULAJDONOSOK ÉS GAZDÁLKODÓK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE FEDERATION OF PRIVATE FOREST OWNERS AND MANAGERMENTS IN HUNGARY

1021 Budapest, Budakeszi út 91. Tel.: 391-4290, fax: 391-4299

e-mail: megosz@mail.datanet.hu

Közfoglalkoztatási program

Mint azt a korábbi lapszámokban hírül adtuk, a magánerdészeti közfoglalkoztatási program első üteme áprilisban megkezdődött és ennek keretében több mint 800, javarészt alacsony képzettségű munkanélküli foglalkoztatását biztosították a pályázó magánerdősök. A Nemzetgazdasági Minisztérium illetékesei által is sikeresnek mondott indulást követően a Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége (MEGOSZ) szorgalmazta, hogy az első körben kimaradt magán erdőtulajdonosok számára is tegyék lehetővé egy második körben meghirdetett közfoglalkoztatási programban való részvételt. A MEGOSZ erőfeszítéseit siker koronázta és megjelent a „Pályázati felhívás az országos közfoglalkoztatási program támogatására 2011/8. - magán erdőgazdálkodók számára”. A nyílt pályázat anyagai letölthetők a www.munka.hu, honlapról.

A pályázatok beadási határideje 2011.június 27.

A programban megvalósítható közfeladatok köre bővült: - határjelek rendbetétele, a természeti károkat (árvíz, vihar) szenvedett erdőterületek rehabilitációja közfeladatokkal.

A MEGOSZ az előzetes felmérések alapján országosan mintegy 500 főre becsülte azt az igényt, ami a magánerdőkben jelentkezhet a második körös közfoglalkoztatási programban. A pályázó által megvalósítandó program keretén belül bérpótló juttatásra jogosult, valamint álláskereső személyek foglalkoztatása támogatható.

A pályázat benyújtására jogosult valamennyi adószámmal rendelkező magán erdőgazdálkodó, aki tevékenységét gazdasági társaságként, egyéni vállalkozóként, őstermelőként, családi gazdálkodóként végzi.

A pályázat megfogalmaz egy minimális létszámot (5 fő), ami alatt nem lehet közfoglalkoztatási projektet indítani.

A pályázó az igényelt támogatásokat a következőkre fordíthatja: *munkabér*

valamint annak járuléka, a támogatás legalább 80%-os mértékig, a munkabérről szóló jogszabály szerinti a munkaadót terhelő utazási költségek, munkabérrés és egyéni védőeszközök költsége, munkásszállítási költségek, kis értékű tárgyi eszközök beszerzésének költsége.

A támogatás igényléséhez legalább 10%-ot kitevő saját forrás szükséges. A magánerdészeti szakirányítói hálózat kiemelt szerepet játszhat majd a munkák szakmai felügyeletében, irányításában is.

A MEGOSZ nemcsak ötletgazdája volt a magánerdészeti közfoglalkoztatás gondolatának, hanem a jövőben is folyamatosan nyomon kíséri, segíti a program pályázatainak megírását, azok szakmai megvalósítását, egységes adminisztrációjuk biztosítását, megteremtve a napi kapcsolattartást és információáramlást a pályázók és az illetékes hatóságok között. Kérjük, hogy minél többen pályázzanak a magánerdészeti közfoglalkoztatásra és bővebb információért, segítségért forduljanak bizalommal a MEGOSZ-hoz a következő elérhetőségek bármelyikén: 06-1-391-42-90, fax: 06-1-391-42-99, e-mail: megosz@mail.datanet.hu

Dr. Somogyvári Vilmos

100 fős MEGOSZ rendezvény Székesfehérváron

A MEGOSZ nagy érdeklődéssel kísért rendezvényt tartott Székesfehérváron a Fejér megyei magánerdő-tulajdonosok és gazdálkodók részére 2011. május 03-án. A MEGOSZ tagság által kevésbé lefedett megyében a Szövetség munkájának megismertetése is a rendezvény egyik célja volt. Nagy örömeinkre közel 100 fő vett részt az eseményen, amelyen először **Szalaiiné Csomós Krisztina** osztályvezető (Pest Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága) tartott előadást az új Erdőtörvény és eddig megjelent végrehajtási rendeletei alkalmazásáról, majd **Dr. Sárvári János** a MEGOSZ ügyvezető elnöke foglalta össze a magyar magán-

erdő gazdálkodás eddigi 20 esztendő történetét, tájékoztatott a MEGOSZ legfontosabb feladatairól és közelmúltban elért eredményeiről, illetve felvázolta a nemzeti és uniós társfinanszírozott támogatási lehetőségeket a magánerdő szektorban. Végül **Márton Edit** szakirányító (Székesfehérvár erdésze), úgy is mint a rendezvény házigazdája, az erdészeti szakirányítás feladatairól és a MEGOSZ tagság előnyeiről beszélt. Az ezt követő vitához hozzászólt **dr. Banizs Károly** dunántúli összekötő és **Pintér József** túraút felelős (Magyar Természetvédő Szövetség) felajánlva együttműködésüket a térség erdőtulajdonosainak a területükön átvezető túra-utak fenntartásában és működtetésében egymás folyamatos, kölcsönös tájékoztatása mellett. Ebben a témában Szövetségük és a MEGOSZ országos szinten is egyeztet majd. A rendezvény záró szakaszában kötetlen konzultáció és beszélgetés alakult ki a jelenlévők között. A jó hangulatú és igen sikeres rendezvény előkészítéséért és lebonyolításáért ezúton is külön köszönetet szeretnénk mondani **Márton Edit** erdészeti szakirányítónak!

Lezajlott a MEGOSZ éves Közgyűlése

A MEGOSZ 2011. május 05-én Elnökségi ülést és azt követően Közgyűlést is tartott az Erdészeti Információs Központ Tanácsstermében. A Közgyűlésen megjelent 65 tag megszavazta a 2010. évi elnökségi és felügyelő bizottsági beszámolót, illetve a mérleget, továbbá az idei költségvetés tervezetét. Megvitatták a tagdíjak esetleges módosítására beérkezett javaslatokat, alternatívákat és ezzel kapcsolatban a Közgyűlés úgy határozott, hogy 2012. január 1-i hatállyal kisebb finomításokat teszünk a jelenlegi tagdíjrendszerben, ami az 500 hektárnál nagyobb erdőterülettel rendelkező tagokra és a nagyobb támogatásban részesülő szakirányítókra vonatkozik.

Dr. Sárvári János

Értékörzés – értékteremtés

Emlékeim az elmúlt tizenkét év egyesületi történeiséről

Az Országos Erdészeti Egyesület szakmai szolgálatom leghosszabb idejét ölelte fel. Tizenkét év két rész (1998-2002; 2010-2010) és két teljes ciklust érintett. *Káldy József* elnök (1998-2002) vetette fel, hogy a Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt.-nél megszűnő munkaviszonyom miatt adjam be pályázatomban az Országos Erdészeti Egyesület éppen kiírt főtitkári tiszttségére. Mint az OEE-nek 1973 óta tagja, a Soproni HCS több ciklusán át titkára, az Erdőhasználati Szakosztály titkára, majd elnöke, az Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály alapító elnöke, több szakosztály tagja, valamint az OEE Elnökségének tagja, a Nyugat-magyarországi Régió képviselője, már éveken keresztül dolgoztam az egyesületért, és így lehet esélyem a pályázat megnyerésére. Több évtized után főállású munkakörként tölthettem be ezt a kitüntető megbízatást.

Az emlékeim felidézését az is vezérli, hogy egyesületünk történelme, főleg az utóbbi évtizedeket illetően meglehetősen hézagosak. Az emlékeim közzététele a jövőbeni egyesületi történelem megírását segíti. Munkámat célirányosan és tudatosan az erdészeti szakma és az egyesület értékeinek megőrzése és új értékek teremtése vezérelte.

Emberi kapcsolatok

Egyesületi munkámat *Káldy József* elnök idején, 1998-2002 években alapoztam meg. A törvényi változások miatt is (közhasznúsági trv.) új Alapszabály és pénzügyi rendszer kialakítása vált szükségessé. Elnök úrral közösen jártuk az országot, egy évben többször, Zalától Nyíregyházáig és szerveztük a régiós értekezleteket. Meghallgattuk a tagság igényeit, melyek elnökségi döntések után valósultak meg. Így az Erdészeti Lapok megújítása, az OEE honlapjának beindítása, az erdészeti emlékhelyek számbavétele, a vándorgyűléseken a hozzátartozók meghívása a kitüntetések átadásakor, az egyesületi Bedő-szobor létrehozása.

Riedl Gyula könyvtárunk őre volt az a személyiség, akitől legtöbbet kaptam az egyesületi életéről való gondolkodás, az értékek őrzése és újak teremtése területén az ún. „feltöltések” alkalmából. Könyvtári szobájában beszélgettünk és kerestünk megoldásokat az egyesület

aktuális feladataira, a múlt hagyományaira építkezve. A személyes mentalitását igyekeztem megszívlelni, mely így szólt: „Az egyesület csak kér és köszön”. Temetését is a könyvtárból szerveztük, ahol felravataloztuk és innét indult utolsó útjára. A vele való történekekről számos dokumentum a könyvtárban, elnökségi jegyzőkönyvek, az Erdészeti Lapok és az OEE honlapja kiadványok őriznek emlékeket tanulságként az utókor számára. *Riedl Gyulával* való munkakapcsolatom eredményezte, tanított meg arra, hogy hatalom nélkül is lehet irányítani, elképzeléseket megvalósítani, valamint jót tenni, értéket őrizni és teremteni, továbbá szolgálni és szolgálni.

Még egy személy gyakorolt egyesületi életünk értékeinek következetes őrzése területén nagy hatást rám, *Schmötzer András*, aki két cikluson át elnöki, majd egy cikluson keresztül általános alelnöki szolgálatot vállalt. Érdemes volna felkérni, hogy írja meg az egyesületünkkel kapcsolatos legfontosabb történekeket, mert úgy gondolom, sok esemény hiányzik archívumunkból.

Hangsúlyozom, hogy e ciklusok alatt minden elnök, elnökség és egyesületi alkalmazott számos értékkel gazdagította az egyesületi életet. A mindennapi munkában a legnagyobb segítséget *Mester Gézáné* titkárságvezető és *dr. Sárvári János*, könyvtárunk jelenlegi őre jelentette számomra. Lelkiismeretes munkájuk következtében a könyvtárban vagy az egyesületi irattárban a dokumentumok megtalálhatók, illetve emlékeikből felidézhetőek.

Az egyesületi értékek őrzése és újak megteremtése területén meg kell emlékezni a helyi csoportokról, szakosztályokról, az állami és magánerdő-gazdálkodókról, a nemzeti parkokról, az oktatási és kutatási intézményekről, a minisztériumokról és nem utolsósorban az Országgyűlésről, az MTA-ról, mely szervezetek, illetve tagjaik számos értékkel gyarapították az erdészet és egyesületünk értékeit.

Az OEE központjának felújítása

Egyesületünk központja a MTESZ Fő utca 68 sz. alatti épületében kapott helyet. 1990-től *Káldy József* elnök kezdeményezésére, *dr. Marjai Zoltánné Katalin* ügyvezető titkár közreműködésével

központunk teljesen megújult. Új helyiségek kerültek kialakításra (klubterem, főtitkári iroda, titkárság, EL szerkesztői iroda), új szobabútorok, új szekrények és berendezés szolgáltatta a példaértékű hagyományokkal rendelkező egyesületünk tagságának életét. Az egyesület székhelye az épület legszebben kialakított együttese volt. (Mire e sorok megjelennek, az irodák és a bútorok a Buda-keszi úton lévő Erdészeti Információs Központban kaptak új helyet, tovább szolgáltva eredeti funkciójukat.)

Szervezeti élet megújítása

1990-től kisebb mértékben módosult, leginkább bővült egyesületünk szervezeteinek száma. Újra alakult az Állami Erdőgazdálkodók Pártoló Tagi Tanácsa (PTT), megalakult a magánerdő, az oktatási intézmények (később szerepét átvette a szakosztály) pártoló tanácsa. A vállalkozók PTT-jét – bár elnökségi határozat született – nem sikerült megalakítani. A Magán Erdőgazdálkodók PTT-jének megalakítása történelmi jelleggel is bír. *Holdampf Gyula*, az FVM Erdészeti Hivatal hivatalt vezető-helyettese kért meg arra, hogy kezdjük meg a rendszerváltás után a kibontakozó magánerdő-gazdálkodók összefogását, megszervezését. *Dr. Péti Miklós* magánerdő-gazdálkodási alelnökkel felkértük az erdőfelügyelőségeket, hogy véleményük szerint a legjobb magánerdő-gazdálkodók listáját juttassák el egyesületünkhöz. Személyes megbeszélés és telefonos egyeztetések után alakult ki az az ötven magánerdő-gazdálkodó és -tulajdonos, akikből a MTESZ Pesti Konferenciaközpontjában alakult meg az OEE Magán Erdőgazdálkodók Pártoló Tagi Tanácsa. Ezek a magánerdő-gazdálkodók és -tulajdonosok alkotják a mai Magán Erdőgazdálkodók és Tulajdonosok Országos Szövetségének (MEGOSZ) gerincét.

Az elmúlt évek során a változások következtében megszűnt az ERDÉRT és az ERTI Helyi Csoportja. Ugyanakkor 2010-ben megalakult Sopronban a Hallgatói Helyi Csoport. Egyesületünk szellemiségét ápolva, 2009-ben a Gyimesközéplekon szervezett IX. Erdészeti Szakkonferencia alkalmával történt kezdeményezésünk eredményeként sikerült megalakítani az első Kárpát-medencei szervezeti egységünket, az Erdélyi Helyi Csoportot, melynek szava-

zasi eseményére a Baranya megyei Sellyén, a Mecseki Erdészeti Zrt. által szervezett vándorgyűlés alkalmával került sor. Az egyesületi zászlókat pedig a 2010-ben a Bálványoson megrendezett X. Erdészeti Szakkonferencián adtuk át.

A szakosztályaink is gyarapodtak, megalakult a Közönségkapcsolatok, a Megújuló Energia és az Erdei Sportok Szakosztálya.

A szervezet megújítása során a különböző szabályzatok is megújításra kerültek. A legfontosabb változások az új Alapszabályban kerültek rögzítésre. Az egyesület elnöksége széles körű egyeztetések és szakmai viták után az egyesület emblémáját módosította, megjelenítve az 1851-es évszámot is, mint alapítási évet. Azóta előkerült dokumentumok bizonyítják, hogy helyes volt a döntés, egyesületünk 1851. évi esztergomi megalakulását jelölve.

A vándorgyűlések szerveztségének és ünnepélyességének fokozása érdekében az egyesületi kitüntetések átadásakor bevezettük a hozzátartozó jelenlétét, ezzel is elismerve azt a segítséget és együttműködést, amit a családi háttér jelent a kitüntetettnek. Bevezettük egyesületünk és szakmánk legnagyobb évenkénti seregszemléjén, hogy a főtitkár a résztvevőkkel együtt emlékezik az előző év alatt elhunyt tagtársainkról.

Egyesületi tagságunk tagsági jogviszonya kezdetének rögzítésére és elismerésére *Riedl Gyulával* és *dr. Sárvári Jánossal* hoztuk létre a Tagsági Okiratot 2004. évben. Azóta is folyik az egyesület vezetése által az okiratok átadása, remélhetően hamarosan befejeződik, és akkor elkezdődhet a tagsági jubileumi oklevelek kiadása, átadása.

Alkotmány utcai székház birtokba vétele

Legnagyobb sikerem és kudarcom is a legfontosabb szellemi és anyagi értékünkhez, az Alkotmány utcában lévő egykori székházunkhoz kötődik, hozzá téve a korábban itt kialakított könyvtárral és bútorzatával együtt. Először *Riedl Gyulával*, könyvtárunk örével mentem a székházba 1990-ben. *Praznovszky Gyula* kommunikációs munkatárs fogadott, akiről a bemutatkozáskor *Riedl Gyula* azonnal kiderítette, hogy felmenő rokona volt *Waldbott Kelemen* egyesületi elnöknek, aki még a székházban dolgozott. Természetes, hogy ezután a háttérben minden kapu kinyílt számunkra. Ez az út vezetett *Glattfelder Béla* államtitkárhoz, akivel sikerült elintézni, hogy bekerülhettünk a minisztérium épületébe, és a nagy tárgyalót Erdészteremnek nevezhettük el. Az avatásról két tablót is készítettünk, melyek a terem két oldalán vannak ki függesztve. Itt kell megemlékezni másik segítőnkéről, *Brunner Orsolyáról*, aki szintén a kommunikációval foglalkozott a Gazdasági Minisztériumban. Később *Kóka János* miniszter protokollfőnökként nyitotta meg a kapukat számunkra. Fő érdemet szerzett azzal, hogy ő volt az, aki az Erdészterem felújítását elintézte, és aki a székházban az egyesületi helyiségek megszerzését elindította 2009-ben. Sikerült az egyesületet a kiemelt ügyfelek kategóriájába soroltatni a kormányzatnál, és ennek következtében három szoba bérletét elindítani. A szerződés a közeli kormányváltásra és egyesületi választásra tekintettel nem került aláírásra. A székház újbóli birtokba vételének szándé-

kában legfőbb segítségemre *dr. Sárvári János*, könyvtárunk őre volt. Egyesületi történelmünkre tekintettel a székház újbóli birtokba vételéről soha sem mondatunk le.

Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár megújítása

Az elmúlt tizenkét év kiemelkedő eseményei közé tartozik könyvtárunknak a Csillagvölgyből a Budakeszi útra történt költözése is. Számos egyeztetést folytattunk *Bakon Gáborral*, a Pilisi Parkerdő Zrt. Budapesti Erdészeti igazgatójával, aki az új épület létrehozásáért volt felelős, és kiemelkedő munkát végzett az átköltöztetésben. *Riedl Gyula* maga csomagolta dobozokba a könyvtár anyagát, az új helyen az erdészeti munkatársai segítettek a sok dokumentum elhelyezését. *Riedl Gyulával*, *dr. Sárvári Jánossal* elkészítettük a könyvtár alapító okiratát. Ugyanis eddig a könyvtár az egyesület vagyoságában semmilyen módon nem volt felüntetve. A könyvtár nevének *Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár* javasoltuk, melyet az illetékes fórumok elfogadtak. *Riedl Gyula* vezetésével 2004. március 10-én avatta új helyén az egyesület a könyvtárát. *Riedl Gyula* halála után *dr. Sárvári János* felsőfokú könyvtárosi végzettséggel vette át a könyvtár irányítását. A könyvtár évente gyarapszik könyvekkel és egyesületi, erdészeti emlékekkel. A jelentkező helyhiányt sikerült egyetemünk felújítása során feleslegessé vált eredeti selmeci szekrényekkel megoldani *prof. dr. Molnár Sándor* intézetigazgató, egyetemi tanár segítségével. *Riedl Gyula* kiemelkedő munkásságára az egykori dolgozószobájából kialakított Emlékszoba létrehozásával emlékezünk.

Erdészcsillag Alapítvány létrehozása

Az 1988-tól működő elnökség határozott elképzelése volt az elesett erdészeti dolgozók felkarolása. Ennek érdekében elhatározta, hogy Erdészcsillag Alapítványt hoz létre egy millió forint alaptőkével. Az Erdészcsillag Alapítvány Kuratóriumának alakuló ülését 2001. november 7-én hívta össze *Gémesi József* elnök. Az Alapítvány kiválóan működik, számos rászoruló erdész és családja kapott támogatást, legutóbb az árvíz és vörös iszap sújtotta területeken. Egyesületünk és tagságunk az SZJA 1% támogatásból tölti fel az Alapítvány tőkéjét.

Új belépők

Szombatbelyi Helyi Csoport: *Farkas Ralf* erdőmérnök; **Sopron Hallgatói Helyi Csoport:** *Timár Dániel* erdőmérnök, *Mészáros Diána*, *Varga Katalin*, *Vígh Andrea*, *Bacsi-Nagy Gergely* erdőmérnök, *Borsós Sándor*, *Czili Kármén*, *Folcz Ádám*, *Hasulyó Péter*, *Rosta Katalin* erdőmérnök, *Terjéki Tímea*, *Török Gábor* erdésztechnikus; **Bp. HM Helyi Csoport:** *Szalczér Bálint* erdőmérnök; **Pápai Helyi Csoport:** *Hoffman Pál* erdőmérnök, *Csillag Zsolt* erdőmérnök, *Fülöp András* erdőmérnök, *Cságoty Imre* erdőmérnök, *Malasics Lajos* erdésztechnikus, *Farkas Judit* egyéb felsőfok, *Febér Tamás* erdőmérnök, *Jánosi Mária* erdőmérnök; **Baranya megyei Helyi Csoport:** *Hölbling Sándor* egyéb felsőfok; **Tamási Helyi Csoport:** *Iffj. Berg Péter* erdőmérnök; **Kecskeméti Helyi Csoport:** *Raisz Árpád*; **Győr Erdőgazdasági Helyi Csoport:** *Varga Szabolcs* erdésztechnikus, *Rakovics Andrea* erdőmérnök; **Székesfehérvári Helyi Csoport:** *Spanyárné Halász Szilvia* egyéb felsőfok; **Visegrádi Helyi Csoport:** *Sólyom Barnabásné* egyéb felsőfok, *dr. Szikra Dezsőné* egyéb felsőfok; **Kaszói Helyi Csoport:** *Galamb Gábor* egyéb felsőfok, *Tüske Zoltán* egyéb felsőfok; **Balassagyarmati Helyi Csoport:** *Horváth Barnabás* erdőmérnök; **Bp. FVM Helyi Csoport:** *dr. Ádámfi Tamásné* faipari mérnök, *Solymosi Józsefné* egyéb felsőfok, *dr. Verbaly Józsefné* egyéb felsőfok

Erdészeti Lapok megújítása

Az elnökségek és szerkesztőbizottságok régiós értekezleteken folyamatosan foglalkoztak az Erdészeti Lapok megújításával. A számos új ötlet felvetését *Pápai Gábor* főszerkesztő sokszor fenn tartással fogadta, mert a szerkesztés körül nyugalmat akart, mondván, hogy a folyamatos „megújítás”-hoz nincsen meg a szerzői bázis. Aki szerkesztéssel foglalkozik, tudja, hogy eljön a lapzártá ideje, és a végső tartalom felelőssége egyedül a főszerkesztőt terheli. Sajnos kevés vezető akadt, aki az erdészeti ágazatban végbement folyamatos változásokról írásaival megfelelő tájékoztatást adott volna. Mindezek ellenére az elmúlt évtizedben a lap borítója, belső megjelenése is megújult.

OEE honlap létrehozása

Nem túlzás, ha az egyesület életében történelmi eseményként rögzítjük, hogy tagsági igényként, hosszan tartó előkészítés után 2007. február 1-jén elindult az egyesület honlapja. A feladatot évekig a főtítkártól kérték számon, így ő vállalta a létrehozást és a főszerkesztői feladatokat is. A végleges szervezeti és működési szabályozás még megalkotásra vár. Két szerkesztői tanfolyamot is tartottunk Pécsen, ahol a szervert működtik, így a szerkesztői csapat is készen áll a közös munka elvégzésére. Évente több százezren látogatnak a honlapra, mely az egyesülettel kapcsolatos minden fontos információt tartalmaz, és beszámol az egyesület programjában meghatározott feladatokról. Az eseménynaptár működtetésével az erdészeti ágazat legteljesebb programtervezést szolgáltatja. Az elektronikus bizonytalanok számára és a biztos archiválás érdekében évente megszerkesztésre kerül a papíralapú honlap kiadvány is, mely az egyesületünk könyvtárában kerül elhelyezésre.

Országgyűlési kapcsolatok kialakítása

Az ágazati érdekérvényesítés legfontosabb helyszíne az Országgyűlés. Sikertelenül egyesületünket az Országgyűlés hivatalos civil partnerszervezeteként bejegyeztetni. Következő igen fontos lépés volt, hogy 1990-ben *Bebes István* (FIDESZ) egykori egyetemi hallgatótársunk segítségével létrehoztuk a Mezőgazdasági Bizottság albizottságaként az Erdészeti Albizottságot, melyet azóta minden parlamenti ciklusban sikerült megőrizni. Jelenlegi elnöke *Jakab István*, aki egyben az Országgyűlés ale-

nöke. Az albizottságot számos esetben sikerült kiszervezni vidéki programra, ahol napirenden csak erdészeti téma szerepelt. (Pilis Parkerdő Zrt.: közjóléti tevékenység; Mátrafüredi Erdészeti Szakiskola: az iskola megmentése a szakma számára; TAEG Zrt.: szűkár felszámolása, NEFAG Zrt.: aktuális erdészeti feladatok.) Kétszer sikerült Erdészeti Nyílt Napot szervezni (2003, 2010) az Országházban. Az utóbbi rendezvény eredménye, hogy bekerült Magyarország Alaptörvényébe az erdő. Nevezetes esemény volt, amikor egyesületünk vezetését a partner szervezetekkel együtt fogadta *Szili Katalin* házelnök az Országházban. Javasolt, hogy valaki az egyesületben vegye át az eddig jól kiépített parlamenti kapcsolatot, szívesen segíték.

Erdőtörvény létrehozása

Kezdeményezésünkre indult 2006-ban a három kiemelt szervezet (OEE, MEGOSZ, FAGOSZ) együttműködése az erdőtörvény módosítása, majd az új erdőtörvény megalkotása ügyében. (Ekkor indult a három szervezet főtítkárának folyamatos együttműködése, mely később minden munkaterületre kiterjedt.) Megbízást kaptam a törvény új szerkezetének kialakítására, mely elkészülte után mégsem hasznosult, sajnos. Ugyanakkor bekerült a törvény nevébe a „gazdálkodás” szó, mely megerősítette, hogy az erdőben gazdálkodni kell. Bekerült a „közérdekű erdőgazdálkodás” meghatározása, mely gyakorlatilag minden nem nyereségérdekelte erdészeti területet magában foglal. Az erdészeti kommunikációban még nem hasznosult! Meghatározásra került az „Országos Erdő Tanács” név. Sajnos még mindig nem jelent meg a végrehajtási rendeletbe szerkesztett és minden szakmai szervezet és az Erdőmérnöki Kar által támogatott, erdészeti végzettséggel betölthető munkakörök megnevezése és a kötelező szakmai továbbképzések rendszerének bevezetése.

Osztatlan képzés visszaállítása az Erdőmérnöki Karon

Az osztatlan képzés bevezetése nem vált be az erdészeti képzésben az Erdőmérnöki Karon. Az erdészeti ágazatban példátlan összefogás indult a selmeci hagyományokra épülő oktatási rendszer visszaállítása érdekében. Egyesületünk is kivette részét a „küzdemből” a sok felszólalással, a parlamentben az oktatási miniszternek történt levél átadásával és nem utolsó sorban a Selmecen

megrendezett Vándorgyűlés hatásával. Az összefogást siker koronázta.

Nemzeti Földalap

Egyesületünket nehéz küzdelem árán az NFA Bizottságba szerveztük, ami csak nyolc civil szervezetnek sikerült. A NFA felső vezetésében és területi szervezeteiben több erdőmérnököt foglalkoztatott az NFA, akik mind egyesületünk tagjai voltak, így sok segítséget adhattak. Köszönet illeti az állami erdőgazdaságok vezérigazgatóit és a helyi csoportok vezetőit, akik partnerek voltak abban, hogy megszervezzük az egyesület tagjai részvételével a birtokhasznosítási bizottságokat. Az ország mintegy háromezer településéből ezeregyben állítottunk erdész tagot. A pénzügyi támogatás pedig éveken keresztül meghatározta egyesületünk gazdálkodását. Az ezeregy száz település adta kommunikációs lehetőséget sajnos nem használtuk ki.

Nemzetközi kapcsolatok

Kárpát-medencei kapcsolatok építését kiemelt feladatommak tekintetem, hiszen egyesületünk a Kárpát-medencei erdészek egyesületeként alakult meg, és egykori székházunk felépítésében is a Kárpát-medencei támogatók vettek részt (a tetőszerkezetet Máramarosból szállították kész elemekként). Az alábbi országok, térségek erdészeivel alakult ki kapcsolat, egyesekkel szerződést is sikerült aláírni az elmúlt években:

Horvátország (szerződés), Erdély (Erdészeti Szakkonferencia szerződés), Bajor kapcsolat (szerződés, magánerdő és megújuló energia témakörben), Kárpátaljai kapcsolat (Fekete-Tisza forrás felújítása, emlékkő felállítása, Viski óvoda támogatása), Szlovén kapcsolat (Pannónia napokon való részvétel), Szlovák kapcsolat (Selmeci Vándorgyűlés megszervezése), Bosznia-Hercegovina (egyesületi szerződés aláírása, tanulmányutak szervezése). Számos tanulmányutat szerveztek csoportjaink és titkárságunk is a környező, illetve más európai országokba (Lengyelország, Portugália, Spanyolország, Franciaország, Norvégia, Finnország).

Kiemelt rendezvények

Egyesületünk évente ismétlődő rendezvényeket szervezett. Erdészbál (Budapest: Gellért Szálló, Sopron, Pécs, Vissegrád). Az Erdésznők Találkozásának több év utáni folytatása és rendszeressé tétele az ország más-más területén. Az

Erdészverseny bevezetése és kétévente való megrendezése. Közreműködőként vettünk részt a kétévente rendezett Bányász–Kohász–Erdész Találkozókon. Évente vettünk részt az új nevén inno-Lignum Sopron Szakmai Kiállításon, az Erdélyi Szakkonferencián. Évente szerveztük az Erdők Hete programot, és közreműködtünk az Európai Erdők hete rendezvénysorozaton. Megszerveztük az I. Kárpát-medencei Erdészek Találkozóját Budapesten. Magyarországot mint díszvendéget képviselve Straubingban (Bajorország) megszerveztük a biomassa kiállítás standját és programját. Majd itthon az Európai Biomassa Napokat.

Kiseb rendezvényeink: a Vajdahunyad várnál fát ültettünk a hősök és '56 októberének emlékére. Wagner Károly Emlékévet indítottunk az Alkotmány utcai székházunkban, és megkoszorúztuk az FVM árkádjai alatti szobrát. Közreműködtünk professzoraink szobrainak felállításában az egyetemi botanikus kertben (Káldy József, Majer Antal, Igmány Zoltán, Moór Arthúr). Részt vettünk az Országos Erdő Tanács munkájában. Évente megrendeztük az újságírók találkozóját. Támogattuk a Kaán Károly Országos Természet- és Környezetvédelmi Versenyt.

Kiadványok, könyvek megjelenése:

Az elmúlt tizenkét évben is megjelentek a hagyományos kiadványok, az Erdészettörténeti közlemények (Oroszi Sándor), és elindult a Gyökerek és lombok (Pápai Gábor) könyvsorozat kiadása (I–VIII. kötet). Ugyanakkor számos könyv és egyszeri kiadvány is született: Velünk élő múlt (dr. Király Pál); Útmutató magánerdő-gazdálkodóknak (Ormos Balázs); – az Utilis Kft. kezdeményezésére, az Utilis Kft. és a Stihl Kft. hathatós támogatásával – A mi nyelvünk (Grétsy László); A magyar erdőgazdálkodás az EU-csatlakozás küszöbén (Ormos Balázs); A magyar erdőgazdálkodás az EU-csatlakozáskor (Ormos Balázs); Nótáskönyv (NYME); Erdők megújítása (Hermann Krutzsch, Madas László fordításában), Beszámoló az OEE 1998–2002. évi programjának teljesítéséről (Ormos Balázs); Erdőgazdálkodásról egyszerűen (dr. Péti Miklós); Erdészeti Erdei iskolák (Ormos Balázs); Erdészeti erdei iskolák Magyarországon (Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály); Ha Selmec hív... (Bartha Dénes, Oroszi Sándor); Erdők a közjőért (Erdők a Közjőért Szakosztály); Erdők Hete eseménynaptár (Ormos Balázs); XIV. Erdők Hete (Ormos Balázs); Az Országos

Erdészeti Egyesület székháza (Riedl Gyula, dr. Sárvári János, Ormos Balázs); Kálnoki dr. Bedő Albert (dr. Király Pál, dr. Madas András, Ormos Balázs); Wagner Károly (Oroszi Sándor, Ormos Balázs); Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár (Riedl Gyula, dr. Sárvári János, Ormos Balázs); OEE honlap könyvek 2007-2008-2009 (Ormos Balázs); Az év fája kiadványok (Bartha Dénes).

A rövid, minden bizonnyal nem teljes összefoglalót egyben olvasva érzékelhetjük, hogy egyesületünk nagy ívű munkát végzett az elmúlt években. Az új értékek megteremtését csak rendkívül sok egyeztetés, együttműködés és önzetlenség révén lehetett megvalósítani úgy, hogy mindig elődeink által létrehozott értékekre építettünk. Nem csupán az egyesületi munkakört, hanem az előttünk álló feladatok minél teljesebb megvalósítását tartottuk szemünk előtt.

Az összes nálam lévő, a fenti emlékezés dokumentumait is magába foglaló, nem irattári anyagot összerendezés után a Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtárban helyezem el. Kívánok további eredményes értékőrző és értéktartó munkát az egyesület minden szervezeti szintjén dolgozó vezetőknek és tagságunknak.

Ormos Balázs

Az Erdészcsillag Alapítvány felhívása az erdészeti ösztöndíj 2011/2012. évi pályázatára

1. Az ösztöndíjra pályázhatnak a

- Bedő Albert Erdészeti Szakiskola és Kollégium, Ásotthalom,
- Dráva Völgye Középszakiskola és Kollégium, Barcs,
- Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépszakiskola, Szeged,
- Roth Gyula Gyakorló Szakközépszakiskola és Kollégium, Sopron,
- Széchenyi Zsigmond Szakközépszakiskola és Szakiskola, Szőcsénypuszta,
- Debreceni Márton Szakképző Iskola, Miskolc,
- Vadas Jenő Erdészeti és Vadgazdálkodási Szakképző Iskola és Kollégium, Mátrafüred hallgatói.

2. Az adományozás feltétele

Egyesületi ösztöndíjban szakközépszakiskolai és szakiskolai nappali tagozatos, erdésztechnikusi, erdészeti szakmunkás szakon első alapképzésben és első kiegészítő alapképzésben részt vevő hallgatók részesülhetnek két lezárt félév (egy tanévnek megfelelő oktatási időszak) után, képzési szintként egy tanévre, a következő létszámban:

szakmai középfokú iskolai tanuló 2 fő

Az egyesületi ösztöndíjat pályázat alapján az a szakmai középszakiskolai tanuló nyerheti el, aki:

- a) az előző tanév mindkét félévében 4,2-nél jobb tanulmányi eredményt ért el,
- b) a szakiskolai diákkörben, illetve szakmai területen kimagasló munkát végez és a magyar erdészszakmunkásokon alapuló kiemelkedő közösségi tevékenységet folytat.

A szakmai előmenetelen kívül a pályázó teljesítményének legfeljebb 10 százalékáig figyelembe vehető a hallgató, tanuló közéleti, közösségi, sport és egyéb tevékenysége, illetve szociális helyzete.

Ugyanaz a tanuló több éven át is elnyerheti az egyesületi ösztöndíjat, de minden tanévben újra kell pályázni.

A pályázatot az oktatási intézmény vezetőjének címére, június 15-ig kell beadni.

3. Az ösztöndíj havi összege 17 000 Ft/hó.

4. Az ösztöndíj elbírálásának módja

Az egyesületi ösztöndíj adományozására benyújtott pályázatokat évenként június 30-ig a szakközépszakiskolák és szakiskolák igazgatói javaslattal továbbítják az egyesület elnökének. Az Erdészcsillag Alapítvány kuratóriuma legkésőbb augusztus 19-ig dönt az ösztöndíjak odaítéléséről.

Az ösztöndíjat pályázati úrlapon lehet igényelni, amelyet az adott oktatási intézményben lehet átvenni.

Az egyesületi ösztöndíj átadására az érintett oktatási intézmények évnviten kerül sor.

Amennyiben a tanuló tanulói jogviszonya bármilyen okból megszűnik vagy szünetel, az ösztöndíj tovább számára nem folyósítható. Ugyancsak fel kell függeszteni az ösztöndíj folyósítását, ha a tanuló ellen jogerős, elmarasztaló fegyelmi határozat születik.

Gémes József
Erdészcsillag Alapítvány
Kuratóriumának Elnöke

Erdei iskola uniós támogatással

Befejeződött a 30 gyerek fogadására alkalmas Domszky Pál Erdészház Erdei iskolájának bruttó százmillió forintos fejlesztése. A projekt keretein belül épületek felújítására és akadálymentesítésére, oktatási eszközök beszerzésére és szakemberképzésre nyílt lehetősége a Börzsönyben 65 290 ha állami erdő és a hozzá kapcsolódó egyéb területen gazdálkodó Ipoly Erdő Zrt.-nek.

A Domszky Pál Erdészház Erdei iskolája mind infrastrukturálisan, mind pedig a szolgáltatásaik tekintetében megújult. A szolgáltatás szakmai-tartalmi feltételeinek támogatásával a hagyományörzés és a környezeti nevelés hatékonyabbá válik. Ennek eredménye-

ként a résztvevők, a jövő generáció környezettudatossága és – a hagyományok megismerésével – azok tisztelete javul. Ez hosszú távon hozzájárul a fenntartható életmód sajátosságainak megismeréséhez és elfogadásához.

Minden tanévben általános iskolások százai várják izgatottan azokat a napokat, melyeket az erdei iskolákban töltenek. Sokuknak ezek az első igazi tapasztalatai az erdőről; az itt szerzett tudást és emlékeket szeretettel őrzik. Fontos, hogy a gyermekek már fiatal korban elkötelezzék magukat a környezeti fenntarthatóság mellett, és a múlt gyakorlatát maguk mögött hagyva, megpróbáljanak harmóniában élni a természettel. Mindez annak érdekében is jelentős, hogy a földi javaitak ne sajátítsák ki maguk számára, hanem hagyják örökölni unokáiknak.

A Domszky Pál Erdészház Erdei Iskolája – melynek fő funkciója, hogy segítse a fiatal korosztály környezeti nevelését, és ezáltal elősegítse a természet és az ember harmóniában való együttélését – 2008. november 5. óta minősített erdei iskolaként és nyári táboroként működik. A szolgáltatásokat igénybe vevő csoportok félnapos, egynapos, vagy akár egyhetes program keretében ismerkedhetnek meg az erdővel, valamint a különböző népi kézműves mesterségekkel.

A nagy volumenű felújítási és infrastrukturális fejlesztési munkálatoknak köszönhetően az erdei iskola program-

jain résztvevők kényelmesen, az iskola maximális kihasználtsága mellett, környezettudatosságra ösztönző területen ismerkedhetnek meg a térséggel. A projekt keretében beszerzésre került eszközök hozzájárulnak a programok akadálytalan lebonyolításához és újabb programok szervezéséhez. A beszerzett új eszközök élményszerűbbé teszik az erdei iskolai programokat. A fazekas kemence, az aszaló asztal, a szövőszék, a gyertyaöntéshez, borászatához szükséges eszközök csak részletei a megújult kézműves palettának, amely a népi mesterségek bemutatását és kipróbálását teheti örök emlékké a gyerekeknek. A természetvédelmi programokon a vadállomány megfigyelésére alkalmas eszközök kerültek beszerzésre. A helyszínek közötti közlekedés, gyors és környezetbarát megoldására a kerékpárok beszerzése jelentős mértékben hozzájárul.

További információk:

Mizik András – kereskedelmi és innovációs főmunkatárs,
Tel.: +3620/468-7185

Megújul...

Uniós támogatásból Erdei Iskolai Infrastruktúra fejlesztésre nyert a győri székhelyű Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. 34,5 millió forint uniós támogatást a KEOP - 3.3 0/09 jelű kiíráson az Új Széchenyi Terv keretében. A nettó 38 millió forintos összköltségvetést meghaladó beruházásból megújul az erdei iskolának otthont adó épület, és lehetőség lesz számos új eszköz beszerzésére is. A már több mint 15 éves múlttal rendelkező Ravazdi Erdei Iskolai Oktatóközpontot az országban egyedülálló módon egy erdőgazdaság és egy felsőoktatási intézmény közösen hozta létre, és azóta is közösen működött. Az Erdőgazdaság fő feladata az infrastruktúra és a szakmai háttér

biztosítása, míg a Nyugat-Magyarországi Egyetem az oktatás színvonalát garantálja.

Hamisítják

Egy szlovák járműben mintegy kétezer, az eredetire megtevesztően hasonlító, hamis motoros láncfűrészrészlet találtak a pénzügyőrök Városszabadi térségében. Az 1920 kismotoros értékű 192 millió forint – közölte a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV). A járóőrök a 14-es főúton ellenőrizték a járművet, és mivel a fuvarokmányokon nem szerepelt az áru konkrét megnevezése, a konténer felnyitása és tételes vámvizsgálata mellett döntöttek. A rakományban talált láncfűrészrészlet külső kialakítása és megjelenése egy védjegyoltalom alatt

álló termékkel volt azonos, így az alkalmas a vásárlók megtévesztésére. A pénz-ügyőrök a láncfűrészrészletet lefoglalták és ismeretlen tettes ellen áru hamis megjelölésének gyanúja miatt eljárást indítottak... A pénzügyőrök és pénzügyi nyomozók közösen ellenőrizték a közép-dunántúli régióban egy üzlet-hálózat több üzletében. Az ellenőrzés alkalmával összesen 2 millió forint értékű, 109 motoros láncfűrészrészlet és 5 motoros fűkaszát foglaltak le, áru hamis megjelölése, illetve szabálysértés elkövetésének gyanúja miatt.

(ForestPress)

Hirdessen az Erdészeti Lapokban!

Ki volt Láng Lajos?

A címben feltett kérdés megválaszolására azért kívánczok egyesületi lapunk oldalaira, mert Láng Lajos okl. erdőmérnök az Országos Erdészeti Egyesület elnöke volt 1950. február 12-én történt megválasztásától 1951 januárjában bekövetkezett haláláig. Elhalálozásának pontos napját nem ismerjük.

Neve nem sokat mond a mai generációknak, már az idősebbek közül sem sokaknak. Ezért most, amikor arra emlékezünk, hogy 145 éve vettük fel az Országos Erdészeti Egyesület nevet, talán érdemes azt a néhány adatmorzsát is összegyűjteni, ami vele kapcsolatban fellelhető.

Fiatal éve

„Az erdészeti felsőoktatás 200 éve” című almanachnak a végzett hallgatókra vonatkozó felsorolása szerint Láng Lajos 1898-ban Kisgaramon született. (III. kötet, 147. oldal.)

Ez a község az egykori Zólyom vármegyében, Breznóbánya közelében fekszik, jelenlegi szlovák neve Hronec.

Származásáról, családi körülményeiről jelenleg közelebbieket nem tudunk. Születési évéből következtetve erdőmérnök-hallgatói tanulmányait még Selmezbányán kezdhetette, de oklevelét már Sopronban szerezte meg 1923-ban.

A következő szerény adatot az Egyesületünk által kiadott 1943. évi Erdészeti Zsebnaptár szolgáltatja, közelebről az annak II. kötetében közölt Címtár. A magánuradalmak erdőtisztjeit felsoroló névjegyzékben az 507. oldalon olvashatjuk Láng Lajos erdőmérnök, immár mint erdőtanácsos nevét gróf Esterházy Mórinak Komárom vármegyében levő hitbizományi birtokán, csákvári erdőhivatalhoz kapcsolva. Mivel neve ott egyedül szerepel, s utána következik a hivatal alá tartozó erdőgondnokságok személyzetének felsorolása, alkalmassint ő volt az erdőhivatal vezetője.

Szerencsére a következő adat felbukkanásáig már nem kellett húsz évek eltelnie. Egyesületünket az 1948 márciusában megrendezett vezetőségválasztó közgyűléssel sikerült felébresztení a II. világháború utáni, három évig tartó tetszhalálából, s azon év őszén ismét beindítani az „Erdészeti Lapok” megjelentetését is.

A demokratikus újjászervezést követően 1949. december 19-én újabb vezetőségválasztó közgyűlésre került sor, amikor is a leköszönő *Sébor János* sop-

roni professzor helyébe a kaposvári erdőgazdaság vezetőjét, *dr. Haracsi Lajos* főerdőtanácsost választották elnökké. Mellette a három alelnök egyike *Láng Lajos* budapesti főerdőtanácsos lett.

Mi lehetett az oka, hogy az addig szinte alig ismert Láng Lajos szinte egyik napról a másikra a névtelenségből a szakma patinás, nagy tekintélyű, társadalmi szervezetének felső vezetésébe emelkedhetett?

A magyarázatot valószínűleg a korabeli közélet háttérfolyamataiban találhatjuk meg.

A politikai viszonyok alakulása

Az 1948-as esztendő sorsdöntő, kemény év volt a magyar társadalom szempontjából. Július 12-én a szociáldemokrata és a kommunista párt ún. egyesülési kongresszusával megtörtént a kommunista hatalomátvétel. Megalakult a Magyar Dolgozók Pártja (MDP). Ezt követően pedig felgyorsult az ország 1944 ősze óta tartó, moszkvai forgatókönyv szerinti szovjetizálási folyamata. Ennek egyik első, gyors és kemény megnyilvánulása volt az agrárium, mindenekelőtt a Földművelésügyi Minisztérium elleni politikai támadás, „a Pártonkívüliek Blokkjának összeesküvése” címen. Rákosiék ugyanis az FM-et a régi polgári erők, kisgazdák és más antiszimpatizánsok egyik utolsó fellegráának tekintették. Amíg ezeket a hatalom igájába nem hajtották, addig a parasztság tömeges kollektivizálásáról szó nem lehetett.

A támadás 1948. július 22-24-e táján 62 ember, közöttük 55 FM-tisztviselő le tartóztatásával kezdődött. Ezzel vette kezdetét az ún. FM-per. Ez a Rákosi-korszak koncepciók pereinek egyike volt. Csak amikor manapság a koncepciók pereket említik (MAORT, Standard, Mindszenty- stb. per), erről ritkábban esik szó. Pedig az 1949 áprilisáig elhúzódó procedúra során súlyos ítéletek is

születtek. A minisztériumot pedig át-szervezték. Ennek ürügyén több mint 200 embert elbocsátottak, közülük 119-et politikai megbízhatatlanság címén.

Közbevetve megjegyezzük: *Kovács Istvánnak*, a Pártközpont káderosztálya vezetőjének Rákosi Mátyás részére írt feljegyzése szerint a személyi tisztogató, továbbá az FM felső és középvezetésének megerősítése tervét *Nagy Imrénének* és *Matolcsi Jánosnak* (1955-56-ban földművelésügyi miniszter) kellett kidolgoznia az Államvédelmi Hatóság megbízott munkatársának közreműködésével.

Az egész ribilliót maga az akkori miniszter, *Dobi István* indította el azzal, hogy vizsgálatot kezdeményezett saját minisztériuma ellen a Budapesti Rendőrfőkapitányság gazdasági rendészeti osztályánál – nyilván nem saját ötlete alapján. Jutalmát megkapta: 1948. december 10-e után miniszterelnök, 1952 augusztusától 1967 áprilisáig pedig államfő lett.

Osztályvezető az FM-ben

Ez volt tehát az a politikai háttér, amelynek bázisán Láng Lajos hivatali pályafutása a továbbiakban alakult.

A per ürügyén indított minisztériumi átszervezés során ugyanis – néhány más főosztállyal együtt – az önálló Erdészeti Főosztályt is megszüntették. (Úgy tudjuk, az önálló FM fennállása, 1889 óta először, sajnos nem utoljára.) Feladatkörét a IV. Mezőgazdasági-Üzemi Főosztály vette át, amit *Lázár Vilmos* vezetett.

Ennek a főosztálynak a belső tagozódása keretében létrehozták a IV/2. Erdészeti Ügyosztályt, amelynek a vezetője Láng Lajos lett, a Magyar Dolgozók Pártja színeiben. (Pontosabban csak egy színe volt: a vörös.) Az imént említett kis átszervezési személyügyi bizottság, benne maga az ÁVH, alkalmassint teljesen megbízhatónak tekintette politikai szempontból.

Láng Lajos tehát gyorsan magasra röpített a politikai szelek hátán. S mivel az OEE-ben 1945 előtt már szinte hagyomány volt hogy az államerdészet főnöke egy erdőmérnök, az arisztokrata elnök oldalán az egyik alelnökként helyet foglalt az Egyesület legfelsőbb vezetésében, ez 1949-ben is megtörtént.

A kocka azonban gyorsan forgott azokban az időkben. Alig egy év telt el és az „Erdészeti Lapok” 1949. évi júliusi száma már arról tudósított, hogy a földművelésügyi miniszter az FM újabb átszervezése során június 20-án kelt 8004/I/9.-1949.Eln.2.P.M. számú rendeletével ismét felállította az Erdészeti Fő-

Honlapjaink:

www.oee.hu

www.erdeszetilapok.hu

www.forestpress.hu

www.erdo.hu

www.mgszh.gov.hu

osztályt (amely két osztályra, s mindkét osztály két-két alosztályra tagolódott). Ennek a vezetője azonban már nem Láng Lajos lett, hanem *Jablánczy Sándor* okl. erdőmérnök, aki egyébként Egyesületünk titkári tisztségét is betöltötte.

Az átszervezések sodrában

De mi történt Láng Lajossal? A kérdés megválaszolása érdekében ismét történelmünk általános menetére kell egy pillantást vetnünk.

1948-ban megkezdődött a centralizált tervgazdálkodásra történő felkészülés, többek között az ennek megfelelő gazdasági mechanizmus kialakítása, természetesen elsősorban a rövid idő alatt hatalmasra duzzadt állami szektorban.

Az Országos Tervhivatalt már 1947 júliusában létrehozták; ötfős erdészeti csoportját pedig 1949-ben. Ennek vezetője *Madas András* erdőmérnök lett, ezt megelőzően a MÁLLERD műszaki főosztályának vezetője.

A vállalati szférát illetően az országgyűlés 1948. július 9-én alkotott törvényt nemzeti vállalatok létrehozásáról. Ennek nyomán jelent meg az 1490/1949. Korm. számú rendelet a Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemek /MÁLLERD/ nemzeti vállalatokká történő átalakításáról és Állami Erdőgazdasági Üzemi Központ (röviden: Erdőközpont) létesítéséről.

Az erdőgazdasági nemzeti vállalatok hálózatának alapját a MÁLLERD korábbi 11 állami erdőgazdálkodása alkotta, megtoldva a Duna-ártéri, a Nyíregyházi és a Sátorlajújhelyi Erdőgazdasági Nemzeti Vállalattal. Történetünk szempontjából tovább lényeges változás volt, hogy a Budapesti Erdőgazdálkodásból két nemzeti vállalatot alakítottak ki: a Budapest Hegyvidéki és a Budapest Síkvidéki N. V.-t.

Ekkor bukkant fel ismét Láng Lajos neve, mint a Budapest Hegyvidéki N. V. vezérigazgatója („Erdőgazdaság” 1949. év, 59. oldal).

Ezt követően került sor az Egyesület 1950. február 12-i közgyűlésére, amelyen Lángot az OEE elnökévé választották.

Újabb átszervezés

A sors kereke azonban gyorsan forgott tovább. 1950 elején egy FM vizsgálat megállapította az Erdőközpont vezetőinek alkalmatlanságát tisztségük betöltésére. A javaslatba hozott új vezetők között szerepelt Láng Lajos is, mint MDP párttag. Végül is *Tömpe István* (1909–1988) került az erdőközpont élére, a munkásmozgalom régi aktivistája, a spanyol polgárháborút is megjárt

kommunista. 1950 tavaszán az FM-et ismét átszervezték, de most a XIV. Erdészeti Főosztály nem szűnt meg.

Azt, hogy Láng Lajossal az 1950-ben végbement szervezeti-személyi változások során pontosan mi történt, egyelőre nem tudjuk. A kortársak körében folytatott kutatásaim során néhai *dr. Madas László* (1920–2009) vasokleves erdőmérnök kolléga eljuttatta hozzám egy 1950. július 1-jei keltezésű hivatalos ki-nevezési okmányát, amelyet Láng Lajos mint a Budapest Hegyvidéki Erdőgazdasági Nemzeti Vállalat vezérigazgató-helyettese írt alá. „Oroszlánsörényű, hófehér hajával, széles arcával és nagy jóindulatával jellegzetes figurája volt az akkori erdőmérnöki karnak.” – írta kísértőlevelében Madas.

Már mint az OEE elnöke, de egyben vállalati vezérigazgató-helyettes jelentette meg azt a cikkét, amely az „Erdészeti Lapok” 1950. évi júliusi számában a 93. oldalon olvasható. Címe önmagában ellentmondásos és mulatságos is lehetne, de akkoriban éppen nem az. „Harc a békéért!” A korabeli politikai lözöngyektől csepegő írást meg kellett csinálnia, mint ahogyan akkoriban sok embernek sok mindent meg kellett csinálnia, főleg a vezető állásúaknak.

Az Erdőközpont termelési osztályán

Nem tudjuk, hogy mikor vált meg a vállalati szférától, de a haláláról szóló néhány soros híradás úgy emlékezik meg róla, mint „legutóbb az Erdőközpont termelési osztályának erőssége”. Pontos beosztását nem ismerjük. Ismerjük viszont néhány fennmaradt írását életének ebből az utolsó félévéből. Az „Erdőgazdaság” című folyóirat (akkoriban az Erdőközpont lapja) 1950. szeptember 5-i számának 197–200. oldalán megjelent kétrészes cikk „Az öt éves terv első időszaka az erdőgazdaságban” címmel *Babos Imre* és *Láng Lajos* együttes munkájaként készült. Babos az I. részben az erdőművelési feladatokról írt, a II. rész pedig Láng „Harcban a fokozott erdőhasználati teljesítményekért” alcímű írása.

Az írásból arra következtethetünk, hogy életének utolsó hónapjaiban fahasználati feladatokkal foglalkozhatott. A következő mondatát akár ma is papírra vethetné: „Az emberiség boldogulásának alapfeltétele, hogy a föld által nyújtott kincseket különböző szükségleteinek fedezésére tartamosan és okos módon felhasználhassa.”

Következő ismert írása az „Erdőgazdaság” 1950. november 20-i számában

a 275. oldalon jelent meg „Előre évi termelési kötelezettségünk határidő előtti teljesítéséért! Termelési helyzetkép” címmel, utolsó cikke pedig a lap decemberi számának 314. oldalán „Termelési helyzetkép” címmel. Nem magvas írások ezek, hanem csupán a korra jellemző, sőtlan országos fahasználati tervteljesítési helyzetjelentések, pillanatképek.

Utolsó cikkének utolsó bekezdése még arról tanúskodik, hogy 1951 elején újabb beszámoló közlésére készült. Ehelyett az „Erdőgazdaság” 1951. február 5-i számában a 8. oldalon jelent meg egy eldugott kis néhány soros közlemény „Láng Lajos halála” címmel. „Ötvenhárom éves korában, hosszas betegeskedés után hunyt el.” – írta a lap. Ennek alapján 1951 januárjára tehetjük halála időpontját. Kerekén hatvan éve már ennek. Végző nyughelyét nem ismerjük. *Tisza Lajos gróf* és *Waldbott Kelemen* báró után a harmadik volt, aki aktív, funkcióban lévő elnökként távozott el közülünk.

Utószó

Láng Lajos már az 1945 utáni rendszerváltók második hullámához tartozott a szakma életében *Magyar János*, *Barlai Ervin*, *Ajtay Viktor* stb. után. Elnöki működése nem hagyott mély nyomot Egyesületünk életében. Nem is igen hagyhatott, mert mindössze egy évet adott számára a sors ebben a tisztségben, és a történelmi körülmények is igencsak szűkre szorították mozgásterét, kezdeményezési lehetőségeit.

Rövid időtartamú elnöki tevékenységét mégis meg kell becsülnünk, mert egy kegyetlenül kemény korszakban vállalta el ezt a hálátlan feladatot; akkor, amikor a közélet egyetlen szereplője sem érezhette magát biztonságban a személyi diktatúra vasmarkában. Még azok sem, akik a rendszer legodaadóbb híveinek igyekeztek mutatkozni. (Például még az állam első emberei, az 1944/45-ös rendszerváltás utáni államfők: *Zsedényi Béla*, *Tildy Zoltán*, *Szankasits Árpád* is börtönbe kerültek; azután a baloldali politika oszlopos tagjai, mint *Rajk László*, *Marosán György*, *Kádár János* és még sokan mások.)

Afőlött se törjünk könnyelműen pálcát – a jelen kényelmes páholyából a rákosista múlt küzdelmes, véres arénájába visszatekintve –, hogy tagja volt az MDP-nek, mert senki sem láthat az emberszívek mélyére. S különben is – az akkori politikai körülmények között ezzel csak nyert az Egyesület.

Dr. Király Pál

Bakos Tibor (1935–2010)

Tibor 1935. március 15-én született a Somogy megyei Csökölyben. Itt végezte elemi iskoláit is. A soproni erdészeti szakiskolában érettségizett. 1954-ben nyert felvételt a Soproni Erdészeti Főiskolára.

1956-ban vette feleségül menekült társát, Csiba Magdolnát, akinek már több éve udvarolt. Két gyermekük született: Péter és Adrianna. Két unokának örvendezhettek életük folyamán. 1957-ben került Kanadába a többi 200 diáktársával Vancouverbe.

1959-ben szerezte meg erdőmérnöki diplomáját a British Columbia-i Egyetem Sopron Division-ján. Szakmai pályafutását ő is, mint sokan mások, erdőbecslési munkával kezdte, de hamarosan már a B.C. Forest Products vállalatnak dolgozott mérnöki munkálatokban. Ettől a vállalattól ment nyugdíjba 33 éves szolgálat után, bár a vállalat neve az évek folyamán Fletcher Challenge-re, majd Timber West-re változott. Szorgalma és szakmai hozzáértése hamar felemelte mérnöki pályáján. 1964-ben már erdőmérnök-helyettesként dolgozott a vállalat egyik kitermelő részlegén. Mérnöki pályája folyamán a vállalat hét alkalommal léptette elő, mely előléptetés legtöbbször lakóhelyváltással is járt. Éltek ők Pitt Lake-en, Haneyben, Campbell River-ben, majd Duncan-ben telepedtek le véglegesen.

Nyugalomba vonulása előtti pozíciójában már 310 ezer hektár erdőterület tartozott felügyelete alá, ahol évi egy millió köbméter rönkfá kitermelésével járó mérnöki munkák, mint költségvetés, egy- és ötéves tervek elkészítése és kivitelezése tartozott feladatkörébe. Körzeti főmérnöként (Regional Chief Engineer) vonult nyugdíjba 1992-ben. Mi sem bizonyítja kiváló szakmai munkáját, mint az a tény, hogy nyugalomba vonulása után a vállalata 5 éven keresztül időnként visszahívta tanácsadási munkákra. Sok elismerést kapott mind a vállalat vezetőitől, mind a tartományi erdészeti hivataloktól mérnöki és természetvédelmi munkájáért.

Tibor olyan személyiség volt, akit első beszélgetésre barátjának fogadhatott el bárki. Segítőkézsége nemcsak a legközelebbi barátaira hatott ki, de mindenkire, aki rászorult és kérte azt. Vidámságát csak komoly problémák megoldásakor cserélte fel komolysággal. Döntéseiben és beszédében nem volt arrogáns vagy megvető érzület, higgadtan, értehetően adta elő meglátásait, jó tanácsait.

Tibor családszerető és magyarságát nem szégyenlő egyéniség volt. Több éven keresztül vezetőségi tagja volt a Nanaimoi Magyar Kulturális Egyesületnek. Magyarországra gyakorta visszajártak feleségével és gyermekeikkel, mert rokonait szerette és megbecsülte. Mindkét gyermekük beszél magyarul. Ugyanakkor nem került el a Soproni Egyetemet sem, ahol jó viszonyba került rektorával és más személyiségekkel. Így történt, hogy Sopronban mondta fel szíve a 75 éves szolgálatát

2010. november 16-án. Hamvai szülőfalujában lettek elhelyezve, szülei sírboltjában, amit korábban elkészíttetett.

Isten veled Tibor a Soproni Alumni nevében.

Pintér László

Bene József (1931–2011)

Gyászol a zalai erdész-társadalom. Húsvét-hétfőn, április 25-én, életének 80. évében kidőlt egy idős „tölgy” azoknak az erdőmérnőköknek a fogyatkozó sorából, akik pályájukat a mára lassan már feledésbe merülő

– a hosszú távú országos erdőgazdasági programot meghirdető – nevezetesen 1040/1954. Mt. számú rendelet és az Országos Erdészeti Főigazgatóság (OEF) megalakulásának időszakában kezdték, s amely időszakból datálódó két évtizedet, s eredményeként a 800 ezer ha új erdőt, a háború utáni magyar erdészet aranykoraként is szokták aposztrofálni.

Bene József kollégánk 1931. december 17-én született egy Vas megyei falucskában, Olaszfán. Elemi és polgári iskolái után a kőszegi líceumban érettségizett, s ezt követően került 1950-ben az Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Karára Sopronba, ahol mérnöki oklevelét 1954 decemberében már az Erdőmérnöki Főiskola intézménynevet viselő alma materünkben szerezte meg. Szakmai pályafutását 1955. január 2-án kezdte a Nagykanizsai Állami Erdőgazdaságnál, s annak Bánokszentgyörgyi Erdészeténél rövid gyakorlati idő után szakelőadó, egyben erdészvezető-helyettesi beosztást kapott. Még az év őszén áthelyezték a jogutód Dél-zalai Állami Erdőgazdaság Nagykanizsai Erdészetéhez hasonló beosztásba. 1957 tavaszán erdészete kettévált, s ő az újonnan kialakított Nagykanizsai Déli Erdészethez került, ahol továbbra is szakelőadóként, később új megnevezéssel erdőművelési műszaki vezetőként dolgozott 1965 szeptemberéig. Központi felettesei elismerve évtizednyi igényes és eredményes szakmai munkáját, kiemelték s 1965. október 1-jétől az erdőgazdaság nagykanizsai központjának Erdőművelési Csoportjához helyezték át erdőfelújítási és telepítési előadói munkakörbe.

Új munkakörében gyakorlati tapasztalatokkal felvértezve kitűnően kamatoztatta a Göcseji Bükk-táj és a Déli Pannonhát erdőgazdasági tájakban szerzett széles körű szakismereteit, s közvetlenségével és egyenességével gyümölcsöző szakmai és emberi kapcsolatokat épített ki az erdészetek szakszemély-

zetével. Külön is izgatták a rontott erdők koncentrált, gyorsított ütemű átalakításának kérdései, s ezzel összefüggésben az egyes termőhelyek potenciális termőképességének maximális kihasználásának lehetőségei.

1970. január 1-jétől az újonnan kialakított megyei nagyvállalat, a Zalai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság megalakulásakor váratlanul merőben más szakmai területre, a Fafeldolgozási Osztály élére kapott osztályvezetői kinevezést, amely egyben számára is új, ez esetben fűrészipari szakismeretek elsajátítását tette szükségessé. Munkakörében az osztályszervezet működési rendjének kialakítása mellett, a fő és nem kis feladatot (munkatársai segítségével) a Nyugat-magyarországi Fűrészektől (Szombathely) átkerült, igencsak elavult gépparkkal rendelkező, de nagy múltú Lenti székhelyű üzemnek az új erdőgazdaság termelési szerkezetébe való illesztése jelentette. Feladatkörét a kezdeti nehézségek, a nem kevés gátló tényező ellenére a tőle megszokott hozzáállással és lelkiismeretességgel látta el, ám három év eltelté után úgy döntött, hogy a Lenti Fafeldolgozó Üzem nagyszabású korszerűsítésének előkészítésében, s a további fafeldolgozási munkákban már nem kíván részt venni. Döntését közvetlen munkatársai, köztük e sorok írója is sajnálattal vették tudomásul.

Aktív pályafutásának befejező szakaszát (áthelyezéssel) 1973. január 2-án kezdte meg a MÉM Zalaegerszegi Állami Erdőrendezőszégnél erdőrendezési felügyelőként, majd a Zalaegerszegi Erdőfelügyelőség erdőfelügyelője lett. Visszatérve igazi szakmai érdeklődési köréhez, lelkesen elhivatottan alkalmazta gazdag erdőművelési tapasztalatait a munkaterületén, a legszebb zalai: a bánokszentgyörgyi és letenyei bükkösállományok javára.

Tudását, szakmai alázatát, józan mérnöki gondolkodását, határozottságát, egyenes jellemét itt is elismerték kollégái. Fiatal munkatársai bármikor bátran fordulhattak hozzá tanácsért. Több mint másfél évtizedes itteni munkásságát 1988-ban „Kiváló Munkáért” miniszteri kitüntetéssel jutalmazták.

Az 1990. évi nyugállományba vonulása után a szakmával – akarata ellenére – megszakadtak a kapcsolatai, amíg egészsége engedte, egyik kedvenc időtöltésének, a vadászatnak hódolt. Nagykanizsa közelében lévő hegyi birtokán minőségi karácsonyfa- és gyümölcsstermesztésben ért el szép sikereket.

Tudtuk, hogy aranyokleveles erdőmérnök kollégánk régóta betegségekkel küszködik, ám halála mégis váratlanul, lesújtóan ért bennünket. Halottunktól május 9-én – a római katolikus gyászszertartás keretében – a nagykanizsai köztemető ravatalozójában, dr.h.c.dr. Bondor Antal professor emeritus, a jóbarát, a pályae és évfolyamtárs, az egykori kamarás, majd egy ideig közvetlen zalai munkatárs külön is meghatározó szavakkal búcsúzott el. Ezt követően családjá és gyászolók sokasága kísérte sírhelyére, ahol az erdészhimnusz hangjai mellett helyezték örök nyugalomra földi maradványait.

Bene József emberségét, bajtársiasságát, szakmaszeretetét, segítőkész kollegialitását, s immár emlékké nemesült kedves alakját kegyelettel őrizni fogják mindazok, akik szerették, tisztelték és becsülték.

Dr. Baráth László

34 éves erdésztechnikus 10 éves szakmai tapasztalattal erdész- vagy vadőri állást keres az ország bármely részén, esetleg külföldön. Érdeklődni lehet az esti órákban a 06-70/407-05-64-es vagy a 06-30/339-23-58-as telefonszámon.

Ballag már a vén diák...

A soproni Nyugat-magyarországi Egyetem, mint minden évben, idén is elbúcsúztatta végzős hallgatóit. A selmeci-soproni diákhatóságokban ezt az eseményt valétálásnak nevezik, mely a latin „Valete” kifejezésből ered, ami annyit tesz: „Éljetek boldogul!”. A háromnapos rendezvény, ahogyan az hosszú évek óta bevett szokás, egy hagyományos ökörsütéssel kezdődik péntek hajnalban. Estére mire az ökör kellően megsült, az egyetemi dühöngőben rendezett koncertsorozat látogatói kedvükre lakmározhattak a finom falatokból, mielőtt kezdetét vette a multság.

Ám a pénteki nap még csak a kezdet volt, hiszen szombaton a fejére állt a város is. Már délelőtt kezdetét vette a bolondballagás, mely végig vonult az egész városon. A bolondballagás lényegét az képezi, hogy az egyetemisták beöltözve, berendezett platóskocsikon mutatnak be egy-egy humoros életképet. A téma lehet politika, tanárok kifigurázása, diákélet vagy bármi aktuális dolog. A lényeg a humor és a paródia.

Késő délután komolyabb hangvéte-

lűvé válik a rendezvény sorozat, hiszen ezen az estén végleg búcsúznak. Nemcsak az egyetemről, és Sopronról, hanem a barátoktól és a diákhatóságoktól is pár hét múlva talán végleg megválnak. Az egyetem főépülete előtt az egyetem rektora, dékánjai és az erdész valétaelnök elmondta búcsúztató beszédét, majd az egyetem vezetőseivel az élen elindult a valétamenet. A valétamenet legelején szalamanderben (kanyarogva) haladó idősebb diákok „Firmák” vezetnek fel a tanári kart, és a valétáló hallgatókat. A menet két szélén, az aktív diákok fáklyákkal kísérték az egymásba karoló diákokat, míg a menet diáknótákat énekelve el nem éri utolsó állomását: a Deák teret. Itt búcsúzott a város nevében a polgármester, majd a fás és a közgazdász valétaelnök.

Legvégül a búcsúzás után feloszló tömeg a valétabál helyszínére sietett, ahol a nyitótánc után vidám táncolás, mulatozás vette kezdetét. Sajnos ez a mulatozás nem tartott sokáig, ugyanis az éjfélt követően hivatalos keretek között, megváltak az addig viselt valétaszalagoktól, majd egyetemi egyenruháiktól is. Innentől kezdve a nagybetűs élet ugrodészkáján egyensúlyozva, már csak emlék lesz az a pár felejthetetlen kedves év, és a sok jóbarát.

Demeter Márk

XXI. Selmeci Diáknapiak

Idén immáron huszonegyedik alkalommal került megrendezésre a négy hagyományörző város diákhatóságát tömörítő Selmeci Diáknapiak, avagy röviden SDN. Az aktív hallgatóság mellett ez alkalommal is szép számmal képviselték magukat filiszterek, végzett öregdiákok. A tavalyi selmeci helyszín után ismét Székesfehérváron volt a sor, hogy házigazdája legyen a rendezvénynek, melyen közel 250 hallgató jelent meg.

A programok az elmúlt évek jól bevált sémáját követték. Eaz első nap az érkezéssel, valamint a szállások elfoglalásával kezdődött, melyet vacsora után a hivatalos megnyitó és egy nedves est zárt.

Másnap kivételes előrelátásról téve tanúbizonyságot, a reggeli porciózását nem siették el, gondolva a későn kelőkre is. A résztvevők buszokra szálltak, hogy Székesfehérvárról egy városnézést követően megismerkedjenek a Geoinformatikai Kar mindennapjaival. Az érdeklődők betekintést nyerhettek a főiskolai épületekbe, kollégiumokba – an-

nak márványtermébe, valamint megcsodálhatták a kiállított hagyománytörténeti anyagokat.

A vegyes csapatok felállítását követően a versenyzőknek számot kellett adniuk fizikai és szellemi állóképességükről, nóta és hagyománytörténeti tudásukról, valamint problémamegoldó készségükről is. A soproni csapat különösen jól teljesített, egész pontosan: megnyerte a versenyt. Következő napirendi pontként a diákság hagyománytörténeti előadásokat hallgathatott meg. Elsőként *dr. Engler Péter*a. Totya az NymE-GEO dékánhelyettese mesélt a fehérvári hagyományok kialakulásáról. Ezt követő fél órában a bányászlámpákról lehetett hallani, melyet jómagam követtem el, majd a sort *Szemán Attila*, a Központi Bányászati Múzeum munkatársa zárta az Aufhauer ismertetésével. Egy gyors vacsora után elkezdődött a bál, melyet tombolahúzás is színesített. Előbbi valamikor hajnali 3 és 5 óra között ért véget.

A bányászok a Vértesi Tájvédelmi Körzet szervezésében kirándultak

egyed a környékbeli erdőben. Ezalatt az erdészek a nemrégiben nyitott Oroszlányi Bányamúzeumban nyerhettek betekintést a mélyművelés rejtelmeibe. A kiállítás sajátossága, hogy interaktív módon minden egyes, termet, irodát be lehetett járni valamint a gépekre is gyűjtést lehetett adni. Mindenképpen érdemes ellátogatni ide, mivel itt egy helyen látható az egész Feszériás vágathajtógép valamennyi tagja, továbbá megtalálható egy lámpanyitó-mágnesasztal is.

Délután kezdetét vette a népszerű Cantus – verseny, melyen Sopron az elődöntőig jutott. Közben a tarokkverseny is lezajlott, melyen XX-as hívásos Paskievicsben mérkőztek meg az indulók. Utána fakultatív program következett.

Este 20:11-től megkezdődött a szakestély Székesfehérvár elnöklétével. A nagy létszám ellenére jó hangulatban telt, és Dunaújváros mint következő szervező átvette a stafétát. *Szabó László* a. Szacó a rendezvény szellemi atyja köszönetet mondott a szervezőknek az újabb színvonalas SDN-ért. A szakestély zárásával egyben a XXI. Selmeci Diáknapiak is bezárára került.

Kiss Csaba a. Hiéna

Szakmai nap Pincehelyen

A hagyományosan évenként megrendezésre kerülő szakmai napot idén a Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt. Pincehelyi Erdészete bonyolította le, a Kisszékelyi vadászház gyönyörű környezetében, mely kiváló környezetet nyújtott a rendezvény számára.

A rendezvény célja, hogy az erdészek, Tamási, Hőgyész, Pincehely három-évente, lehetőséget kapjanak saját munkájuk átfogó megismertetésére, vendéglátó meghívására és az erdész – vadász kollégák közötti szakmai verseny rendezésére. A részvénytársaságon belül folyó munkák és eredmények ismertetése lehetőség arra, hogy a kollégák számára új irányt mutasson, illetve mások véleményét és kritikáit elemezve, a saját elképzeléseinken változtassunk.

A verseny idén is megrendezésre került. A kollégák elméleti és gyakorlati feladatok során vetették össze a felkészültségüket. A verseny alatt, mindenki felmérhette saját szintjét és feltárhatta azokat a területeket, ahol még érdemes tovább képeznie, fejlesztenie tudását. A három erdészet: Tamási, Hőgyész, Pincehely erdészeinek versenyéből, végül *Szemeti Sándor*, a házigazdák kerületvezető erdész kollégája került ki győztesen.

A megnyitó beszédében *Göbölös Péter* vezérigazgató kiemelte az egységek közötti tapasztalatcsere fontosságát, mely mind formálisan vagy csak egy jóízű beszélgetés keretében, de fontos eleme cégünk életének. Ezt követően *Szi Benedek Sándor* erdészvezető a

verseny eredményeiből leszűrhető tapasztalatokat ismertette. Általánosságban elmondható, hogy a gyakorlati felkészültséget tekintve jó eredmények születtek. Elméleti téren a jogszabályi környezet részletes és pontos ismerete jelentett nagyobb nehézséget.

A Pincehelyi Erdészet természetes felújításainak történetét, folyamatát, *Benke János*, az erdészet műszaki vezetője ismertette a résztvevőkkel. A bemutatott Kisszékelyi körülölelő erdő-tömb, azon túl, hogy a falu és a környék természeti „kincsét” jelenti, egy közel hét éve, 2004 -ben elkezdett folyamat eredményeit is hűen tükrözi. A közel tíz éve, még teljes mértékben tarvágással kezelt, mintegy 1000 ha-os erdőterületen mára (akácusokat kivéve) szinte kizárólag természetes fokozatos felújításokra alapozott erdőgazdálkodás folyik. A folyamat mindegyik állomása megtekinthető volt az érdeklődők számára.

A mélyre ható változás egy gyors szemlélet- és módszerváltással indult. Az időközben elkészült „új” erdőterv (2005 – 2014) előzetes jegyzőkönyve az első felújítógázásokat mint „kísérleteket” említi, és a tarvágást jelöli meg a véghasználatok meghatározó módjának. Ugyanakkor a kezdeményezés jövőbeli eredményességére alapozva csekély mértékben (4%), mesterséges kiegészítéssel határoz meg felújítógázást részünkre. Az eltelt időszakban a „kísérletből” gyakorlat lett. A fahasználati besorolást követően, a következő évben a sűrű cserjeszint kivágásával egy

időben elvégezzük a bontást. Mesterséges kiegészítésre ez idáig nem lett volna szükség, de a kedvezőbb termőhelyeken a tölgyvel való elegyítést kívánatosnak tartjuk. A vadállomány folyamatos szinten tartása elengedhetetlen, de a felújítások kerítés általi védelmet, csak a végvágást követően kapnak. További célkitűzés, hogy a terület egy kisebb részén, a folyamatos erdőborítottság feltételeit biztosítva ez irányban is tegyünk lépéseket.

A nap során egy rögtönzött őzbak és dám hullott agancs bemutatóra is lehetőség nyílt. A hullott agancsok gyűjtése (felvásárlása), mérése és adminisztrálása egy többletinformációt szolgáltat számunkra a meglévő gím- és főleg a kiváló dámállomány minőségét illetően. Idén számos 1,5 – 2,0 kg körüli hullott agancs mellett, nem volt ritka a 2,0 kg felett mért tömeg. Az itt található erdőterület egy „szigetet” képez a dám számára, mely az 1960-as évek második felében került betelepítésre. A folyamatos minőségi és mennyiségi kontroll, a legfőbb vadgazdálkodási feladat az erdészet számára.

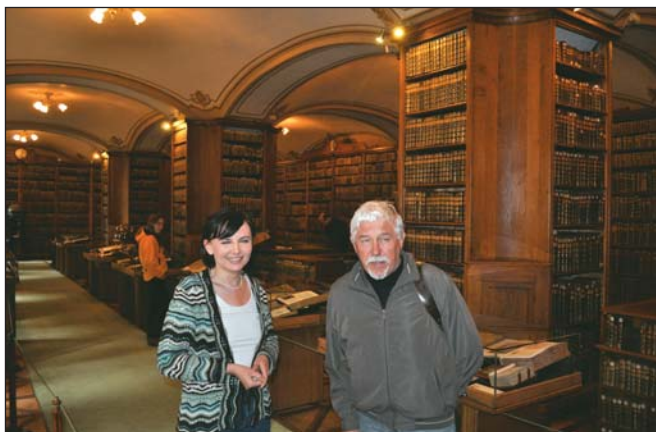
A nap kötetlenebb részében az új Volkswagen Amarok platós terepjáró tesztvezetési lehetősége is színesítette a rendezvényt.

Szi Benedek Sándor
erdészvezető

**Hirdessen az
Erdészeti Lapokban!**

Szakosztályok Kalocsán, Gemencen

Szokásos tavaszi szakosztályülését ezúttal Kalocsa, Pörböly és Karapancsa térségében tartotta az Erdők a közjéért Szakosztály. A programot a Gemenc Zrt. szervezte. A népes csapat Kalocsán az érseki palotánál találkozott, majd szakavatott idegenvezetővel megtekinthettük az érseki kincstár és a könyvtár bámulatra méltó gyűjteményeit. Az előbbit *dr. Lakatos Andor* igazgató jóvoltából térítésmentesen szemlélhettük *Farkasné Csanádi Angéla* szakavatott kalauzolásával. A könyvtárban *Fischerné Grócz Zita* könyvtáros mutatta be a több mint 150 000 kötetből álló csodát. Még a legmegszállottabb számítógéppártiakat is meggyőzte a látvány, hogy az igazi szellemi értékeket – míg ember az ember – a Gutenberg-galaxis reprezentálja.

Mert mennyivel kedvesebb a lelkünknek egy könyvtár csendjében lapozgatva kutakodni, mint naphosszat a számítógép képernyőjére meredve zaklatottan keresgélni. De mielőtt az a vád érne, hogy konzervatív vagyok, jelzem, hogy gőzerővel folyik a könyvtár anyagának digitalizálása. Mint megtudtuk, a világ legszebb 12 könyvtárának egyikében jártunk.

A szellemi gyarapodást követően ellátogattunk a Belvárosi Nagyboldog-

asszony Főszékesegyházba, ahol egy pillanatra lelkileg is tölthetünk.

A Pörbölyi Ökoturisztikai Központban *Csonka Tibor* vezérigazgató fogadta a szakosztályt, majd rövid tájékoztatást adott a részvénytársaság eredményeiről, problémáiról. Ez utóbbiakból kiemelte az elmúlt évek árvizeit és a gazdálkodásra tett hatásukat. Megemlítette, hogy a tavalyi mérlegüket mintegy 1000 m³ feketediórönk értékesítésével sikerült elfogadhatóvá tenni. Itt kitért azokra a törvényi előírásokra, amelyek akadályozzák ezzel az értékes fajjal való erdősítéseket. Érdekes volt *Rádi József*, nyugalmazott vezérigazgató-helyettes hozzászólása, melyben idézte Kaán Károly 1923-ban írt állásfoglalását, mely szerint a térségben alaposan meggondolandó az akáccal és fekete dióval való erdősítés.

A vadászat területén bekövetkezett változások sem kedveznek a részvénytársaságnak. Szóba került közjóléti tevékenységük is, melynek fenntartása, működtetése mintegy 100 millió forinttal terheli a céget.

A gemenci erdei vasúttal utazva betekintheztünk az áltéri erdők tavaszi hangulatába. *Ferencz László*, helyi csoporttitkár kalauzolásával a Lassi állomásnál megnéztük a halászati kiállítást, a Malomtelelőnél felkapaszkodtunk a madármegfigyelő toronyba.

A gemenci Erdei Iskolában *Szabó Lajos* „Új fogalom az erdőgazdálkodásban: erdőpedagógia” c. előadása élénk vitát váltott ki. A hozzászólók többségének az volt a véleménye, hogy az erdőpedagógia elsősorban pedagógus- és nem erdészszakmai kérdés. Ettől függetlenül természetesen mindent meg kell tenni, és segíteni azokat, akik az erdőben pedagógus szakképesítéssel foglalkoznak a gyerekekkel.

Másnap a Karapancsai Kastélyban zárta be *Dobó István* szakosztályelnök a kihelyezett szakosztályülést, mely igazán jól sikeredett, elsősorban *Sándor Erzsébet* szakosztálytitkár szervezőmunkájának köszönhetően.

Kép és szöveg: **Pápai Gábor**

Az akkumulátor tiszta erejével

Megjelent a STIHL akkumulátoros termékek első nemzedéke!

Az új AP 80, AP 120 és AP 160 akkumulátoroknak két nagy előnye is van: egyrészt a rendkívül nagy kapacitásuknak köszönhetően folyamatos munkát biztosítanak, másrészt mindhárom egyaránt használható valamennyi STIHL és VIKING akkumulátoros géphez. Az új STIHL akkumulátorok nemcsak hosszan tartó folyamatos munkát tesznek lehetővé, de kifejezetten hosszú élettartammal rendelkeznek. A kapacitás észrevehető csökkenése nélkül feltölthetők újra és újra és újra...

ANDREAS STIHL KFT.
2051 Biatorbágy-Budapark, Paul Hartmann u. 4.
Telefon: (06-23) 418-054 · Fax: (06-23) 418-106
www.stihl.hu · E-mail: info@stihl.hu

www.stihl.hu
Látogasson el honlapunkra!

STIHL®